دُرُوْسُ اللُّغَة الْعَرَبِيَّة لغيرالناطقين بها

(مع القواعد النحوية وترجمة النصوص)

الدكتور ف.عبدالرحيم

الجزءالأول

الناشر: الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة

بسم الله الرحمن الرحيم

أَيُّهَا الطُّلاّبُ!

لِمَاذَا نَدْرُسُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ؟

نَدْرُسُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ لِنَفْهَمَ الْقُرْآنَ الْكَرِيْمَ وَالْحَدِيْثَ النَّبَوِيَّ الشَّرِيْفَ.

الدّال على الخير كفاعله

الفهرس

مۆقەددىمە 5

ترجمة الدكتور ف. عبدالرحيم 7

(1)الدرس الأول 11

(2)الدرس الثاني 22

(3)الدرس الثالث 26

(4)اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ 36

(5)الدرس الخامس 45

(6)الدرس السادس 52

(7)الدَّرْسُ الَّسابِعُ 59

(8)الدَّرْسُ الثَّامِنُ 63

(9)الدَّرْسُ التَّاسِعُ 69

(10)الدَّرْسُ الْعَاشِرُ 77

(11)الدَّرْسُ الحَادِي عَشَرَ 86

(12)الدَّرْسُ الثَّاني عَشَرَ 89

(13)الدَّرْسُ الثَّالثَ عَشَرَ 95

(14)الدَّرْسُ الرَّابعَ عَشَرَ 110

(15)الدَّرْسُ الْخَامِسَ عَشَرَ 117

(16)الدَّرْسُ السَّادِسَ عَشَرَ 124

(17) الدَّرْسُ السَّابِعَ عَشَرَ 129

(18) الدرسُ الثَّامِنَ عَشَرَ...133

(19) الدَّرْسُ التَّاسِع عَشَرَ...138

(20) الدَّرْسُ الْعِشْرُونَ 142

(21) الدَّرْسُ الْحَادِي والعشرون 146

(22)الدَّرْسُ الثَّانِي والْعِشْرُونَ...149

(23)الدَّرْسُ الثَّالِثُ والْعِشْرُوْنَ 154

مۇقەددىمە

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، إيّاه نعبد وإيّاه نستعين، والصلاة والسلام على سيدنا محمد خاتم النبيين، المنزل عليه القرآن، فيه شفاء وهدى ورحمة وذكرى للعالمين. وبعد:

گرامماتىكا ھەرقانداق ئىلىم ۋە ھەرقانداق تىلنى چۈشۈنىشتە خۇددى تاماقتىكى تۇزغا ئوخشايدۇ. تاماقتا تۇز بولمىسا تىتىماغانغا ئوخشاش، گرامماتىكىنى پۇختا ئۆگەنمىگەن كىشى شۇ تىلنىڭ لەززىتىنى تېتىيالمايدۇ، يەنى شۇ تىلنى ھەققى مەنىسى ۋە ئۇقۇملىرى بىلەن چۈشۈنەلمەيدۇ. ئەرەب تىلىنى ئۆگەنمەكچى بولغان ھەرقانداق كىشى ئەرەب تىلى گرامماتىكىسىنى پۇختا بىلمىسە شۇ تىلنى ھەقىقى چۈشىنەلمەيدۇ، مۇھىمى قۇرئان ۋە ھەدىسنى چوڭقۇر چۈشىنەلمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن قۇرئان ۋە ھەدىستىن خاتا چۈشەنچە ئېلىپ اللەنىڭ ئەھكاملىرىنى بۇزملاپ، ئىختىلاپ تىرىپ پىتنە پاساتقا سەۋەپ بولىدۇ... شۇنىڭ ئۈچۈن قۇرئان ۋە ھەدىسنى چۈشۈنۈش ئۈچۈن ئەرەب تىلى ئۆگەنمەكچى بولغان ھەربىر كىشى چوقۇم ئەرەب تىلى گرامماتىكىسىنى پۇختا ئىگەللىشى كېرەك. ئىسكىزدە بولسۇنكى ئەرەب تىلى گرامماتىكىسغا ھەرگىز سەل قارىماڭ!!!

قولىڭىزدىكى «دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها» (ئەرەب تىلىدا سۆزلىمەيدىغانلار ئۈچۈن ئەرەب تىلى دەرسلىكلىرى) ناملىق مانابۇ كىتاب يىگىدىن تۈزۈلگەن ئۈچ قىسىمدىن تەركىب تاپقان، كىتابنىڭ ئەسلىدىكى ئەرەبچە نۇسخىسىغا ئۇيغۇرچە گرامماتىكىلىق قائىدىلەر، تېكىستلەرنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى بىرلەشتۈرۈپ تۈزۈلگەن كىتابتۇر.

دوكتۇر ف . ئابدۇرەھىم تەرىپىدىن تۈزۈلۈپ، سەئۇدى ئەرەبىستان مەدىنە مۇنەۋۋەرە ئىسلام ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان «دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها» (ئەرەب تىلىدا سۆزلىمەيدىغانلار ئۈچۈن ئەرەب تىلى دەرسلىكلىرى) ناملىق كىتاب 90- يىللارنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا دىيارىمىزدىكى ئىلىمخۇمار ئوقۇغۇچىلار بىلەن يۈز كۆرۈشتى ۋە تېزلا ئومۇملىشىپ ھازىرغا كەلگەندە ئەرەب تىلى ئوقۇتۇش ساھەسىدىكى دەسلەپكى ئاساسلىق دەرسلىك ماتېرىيالى بولۇپ قالدى.

بۇ كىتابنى تۈزۈشتە ئەرەب تىلىدا سۆزلىمەيدىغانلارنىڭ دەسلەپكى قەدەمدە ئەرەب تىلى بىلەن تونۇشىشى كۆزدە تۇتۇلغان بولغاچقا، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەمەلىي سەۋىيىسى ۋە باللارغا خاس تەبىئىي خاراكتېرىگە ئۇيغۇنلاشتۇرۇش مەقسىتىدە ئاپتور باشتىن-ئاخىر ئەسەرنىڭ تىلىنى ئاددىي، ئاممىباب، راۋان ۋە چۈشىنىشلىك قىلىپ تۈزۈش پرىنسىپىغا رىئايە قىلغان، شۇنداقلا تىل گرامماتىكا قائىدىلىرىنى بىۋاستە يېزىش شەكلى بىلەن چۈشەندۈرمەستىن، بەلكى دىئالوگ، جۈملە ۋە مىساللار ئارقىلىق گەۋدىلەندۈرگەن.

ئەسەرنىڭ بۇ خىل ئالاھىدىلىكى بىر تەرەپتىن باشلانغۇچ سەۋىيىدىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەرەب تىلىغا مۇناسىۋەتلىك بىلىملەرنى (سۆزلۈك ۋە گرامماتىكىلىق قائىدىلەرنى) ئاسان ۋە تېز ئۆزلەشتۈرۈشتەك ياخشى ئۈنۈمنى ياراتقان بولسا، يەنە بىر تەرەپتىن ئۇستازلارغا كۆندىلىك دەرسكە قارىتا ئالدىن تەييارلىق قىلىپ دەرس مەزمۇنىدا ئەكس ئەتكەن گرامماتىكىلىق قائىدىلەرنى قېزىپ ۋە رەتلەپ ئوقۇغۇچىلارغا يورۇتۇپ بېرىش ئۈچۈن ئۆزلۈكسىز تىرىشچانلىق كۆرسىتىشكە بوشلۇق قالدۇرغان.

مۇشۇ ئېھتىياجنى ۋە دەرسلىك مەزمۇنىنىڭ يوشۇرۇن (ئەمەلىيەتتە بۇ خىل يوشۇرۇنلۇق بىر قىسىم ئۇستازلارنى گاڭگىرىتىدۇ) تەرەپلىرىنى تولۇق قېزىپ بۇ كىتابنى مۇكەممەل بىر ئوقۇتۇش ماتېرىيالىغا ئايلاندۇرۇشنى كۆزدە تۇتۇپ، بۇ كىتابنى ئوقۇش ۋە ئوقۇتۇش جەريانىدىكى بىر قانچە يىللىق تەجرىبىلىرىمىزگە ئاساسەن بىر قانچە يىل بۇرۇن «ئەرەب تىلى دەرسلىكى گرامماتىكا قائىدىلىرى» (قواعد دروس اللغة العربية) ناملىق كىتابچىنى تۈزۈپ ھاجەتمەنلەرنىڭ پايدىلىنىشىغا سۇنغان ئىدۇق.

بۇ كىتابچە نەشر قىلىنىپ تارقالغاندىن كېيىن دىيارىمىزنىڭ ھەرقايسى تەرەپلىرىگە تېز سۈرئەتتە تارقىلىپ، ھەرخىل ئۇسۇلدا بىسىپ تارقىتىلىپ «دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها» (ئەرەب تىلىدا سۆزلىمەيدىغانلار ئۈچۈن ئەرەب تىلى دەرسلىكلىرى) ناملىق بۇ كىتابنى ئۇقۇتقۇچىلار ۋە ئوقۇغۇچىلار قېرىنداشلىرىمىز ئۈچۈن بىر پايدىلىنىش ماتېرىيالى بولۇپ قالغان ئىدى.

«دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها» (ئەرەب تىلىدا سۆزلىمەيدىغانلار ئۈچۈن ئەرەب تىلى دەرسلىكلىرى) ناملىق بۇ كىتاب ھازىرقى زامان تىلىنى ئاساس قىلىدىغان كىتاب بولسىمۇ، بىراق دىيارىمىزدىكى نۇرغۇن قېرىنداشلىرىمىز مەدرىسلەردە بۇ كىتابنى قەدىمقى كىلاسسىك ئەسەرلەرنى تەرجىمە قىلىش ئۇسۇلى بىلەن ئوقۇغۇچىلار ۋە ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئاڭلىدۇق ھەم كۆردۇق.

شۇ سەۋەپتىن، ئەرەبچە كىتابلارنى ھازىرقى زامان ئەدەبىي تىلىدا ئوقۇش ۋە ئوقۇتۇشنى قېلىپلاشتۇرۇشتا ئازراق بولسىمۇ پايدىلىنىش ماتېرىيالى بولىشى ئۈچۈن، «دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها» (ئەرەب تىلىدا سۆزلىمەيدىغانلار ئۈچۈن ئەرەب تىلى دەرسلىكلىرى) ناملىق بۇ كىتابقا، بۇ كىتابنىڭ دىئالوگ تېكىستلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىنى، گراممatikا قائىدىلىرىنى بىرلەشتۈرۈپ ھەم ئەرەبچە كىتابنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان ھەم ئۇيغۇرچە گراممatikىلىق قائىدىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان ھەمدە مەزكۇر كىتابتىكى تېكىست دىئالوگلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان ھەممە بىرلەشكەن بىر كىتاب قىلىپ،كۆچىنىڭ يېتىشچە اللەنىڭ سۆزىنى ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن، ئوقۇغۇچىلار ۋە ئۇقۇتۇۋاتقان قېرىنداشلىرىمىزغا تېخىمۇ ياخشى پايدىلىنىش ماتېرىيالى بولىشى ھەمدە ئوقۇش ۋە ئوقۇتۇش يوللىرىنى تېخىمۇ ئاسانلاشتۇرۇشتا ئازراق بولسىمۇ ياردىمى بولۇشىنى نەزەردە تۇتۇپ، بۇ كىتابنى تۈزۈپ چىقتۇق. بۇ كىتاب ئەسلىدە دەرسلىك قىلىنىۋاتقان «دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها» ناملىق كىتابنى ھېچقانداق يېرىنى ئۆزگەرتمەستىن، شۇ كىتابنىڭ ئۆزىگە دىئالوگ تېكىستلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى، گراممatikا قائىدىلىرى كىرگۈزۈلدى. مەشقلەر بولسا ئوقۇغۇچىلارنىڭ تېكىستلەر ۋە قائىدىلەرنىڭ ياردىمى ئاستىدا ئۆزلىرى ئىشلىشى ئۈچۈن تەرجىمە قىلماي قالدۇرۇلدى. بۇ كىتاب ئاساسەن ئەرەب تىلىنى يېڭىدىن ئوقۇيدىغان ئوقۇغۇچىلارغا دەررسلىك قىلىنىدىغان بولغاچقا تېكىستلەرنىڭ تەرجىمىسىگە ئاساسەن لۇغەت تەرجىمىسى ئاساس قىلىپ تەرجىمە بېرىلدى.

قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بۇ كىتابتىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىشىنى ھەمدە دۇئالىرىدا بىز ئەسلەپ قويۇشلىرىنى ، قېرىنداشلىرىمىزنىڭ بىسىپ تارقىتىپ پايدىلىنىشى ئۈمۈت قىلىمىز. بۇ كىتابنى روياپقا چىقىرىش يولىدا ھەرقايسى تەرەپلەردىن ياردەمدە بولغان بارلىق قېرىنداشلارغا اللە تۈگىمەس ئەجىر ئاتا قىلسۇن... (ئامىين).

بۇ كىتابتا مەزمۇنلارنىڭ ۋە تەرجىمىلەرنىڭ توغرا ۋە تولۇق ئىپادىلىنىشىگە، ئىملاسىنىڭ ھازىرقى زامان تىلغا ئۇيغۇنلىشىشىغا تىرىشچانلىق كۆرسەتكەن بولدۇق. بىراق، ئىنسانچىلىقتا ئۇنداق ياكى مۇنداق سەھۋەنلىكلەرنىڭ بولماسلىقى ناتايىن. شۇڭا، ھەرقايسى تەرەپلەردە كۆزىمىزدىن قىچىپ كەتكەن، ھەرقانداق سەھۋەنلىكلەر بايقالسا، تۈزىتىپ پايدىلىنىشنى تەۋسىيە قىلىمىز.

ئى ئاللاھ! بۇ خالىس ئەمگىكىمىزنى ئۆزۈڭنىڭ رازىلىقى يولىدا قوبۇل قىلغىن ۋە بىزنى رەھمىتىڭ ۋە مەغپىرىتىڭگە مۇيەسسەر قىلغىن، ھىدايەت ۋە ئىلىم نۇرىنى مەڭگۈ پارلاتقىن!!! قۇرئان ۋە ھەدىسنى چۈشۈنۈش ئۈچۈن كېچىنى كېچە دېمەي، ئىسسىقنى ئىسسىق دېمەي، سوغۇقنى سوغۇق دېمەستىن، ئىلىم مەرىپەت ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش ئۈچۈن جاپالىق تىرىشىۋاتقان بارلىق قېرىنداشلىرىمىزغا اللە رەھمەت قىلسۇن.

اللە ھەممىمىزنى ئۆز دىنىدا ئالىم قىلسۇن، ئىلىملىرىمىزنى زىيادە قىلسۇن. ھەممىمىزنى ئۆگەنگەنلىرىمىزگە ئەمەل قىلىدىغان ساھابىلاردەك ئىككى پۇتلۇق قۇرئانغا ئايلاندۇرسۇن.

ئۆگەنگەن ۋە ئۆگەتكەن ھەر بىر ھەرپلەرنىڭ مۇكاپاتى ئۈچۈن، اللە بارلىق گۇناھلىرىمىزنى ئەپۇ قىلىپ، ئالىدىغان پاك ھالەتتە بىرىشقا ۋە جەننەتنىڭ ئالى ماقاملىرىدا مۇبارەك جامالىنى كۆرۈشكە بارلىق مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنى، ئۇستازلىرىمىزنى، ئاتا- ئانىلىمىزنى، ئۇرۇق ـــ تۇققانلىرىمىزنى، ئەھلى بالاچاقلىرىمىزنى... نىسىپ قىلسۇن ... ئامىين!!!

ئىشلارنى مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈرگۈچى ئاللاھ تەئالادۇر.

2016-يىلى 5- ئاينىڭ 14- كۈنى ـــ تۈزگۈچىدىن

ترجمة الدكتور ف. عبدالرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين ، نبينا محمد وعلى أله وصحبه أجمعين ، أما بعد:

الدكتور فانيامبادي عبد الرحيم مشهور بـالدكتور ف. عبدالرحيم (بالإنجليزية: **Dr V. Abdul Rahim**) مدير مركز الترجمات بمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة.

اسمه التام : فانيامبادي عبدالرحيم**(Vaniyambadi Abdur Rahim) ** ، والاسم الذي اشتهر به هو ف . عبدالرحيم
*تاريخ الميلاد : 1933/5/7م (1356هـ)
*محل الميلاد : مدينة فانيامبادي ، بولاية تاملنادو بالهند.

المؤهلات :
*ماجستير في اللغة الانجليزية وآدابها من جامعة مدراس بالهند.
*ماجستير في اللغة العربية وآدابها من جامعة عليكرة الإسلامية بالهند.
*شهادة (أفضل العلماء) في اللغة العربية والعلوم الإسلامية من جامعة مدراس ، وقد ذكر أن هذه الشهادة كانت تمنحها الحكومة البريطانية أيام الاستعمار بعد اجتياز اختبار تعقده لمن يريد أن يلتحق بوظيفة التدريس ، فدخل هذا الاختبار واجتازه فحصل على هذه الشهادة.
*دكتوراه في أصول اللغة العربية من كلية اللغة العربية بجامعة الأزهر عام 1973م ، وقد كان موضوع رسالته هو تحقيق كتاب المعرب للجواليقي وسيأتي الحديث عنه في مؤلفاته.

اللغات التي يعرفها أو يلم بها:

1. العربية (له فيها مؤلفات).
2. الإنجليزية (له فيها مؤلفات).
3. الأردية (له فيها مؤلفات).
4. الفارسية، وهو يعرفها جيداً.
5. الهندية، وهو يعرفها جيداً.
6. التاميلية.
7. الفرنسية.
8. الألمانية.
9. اليونانية.
10. التركية.
11. العبرية.
12. الإسبرنتو.
13. السنكريتية.
14. السريانية.

الوظائف التي تولاها:

1. محاضر في اللغة الإنجليزية بجامعة مدراس.
2. محاضر في اللغة العربية ببجامعة مدراس.
3. رئيس قسم اللغة الإنجليزية بجامعة أم درمان الإسلامية في السودان.
4. عمل في شعبة تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها بالجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، ووضع معظم مناهجها، وكان مديرها فترة من الزمن.

5. في الوقت نفسه درّس الأصوات واللهجات العربية بكلية اللغة العربية بالجامعة نفسها، وأشرف على عدة رسائل جامعية، كما ناقش عدة رسائل جامعية. كانت مدة العمل بالجامعة الإسلامية 26 سنة (1389هـ ـ 1415هـ).
6. مدير مركز الترجمات بمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف (منذ 1415هـ).

المؤلفات

(أ) في مجال فقه اللغة :

1. تحقيق «المعرب» للجواليقي نشرته دار القلم.
2. القول الأصيل فيما في العربية من الدخيل.
3. سواء السبيل إلى ما في العربية من الدخيل.
4. الإعلام بأصول الأعلام.
5. الدخيل في اللغة العربية الحديثة ولهجاتها.
6. معجم الدخيل في اللغة العربية الحديثة ولهجاتها (قيد الطبع في دار القلم).
7. پرده اٹهادون اگر چهره الفاظ سي (باللغة الأردية في أصول الكلمات).
8. Europe Speaks Arabic («أوربا تتحدث بالعربية»، يعالج الكتاب ـ بصورة حوار بين بريطاني وعربي ـ الكلمات العربية الدخيلة في اللغة الإنكليزية وفي عدة لغات أوربية أخرى).

(ب) في مجال تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها :

1. دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها (ثلاثة أجزاء) نشرته الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، كذلك نشرته عدة دور نشر في بلاد مختلفة بإذن المدرس وبدونه. كتب الله لهذا الكتاب القبول، فيدرس في جميع أنحاء العالم.
2. مفتاح دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها باللغة الإنكليزية (ثلاثة أجزاء)، وقد ترجم إلى لغات منها : الأردية، والتاملية، والفرنسية.
3. حلّ التمارين الواردة في دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها.
4. معجم الكلمات الواردة في دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها.
5. كتاب المعلِّم لدروس اللغة العربية لغير الناطقين بها.
6. دروس اللغة العربية (موزعة على ثمانية أجزاء حسب المنهج الدراسي المتبع في الولايات المتحدة الأمريكية، وفي بعض بلاد أخرى)، صدر منها خمسة أجزاء، والجزء السادس قيد الطبع.
7. دروس اللغة العربية لغير الناطقين بها للأطفال (في جزءين).
8. أحاديث سهلة.
9. نصوص من الحديث النبوي الشريف.
10. نصوص إسلامية.
11. أربعون حديثاً.
12. الباحث عن الحق (حديث سلمان الفارسي رضي الله عنه مع شرح لغوي. ينبني هذا الكتاب والكتب التالية على رأي المؤلف في ضرورة توظيف النصوص الإسلامية لتعليم اللغة العربية).
13. في بلاط هرقل (حديث أبي سفيان رضي الله عنه مع شرح لغوي).
14. إنهما من مشكاة واحدة (حديث هجرة المسلمين إلى الحبشة مع شرح لغوي).
15. أبشر بخير يوم (حديث كعب بن مالك رضي الله عنه مع شرح لغوي).
16. المسعف في لغة وإعراب سورة يوسف.
17. Selections From the Glorious Quran (مختارات من القرآن الكريم باللغة الإنكليزية, ومع الكتاب ستة ديفيديهات تحتوي على تدريس المؤلف لهذا الكتاب).
18. Surat al-Hujurat (سورة الحجرات مع ترجمة معانيها وشرحها اللغوي باللغة الإنكليزية).
19. Both These Lights Emanate From the Same Niche (إنهما من مشكاة واحدة باللغة الإنكليزية).
20. From Esphahan To Madina in Search of Truth (من إصفهان إلى المدينة بحثاً عن الحقّ).
21. Let's Begin To Read Arabic («لنبدأ قراءة اللغة العربية » كتاب لتدريس الحروف العربية بطريقة مبتكرة) نشر في لندن.
22. التبيان لحروف لغة القرآن (باللغة التاملية لغة ولاية تاملنادو في جنوب الهند، كتاب في تعليم حروف اللغة العربية بصورة مبتكرة).

23. التبيان لحروف لغة القرآن (باللغة الإنكليزية، كتاب في تعليم حروف اللغة العربية بصورة مبتكرة).
24. التبيان لحروف لغة القرآن (باللغة الأردية، كتاب في تعليم حروف اللغة العربية بصورة مبتكرة).

(ج) في المجال الإسلامي :

1. دليل الحيارى في تسمية كتب اليهود والنصارى.
2. Hajj, Umrah and Ziyarat (الحج والعمرة والزيارة).
3. كيا يه كتاب ديني درسكاهون مين برهاني كي قابل هي؟ (أيليق هذا الكتاب أن يدرس في المعاهد العربية؟ نقد كتاب كليلة دمنة).

إقامة دورات للغة العربية :

1. أقام المترجم له دورات للغة العربية في عدة بلدان من قبل الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، منها :
2. المركز الإسلامي بواشنطن دي سي بالولايات المتحدة الأمريكية.
3. أقام دورات للغة العربية في ألمانيا لمدة عشر سنوات متتالية.
4. أقام دورة لتعليم اللغة العربية للقضاة والمحامين في باكستان.
5. اشترك في إقامة دورة للغة العربية في الفلبين مرتين.
6. أقام دورة في لندن مرة.
7. أقام دورة في كندا مرتين.
8. وفي غيانا البريطانية مرتين.
9. في الهند عدة مرات.

تعريف تفصيلي ببعض كتبه[عدل]

(1) تحقيق المُعرَّب للجواليقي، ط. دار القلم بدمشق 1410هـ، هذا الكتاب كان موضوع رسالته للدكتوراه من جامعة الأزهر، وكلمة «تحقيق» التي كتبت على كعب غلاف الكتاب توهم القارئ، فإن تحقيق كتاب المعرب بالمعنى المتعارف قد قام به العلامة أحمد محمد شاكر رحمه الله خير قيام من حيث جمع النسخ المخطوطة، والتعليق على النص بما يكشف غوامضه ونحو ذلك مما يقتضيه عمل المحقق النابه، أما عمل الدكتور ف. عبدالرحيم في الكتاب فقد اعتمد على الطبعة التي حققها أحمد شاكر، وانطلق في عمله منها، وقام بتحقيق الكلمات التي أوردها الجواليقي وعددها 730 كلمة، منها 130 هي أعلام للأشخاص والمواضع، فوقف مع كل كلمة من الكلمات الواردة في الكتاب، وقام بـ :

- عزو كل كلمة إلى لغتها الأصلية،إذ وقع خطأ في كلام اللغويين في هذا الصدد بالنسبة إلى بعض الكلمات، مثل كلمة الأستار، والإسفنط، والبند، والروشم، والفندق، فقد ذكر اللغويون أنها من الفارسية، وهذا ليس بصحيح.
- ذكر أصل الكلمات الدخيلة مكتوباً بحروفه الأصلية، فإن اللغويين لم يفعلوا ذلك إلا بالنسبة إلى بعض الكلمات الفارسية، كما صنع صاحب كشاف أصطلاحات الفنون في بعض الكلمات.
- ذكر المعنى الأصلي لبعض الكلمات، مع ذكر ما قيل خطأ في أصلها. مثل كلمة (الديوان) ، فقد قيل إن أصل معناها (الجن)
- ذكر التغييرات التي طرأت على حروف الدخيل وبنائه عند التعريب، وتعليلها من الناحية الصوتية.

وطريقته في ذلك هي أنه يذكر عبارة الجواليقي كما في الكتاب المحقق ثم يشير إلى مصدر المؤلف، وإن كان الجواليقي قد تصرف في العبارة المنقولة تصرفاً غير يسير فإنه يورد العبارة الأصلية بتمامها، وإلا اكتفى بعبارة الجواليقي. ويذكر أقوال اللغويين الآخرين فيما يتعلق بأصل الكلمة ومدلولها، واللغات المختلفة للكلمة، ثم يذكر أصل الكلمة بحروفها في لغتها الأصلية، مع ذكر ما طرأ عليه من تغيير في البنية الصوتية للكلمة. وقد قدم بين يدي الكتاب بمقدمة تحدث فيها عن :

- معنى المعرّب والدخيل والمولد، والفرق بين هذه المصطلحات الثلاثة.
- ضوابط لمعرفة الدخيل.
- اللغات التي أخذت منها العرب.
- أنواع التغيير التي طرأت على الدخيل عند التعريب.

ولذلك فإن عمل الدكتور ف. عبدالرحيم في الكتاب، يتجاوز معنى التحقيق المتعارف عليه، وهو كتاب مستقل عن كتاب المعرب للجواليقي، وإن كان قد دار حوله.

(2) الإعلام بأصول الأعلام الواردة في قصص الأنبياء عليهم السلام، ط.دار القلم بدمشق 1413هـ . وهذا الكتاب دراسة تأصيلية للأعلام الواردة في قصص الأنبياء عليهم السلام في القرآن الكريم ، وتشتمل :

- الأعلام الواردة في القرآن الكريم.
- الأعلام الواردة في كتب السير والتاريخ والتفسير لأزواج بعض الأنبياء وأولادهم ، وللملوك المعاصرين لهم، وللموالين والمعاندين لهم، ولرجال صالحين وغيرهم، وذلك لأنه قد وقع في أسماء الكثير منهم تصحيف وتحريف، وتعددت صيغ كثير منها.

(3) القول الأصيل فيما في العربية من الدخيل، ط.مكتبة لينة بدمنهور بمصر 1411هـ. وهو يشتمل على تحقيق نحو 500 كلمة مما فات الجواليقي ذكره في كتابه «المعرّب».

(4) سواء السبيل فيما في العربية من الدخيل، ط.دار المآثر بالمدينة المنورة. 1419هـ. يشتمل على تحقيق 400 كلمة مما فاته في كتابه السابق «القول الأصيل» الذي وعد فيه أن يواصل البحث للكلمات التي فاتته.

أنشطة أخرى

- له مدونة على الشبكة العالمية يدرس من خلالها اللغة العربية لغير الناطقين بها باللغة الإنكليزية، وعنوان المدونة : **www.drvaniya.com**
- يشرف على معهد تعليم لغة القرآن بمدينة تورنتو بكندا.
- رئيس مركز القرآن بالهند، وقد قام المركز بإعداد مصحف مصفوف بالحاسوب باستخدام أقل عدد من أشكال الحرف الواحد لتسهيل قراءة القرآن الكريم على الجيل الجديد من المسلمين غير العرب.
- المشاركة في تحكيم الأبحاث.
- الإشراف على رسائل علمية ببعض الجامعات السعودية.
- مناقشة رسائل علمية داخل السعودية وخارجها.
- مشاركة في ندوات علمية داخل المملكة وخارجها.
- كان له عمود ثابت في ملحق التراث لعدة سنوات.
- حاز على جائزة رئيس جمهورية الهند لخدمة اللغة العربية لعام 1996م.

بسم الله الرحمن الرحيم

(1)الدرس الأول

هـــذا

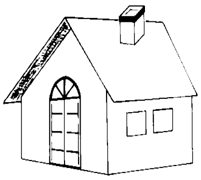

هذا بَيْتٌ ــ بۇ ئۆي

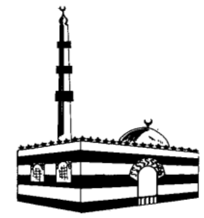

هذامَسْجِدٌ ــ بۇ مەسجىد

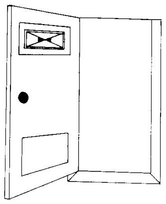

هذا بَابٌ ــ بۇ ئىشىك

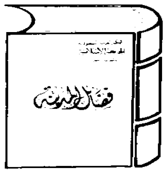

هذا كِتَابٌ -بۇكىتاب

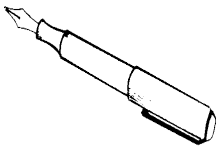

هذا قَلَمٌ- بۇ قەلەم

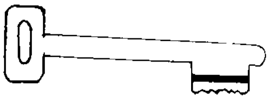

هذا مِفْتَاحٌ -بۇئاچقۇچ

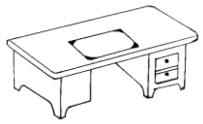

هذا مَكْتَبٌ-بۇئۈستەل

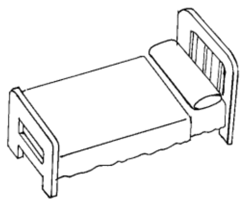

هذا سَرِيْرٌ- بۇ كارۋات

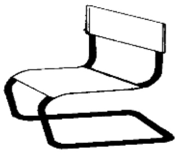

هذا كُرْسِيٌ-بۇ ئورۇندۇق

مـا هــذا ؟

ما هذا ؟ ـ بۆ نىمە؟

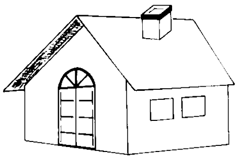

هذا بَيْتٌ ـ بۆ ئۆي

أهذا بَيْتٌ؟ ـ بۆ ئۆيمۇ؟

نَعَمْ ، هذا بَيْتٌ ـ هەئە، بۇئۆي

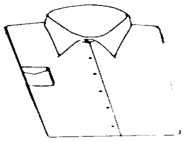

ما هذا ؟ ـ بۆ نىمە؟

هذا قَمِيْصٌ ـ بۇكۆينەك

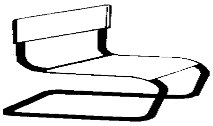

أهذا سَرِيْرٌ ؟ ـ بۇ كارۋاتمۇ؟

لا ، هذا كُرْسِيٌ ـ ياق، بۇ

ئورۇندۇق

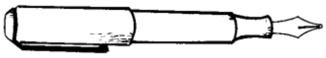

أهذا مِفْتَاحٌ ـ بۇ ئاچقۇچمۇ؟

لا ، هذا قَلَمٌ ـ ياق، بۇ قەلەم

ما هذا ؟ ـ بۆ نىمە؟

هذا نَجْمٌ ـ بۇ يۇلتۇز

بۇ دەرستىكى گراممانىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «هٰذَا» توغرىسىدا

مەنىسى: «بۇ».

ئاتىلىشى: ئەرلىك بىرلىك يېقىننى كۆرستىش ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: يېقىن ئورۇندىكى ئەرلىك جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرستىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى (ئىئرابى) شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە (مبتدأ) بولۇپ كېلىدۇ.

مەسىلەن:

هٰذَا بَيْتٌ (بۇ ئۆي)

هٰذَا مَسْجِدٌ (بۇ مەسجىد)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: جۈملە توغرىسىدا

جۈملە دېگىنىمىز ـــ ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئۇنىڭدىن ئارتۇق سۆزدىن تۈزۈلۈپ تولۇق ئاياغلاشقان بىر ئوي-پىكرنى ئىپادىلەيدىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

هٰذَا كِتَابٌ (بۇ كىتاب)

هٰذَا قَلَمٌ (بۇ قەلەم)

دېگەنگە ئوخشاش.

جۈملە ـــ ئىسىملىق جۈملە ۋە پېئىللىق جۈملە دەپ ئىككى چوڭ تۈرگە بۆلىنىدۇ (بۇنىڭ تەپسىلاتى توغرىسىدا كېيىن ئايرىم توختىلىمىز).

ئىسىملىق جۈملە ـــ ئىسىم بىلەن باشلانغان جۈملە بولۇپ، ئىگە ۋە خەۋەردىن تەركىب تاپىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا	بَابٌ
ئىگە	خەۋەر

ئىسىملىق جۈملە ـــ بايان جۈملە ۋە سوراق جۈملە دەپ ئىككى تۈرگە بۆلىنىدۇ.

بايان جۈملە ـــ مەلۇم ئىش ياكى نەرسە توغرىسىدا ئېنىق بىر ئۇي-پىكرنى ئىپادىلەيدىغان جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

هٰذَا مَكْتَبٌ (بۇ ئۈستەل)

هٰذَا سَرِيْرٌ (بۇ كارىۋات)

دېگەنگە ئوخشاش.

سوراق جۈملە ـــ مەلۇم ئىش ياكى نەرسە توغرىسىدىكى سوراقنى ئىپادىلەيدىغان جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

مَا هٰذَا (بۇ نېمە)

مَنْ هٰذَا (بۇ كىم)

أَهٰذَا بَيْتٌ (بۇ ئۆيمۇ)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: ھەمزە «أ» توغرىسىدا

مەنىسى: «... مۇ؟».

ئاتىلىشى: سوراق قوشۇمچىسى.

ئىشلىتىلىشى: سوراقنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. ئادەتتە جۈملىنىڭ بېشىدا كېلىدۇ. مەسىلەن:

أَهٰذَا بَيْتٌ (بۇ ئۆيمۇ)

أَهٰذَا سَرِيْرٌ (بۇ كارىۋاتمۇ)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «نَعَمْ» ۋە «لا» توغرىسىدا

بۇ ئىككىسى جاۋاب قوشۇمچىسى بولۇپ، «نَعَمْ» ـــ «ھەئە»، «شۇنداق» دېگەن مەنىدە؛ «لا» ـــ «ياق» دېگەن مەنىدە.

ئاتىلىشى: «نَعَمْ» ـــ بولۇشلۇق جاۋاب قوشۇمچىسى، «لا» ـــ بولۇشسىز جاۋاب قوشۇمچىسى.

ئىشلىتىلىشى: «نَعَمْ» بولۇشلۇق جاۋاب ئۈچۈن، «لا» بولۇشسىز جاۋاب ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

أَهٰذَا بَيْتٌ ؟ (بۇ ئۆيمۇ؟)

نَعَمْ، هٰذَا بَيْتٌ . (ھەئە، بۇ ئۆي.)

أَهٰذَا كُرْسِيٌّ ؟ (بۇ ئورۇندۇقمۇ؟)

لا ، هٰذَا سَرِيْرٌ . (ياق، بۇ كارىۋات.)

دېگەنگە ئوخشاش.

5- مەزمۇن: بولۇشلۇق ۋە بولۇشسىز جاۋاب جۈملە توغرىسىدا

بولۇشلۇق جاۋاب جۈملە ـــ سوراق جۈملىنىڭ جاۋابىنىڭ بېشىغا بولۇشلۇق جاۋاب قوشۇمچىسى «نَعَمْ» كىرگۈزۈلگەن جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَهٰذَا بَيْتٌ ؟ (بۇ ئۆيمۇ؟)

نَعَمْ، هٰذَا بَيْتٌ . (هەئە، بۇ ئۆي.)

أَهٰذَا قَمِيْصٌ؟ (بۇ كۆڭلەكمۇ؟)

نَعَمْ، هٰذَا قَمِيْصٌ . (هەئە، بۇ كۆڭلەك.)

دېگەنگە ئوخشاش.

بولۇشسىز جاۋاب جۈملە ـــ سوراق جۈملىنىڭ جاۋابىنىڭ بېشىغا بولۇشسىز جاۋاب قوشۇمچىسى «لا» كىرگۈزۈلگەن جۈملىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَهٰذَا كَلْبٌ ؟ (بۇ ئىتمۇ؟)

لا ، هٰذَا قِطٌّ . (ياق، بۇ مۈشۈك.)

أَهٰذَا حِمَارٌ ؟(بۇ ئېشەكمۇ؟)

لا ، هٰذَا حِصَانٌ . (ياق، بۇ ئات.)

6- مەزمۇن: «مَا» ۋە «مَنْ» توغرىسىدا

«مَا» ـــ «نېمە؟» دېگەن مەنىدە، «مَنْ» ـــ «كىم؟» دېگەن مەنىدە.

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: «مَا» ئەقىلسىز نەرسىلەر توغرىسىدا سوراش ئۈچۈن، «مَنْ» ئەقىللىق نەرسىلەر توغرىسىدا سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

مَا هٰذَا ؟ (بۇ نېمە؟)

هٰذَا قَلَمٌ . (بۇ قەلەم.)

مَنْ هٰذَا ؟ (بۇ كىم؟)

هٰذَا طَالِبٌ. (بۇ ئوقۇغۇچى.)

دېگەنگە ئوخشاش.

تمرين

(1ـمەشىق)

ما هذا؟

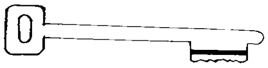

ما هذا

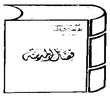

ما هذا؟

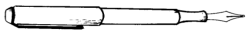

ما هذا؟

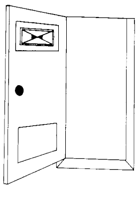

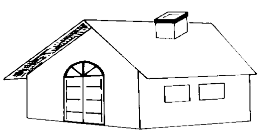

ما هذا؟

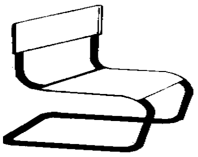

ما هذا؟

تمرين

(2ـمهشق)

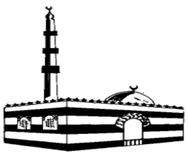

أهذا بَيْتٌ ؟

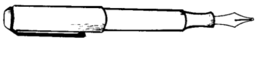

أهذا مِفْتَاحٌ ؟

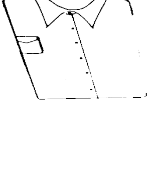

أهذا قَمِيْصٌ ؟

أهذا نَجْمٌ

تمرين

(3ـمەشىق)

اِقْرَأْ   واُكْتُبْ (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

هذا مكتب .   هذا مسجد.   هذا قلم .

هذا سرير .   ما هذا ؟   هذا كرسيّ .

أهذا بيت؟   لا هذا مسجد .   ما هذا ؟ هذا مفتاح .

(ب)

من هذا ؟

من هذا ؟

بۆ كسم؟

هذا طَبيبٌ

بۆ دوختۆر

من هذا ؟

بۆ كسم؟

هذا وَلَدٌ

بۆ بالا

من هذا ؟

بۆ كسم؟

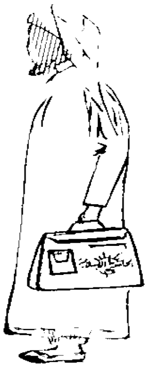

هذا طَالِبٌ

بۆ ئوقوغۆچی

أهذا وَلَدٌ ؟

بۆ بالىمۆ؟

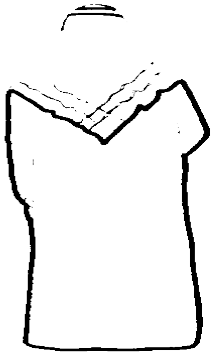

لا ، هذارَجُلٌ

ياق، بۆ

ئەركشی

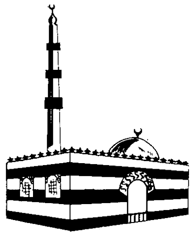

ما هذا ؟ـ بۆ نمه؟

هذا مسجدا ـ بۆ مەسجد

من هذا ؟ ـبۆ كم؟

هذا تَاجرٌ ـ بۆ سودگەر

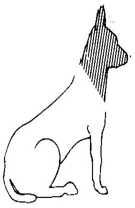

هذا كَلْبٌ ـ بۆ ئت

أهذا كَلْبٌ ؟ـ بۆ ئتمۆ؟

لا ، هذا قِطٌ ـ ياق، بۆمۆشۆك

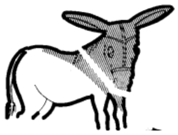

هذا حِمَارٌ ـ بۆ ئشەك

أهذا حِمَارٌ ؟

بۆ ئشەكمۆ؟

لا ، هذا حِصَانٌ

ياق، بۆ ئات

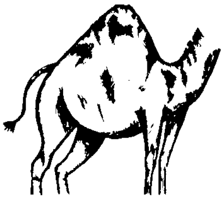

وَمَا هذا ؟ـ بۇ نىمە؟

هذا جَمَلٌ ـ بۇ تۆگە

ما هذا ؟ـ بۇ نىمە؟

هذا دِيْكٌ ـ بۇ خوراز

من هذا ؟ـ بۇ كىم؟

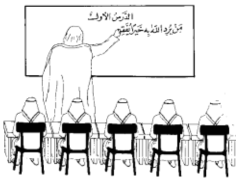

هذا مُدَرِّسٌ

بۇ ئوقۇتقۇچى

أهذا قَمِيْصٌ ؟

بۇ كۆينەكمۇ؟

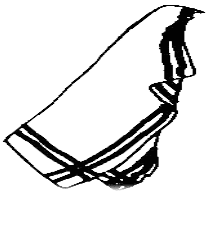

لا هذا مِنْدِيلٌ

ياق، بۇلۆڭگە

تمـرين

(4ـمەشىق)

اِقْرَأواكْتُبْ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)ما هذا ؟ هذا قلم

(2)هذا كلب

(3)من هذا ؟ هذا طبيب

(4)هذا جمل

(5)أهذ كلب ؟ لا هذا قط

(6)أهذا ديك ؟ نعم

(7)أهذا حصان ؟ لا هذا حمار

(8)هذا منديل

(2)الدرس الثاني

ذَلِــكَ

ما ذلكَ؟ـ ئاۋۇ نىمە ؟

ذلِكَ نَجْمٌ ـ ئاۋۇيۇلتۇز

هـذا مَسْجِدٌ ـ بۇ مەسجىد

وذلك بيـتٌ ـ ئاۋۇ ئۆي

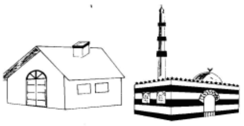

هذا حِصَـانٌ ـ بۇ ئات

وذلك حِمـارٌ ـ ئاۋۇ ئىشەك

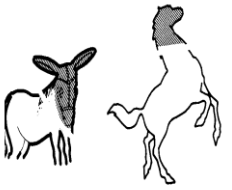

أذلك كَلْـبٌ ؟

ئاۋۇ ئىتمۇ؟

لا، ذلك قِـطٌّ

ياق ، ئاۋۇ مۈشۈك

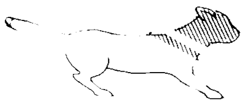

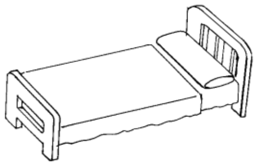

ما ذلـك؟ـ ئاۋۇ نىمە ؟

ذلك سَـريرٌـئاۋۇ كارۋات

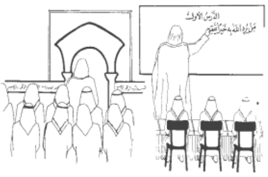

مَنْ هـذا ومَـن ذلك؟

بۇ كىم ۋە ئاۋۇ كىم؟

هـذا مُـدرِّسٌ ـ بۇ ئوقۇتقۇچى

وذلك إمَـامٌ ـ ئاۋۇ ئىمام

مـا ذلـك؟ـ ئاۋۇ نىمە ؟

ذلـك حَجَـرٌ ـ ئاۋۇ تاش

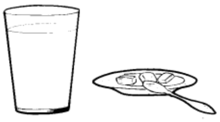

هـذا سُكَّـرٌ ـبۇشكەر

وذلك لَـبَنٌ ـ ئاۋۇ سۈت

بۇ دەرىستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «ذٰلِكَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «ئاۋۇ».

ئاتىلىشى: ئەرلىك بىرلىك يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: يىراق ئورۇندىكى ئەرلىك جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.

ۋەزىپىسى: ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

ذٰلِكَ نَجْمٌ (ئاۋۇ يۇلتۇز)

ذٰلِكَ سَرِيْرٌ (ئاۋۇ كارىۋات)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «و» توغرىسىدا

مەنىسى: «ۋە»، «ھەم»، «بىلەن»، «بىللە» ...

ئاتىلىشى: باغلاش قوشۇمچىسى (باغلىغۇچى).

ئىشلىتىلىشى: كەينىدىكى سۆز ياكى جۈملىنى ئالدىدىكى سۆز ياكى جۈملىگە باغلاش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

ۋەزىپىسى: ئىگىنى ئىگىگە، خەۋەرنى خەۋەرگە ۋە جۈملىنى جۈملىگە باغلاشتىن ئىبارەت.

بۇلاردىن «و»دىن كېيىنكى سۆز ياكى جۈملە باغلانغۇچى، «و»دىن ئىلگىرىكى سۆز ياكى جۈملە باغلىنىلغۇچى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا حِصَانٌ وَ ذٰلِكَ حِمَارٌ

باغلىنىلغۇچى باغلىغۇچى باغلانغۇچى

تمـريـن

(مەشىق)

اِقرَأْ واُكتُبْ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذا سكر وذلك لبن (2) من ذلك؟ ذلك إمام.

(3)أذلك قط؟ لا، ذلك كلب (4) ما هذا؟ هذا حجر.

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يىڭى سۆزلەر)

إِمَامٌ ـئىمام حَجَرٌـتاش سُكَّرٌـشكەر لَبَنٌ ـسۈت

(3)الدرس الثالث

(أ)

بيتٌ ـئۆي	اَلْبَيْتُ ـ هىلىقى ئۆي
كِتَابٌ ـكىتاب	اَلْكِتَاب:هېلىقى كىتاب
قَلَمٌ ـقەلەم	اَلْقَلَمُ ـ هېلىقى قەلەم
جَملٌ ـ تۆگە	اَلْجَمَلُ ـ هېلىقى تۆگە

اَلْقَلَمُ مَكْسُوْرٌ ـ

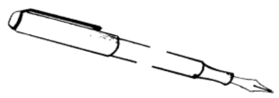

قەلەم سۇنۇق.

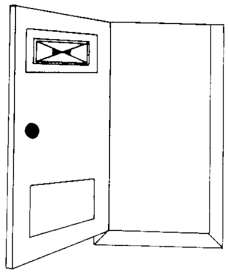

اَلْبَابُ مَفْتُوْحٌ ـ ئىشىك ئۇچۇق.

الولد جالس ـ والمدرس واقف

بالا ئولتۇرىدۇ ـ ئوقۇتقۇچى ئۆرە تۇرىدۇ.

(1)الكتاب جديد ـكىتاب يىڭى. والقلم قديم ـ قەلەم كونا. (2)الحمار صغير: ئىشەك كىچىك.

والحصان كبير ـ ئات چوڭ.

(3)الكرسي مكسور ـ ئورۇندۇق سۇنۇق.

(4)المنديل وسخ ـ لۇڭگە مەينەت.

(5)الماء بارد ـ سۇ سوغۇق.

(6)القمر جميل ـ ئاي چرايلىق.

(7)البيت قريب ـ ئۆي يېقىن. والمسجد بعيد ـ مەسجىد يىراق.

(8)الحجر ثقيل تاش ئېغىر. والورق خفيف ـ قەغەز يەڭگىل.

(9)اللبن حار ـ سۈت ئىسسىق.

(10)القميص نظيف ـ كۆينەك پاكىز.

بۇ دەرستىكى گىراماتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: ئېنىقسىز ئىسىملارنى ئېنىقلىققا ئايلاندۇرۇش توغرىسىدا

ئىسىم ئەلىف لامنىڭ قوشۇلۇپ كېلىشى ياكى قوشۇلماي كېلىشى بىلەن ئىككىگە بۆلىنىدۇ. قوشۇلۇپ كەلسە ئېنىق ئىسىم، قوشۇلماي كەلسە ئېنىقسىز ئىسىم بولىدۇ .

ئېنىقسىز ئىسىم ـــ بَيْتٌ، كِتَابٌ، قَلَمٌ، جَمَلٌ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملارنى كۆرسىتىدۇ.

بۇنداق ئىسىملارنى ئېنىق ئىسىمغا ئايلاندۇرماقچى بولساق، ئالدىغا ئەلىف لام «ال» قوشۇلىدۇ.

بۇنداق ئەلىف لام «ال» بىلەن ئېنىقلىققا ئايلاندۇرۇلغان ئىسىملارنىڭ ئاخىرىنى تەنۋىن (قوش ھەرىكەت بىلەن نۇنلاشتۇرۇش) بىلەن ئوقۇشقا بولمايدۇ. مەسىلەن:

بَيْتٌ ← اَلْبَيْتُ

كِتَابٌ ← اَلْكِتَابُ

دېگەنگە ئوخشاش.

1- مەزمۇن: ئىگە-خەۋەر توغرىسىدا

ئىسىملىق جۈملە ئىگە ۋە خەۋەردىن تەركىب تاپقان بولۇپ، بۇلارسىز ئىسىملىق جۈملە بولمايدۇ.ئىگە بىلەن خەۋەر پەش ئوقۇلىدۇ . ئەگەر ئاشكارە پەش ئوقۇلمىسا ئورۇن جەھەتتىن پەش ئوقۇلىدۇ.

ئىگە ـــ جۈملىدىكى ئوي-پىكىرنىڭ كىم ياكى نېمە توغرىسىدا ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرىدىغان جۈملە بۆلىكىدۇر.

خەۋەر ـــ ئۇنىڭ بىلەن جۈملىدە ئىپادىلەنمەكچى بولغان ئوي-پىكىر تولۇقلىنىدىغان جۈملە بۆلىكىدۇر. مەسىلەن:

اَلْقَلَمُ	مَكْسُوْرٌ	اَلْبَابُ	مَفْتُوْحٌ
ئىگە	خەۋەر	ئىگە	خەۋەر

3- مەزمۇن: ئاي ۋە قۇياش ھەرپلىرى توغرىسىدا

ئەرەب تىلى ئېلىپبە ھەرپلىرى ئالدىغا ئەلىف ۋە لام «الـ» قوشۇلغاندا تەشدىدلىك ئوقۇلۇش-ئوقۇلماسلىقىغا ئاساسەن ئاي ھەرپلىرى (حروف الْقمرية) ۋە قۇياش ھەرپلىرى (حروف الشّمسية)دىن ئىبارەت ئىككى تۈرگە ئايرىلىدۇ.

ئاي ھەرپلىرى دېگىنىمىز ـــ ئېنىقسىز ئىسىمنىڭ بېشىغا ئەلىف ۋە لام «الـ» قوشۇلغاندا، (ئالدىغا ئەلىف ۋە لام «الـ» قوشۇلغان سۆزدىكى بىرىنچى ھەرپ) ، ئۆزۈلۈپ تەشدىدلىك ئوقۇلمايدىغان ھەرپلەردىن ئىبارەت. مەسىلەن: «اَلْقَمَـرُ» ۋە «اَلْبَـابُ»دىكەن سۆزدىكى «ق» ۋە «ج» ھەرپلىرىگە ئوخشاش. بۇلار مۇنۇ 14 ھەرپتۇر:

أ	ب	ج	ح	خ	ع	غ
ف	ق	ك	م	و	ه	ي

قۇياش ھەرپلىرى دېگىنىمىز ـــ ئېنىقسىز ئىسىمنىڭ بېشىغا ئەلىف ۋە لام «الـ» قوشۇلغاندا، (ئالدىغا ئەلىف ۋە لام «الـ» قوشۇلغان سۆزدىكى بىرىنچى ھەرپ) ، ئۆزۈلۈپ تەشدىدلىك ئوقۇلىدىغان ھەرپلەردىن ئىبارەت. مەسىلەن: «اَلشَّمْسُ» ۋە «اَلتَّـاجِرُ»دىكى «ش» ۋە «ت» ھەرپلىرىگە ئوخشاش. بۇلار مۇنۇ 14 ھەرپتۇر:

ت	ث	د	ذ	ر	ز	س
ش	ص	ض	ط	ظ	ل	ن

تـمـــارين

(مەشقلەر)

تمرين (1)

(1)أقرأْ واكتب مع ضبطِ أَواخِرِ الكلِمات: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

مَسْجِد .المسجد. الماء. ماء. البَيْت. باب. قَلَم .القلم. الكَلْب. كلب. قَمِيص. وَلَـد .الحَجَر. الولد. حِمار. الحمار. الحِصان .حصان.

(2) اِقرأْ وا ُكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)المكتب مكسور.
(2)المدرس جديد.
(3)القميص وسخ.
(4)اللبن بارد.
(5)المسجد مفتوح.
(6)الحجر كبير.
(7)اللبن بارد والماء حار.
(8)الإمامُ جالس والمدرس واقف.
(9)القمر بعيد.
(10)المنديل نظيف.

(3) اِملأ اَلفراغ فِيمايلِي بوضع الْكلِمةِ الْمناسبةِ مِن الْكلِماتِ التَّالِيةِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەردىن مۇناسىپ سۆزلەرنى قويۇپ تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ)

جَمِيْلٌ . وَسِخٌ . مَفْتُوحٌ. حَارٌّ . ثَقِيْلٌ . خَفِيْفٌ.

(1)الحجر......................
(2)الباب..........................
(3)القمر.........................
(4)الورق.........................
(5)المنديل.......................
(6)اللبن.......................

(4)املأ اَلفراغ فِيمايلِي بوضع الْكلِماتِ التَّالِيةِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى قويۇپ تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ) :

(1).....................نظيف.
(2).................مكسور.

(3) ....بارد.　　　(4)..................قريب.

(5)............. ......بعيد.　　　(6)..................واقف.

(7) ....جالس.　　　(8)....................كبير.

(9) ....قديم.　　　(10) ....جديد.

ا الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

القمر ـ ئاي	جديد ـ يېڭى	قديم ـ كونا	وسخ ـ مەينەت	نظيف ـ پاكىزە	حار ـ قىززىق	بارد ـ سوغۇق
صغير ـ كىچىك	كبير ـ چوڭ	مفتوح ـ ئوچۇق	مكسور ـ سۇنۇق	ثقيل ـ ئېغىر	خفيف ـ يەڭگىل	
جميل ـ چىرايلىق	واقف ـ ئۆرە تۇرغۇچى	جالس ـ ئولتۇرغۇچى				

(ب)

نجم ـ يۇلتۇز　　　النجم ـهلىقى يۇلتۇز

رجل ـ ئەركىشى　　　الرجل ـ هلىقى ئەركىشى

دِيك ـ خوراز　　　الديك ـهلىقى خوراز

طالِب ـ ئوقوغۇچى　　　اَلطَّالِب ـ هلىقى ئوقوغۇچى

1. النجم بعِيد　　(يۇلتۇز يىراق.)

2. اَلرجل واقِف　　(ئەركىشى ئۆرە تۇرغۇچى.)

3. اَلسُكَّر حلْو　　(شىكەر تاتلىق.)

4. اَلطَّالِب مريض　　(ئوقوغۇچى ئاغرىق.)

5. الديك جمِيل　　(خوراز چىرايلىق.)

6. اَلدفْتر جدِيد　　(دەپتەر يىڭى.)

7. اَلتاجِر غنِي　　(سودىگەر باي.)

8. اَلدُكَّانُ مفتوح　　(دۇكان ئوچۇق.)

9. اَلوَلد فَقِير　　(بالا نامىرات.)

10. اَلتُّفَّاح لَذِيذ　　(ئالما لەززەتلىك.)

11. اَلطَّبِيب طَويل والمريض قَصِير(دوختۇر ئىگىز ۋە كىسەل پاكار.)

تمرين (2)

(1)اِقْرأ وَاكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أَواخِرِ الكَلِمَات: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

الباب .التاجر. النجْم. القَمَر. الديك .الماء. السرير. البيت. المسجد. الرجُل .السكَّر. الورَق.

(2)اِملأ الفراغ فيما يلي بوضع كلمةٍ مناسبةٍ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى قويۇپ تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ)

(1).............غني	(2)....................حلو
(3)................مريض	(4)....................لذيذ
(5)................طويل	(6)....................قصير

(3)اِخترْ كلِمَة مِن القَائِمةِ (ب) تناسِب الْكلِمَة الَّتِي فِي القائِمةِ (أ):
((أ) قاتاردىكى سۆزگە مۇناسىپ كېلىدىغان سۆزنى (ب) قاتاردىكى سۆزدىن تاللاڭ)

(أ)	(ب)
الطَّالبُ	لَذيذٌ
الدُّكَّانُ	مَكْسُورٌ
اَلتُّفَّاحُ	ثَقِيلٌ
الَماءُ	مَفتوحٌ
الحَجَرُ	مَرِيضٌ
القَلَمُ	حَارٌ

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

حُلْوٌ ـتاتلىق مَرِيْضٌ ـكسەل الدُكَّانُ ـ دۇكان غَنِيٌّ ـ باي طَوِيْلٌ ـئىگىز فَقِيْرٌ ـنامرات قَصِيْرٌ ـپاكار التُّفَّاحُ ـئالما

اَلْحُرُوْفُ الْقَمَرِّيَةُ وَاَلْحُرُوْفُ الشَّمْسِيَّةُ

(قۇياش ھەرپىلرى ۋە ئاي ھەرپىلرى)

اَلْحُرُوْفُ الْقَمَرِّيَةُ	اَلْحُرُوْفُ الشَّمْسِيَّةُ
(1)أ : اَلأَبُ	**(1)ت : اَلتَّاجِر**
(2)ب : اَلْبَابُ	**(2)ث : اَلثَّوبُ**

(3)ج : اَلْجَنَّةُ	(3)د : اَلـدِّيْكُ
(4)ح : اَلْحِمَارُ	(4)ذ : اَلـذَّهَبُ
(5)خ : اَلْخُبْزُ	(5)ر : اَلرَّجُـلُ
(6)ع : اَلْعَين	(6)ز : اَلزَّهْـرَةُ
(7)غ : اَلْغَـدَاءُ	(7)س : اَلسَّـمَكُ
(8)ف : اَلْفَـمُ	(8)ش : اَلشَّـمْسُ
(9)ق : اَلْقَمَـرُ	(9)ص : اَلصَّـدْرُ
(10)ك : اَلْكَلْـبُ	(10)ض : اَلضَّـيْفُ
(11)م : الَمَاءُ	(11)ط : اَلطَّالِبُ
(12)و : اَلْوَلَـد	(12)ظ : اَلظَّهْـرُ
(13)هـ: اَلْهَـوَاءُ	(13)ل : اَللَّحْـمُ
(14)ى : اَلْيَـدُ	(14)ن : اَلنَّجْـمُ

تمـرين (3)

اِقْرأ الكلمات الآتية واكتبها مراعياً قواعد نطق الحروف القمرية والشمسية:

(تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ھەمدە ئۇ سۆزلەرنى ئاي ھەرپلىرى ۋە قۇياش ھەرپلىرىنىڭ سۆزلەش قائىدىسىگە رىئايە قىلغان ئاساستا يېزىپ چىقىڭ)

البيت .الديك. المدرِّس. الباب. الطالب. السكَّر .الدفتر. الأَخ. الرَسول. الوَجْه .الصَدِيْق. القُرآن . الصَلاة . الكَعْبَة .الرَأْس. الإِصْبَع. الصَابُون .الـظُفْر. الفَجْر. الظُهْر. العَصْر.المَغْرب .العِشاء.

(4)اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ

(أ)

البيت ـ ئۆي **فى البيت ـ ئۆيدە**

المسجد ـ مەسجد **فى المسجد ـ مەسجددە.**

المكتب ـ ئۈستەل **على المكتب ـ ئۈستەل ئۈستىدە**

السرير ـ كارۋات **على السرير ـ كارۋاتنىڭ ئۈستىدە**

أين محمد؟ـ مۇھەممەت قەيەردە؟ **هو فى الغرفة ـ** ئۇ ياتاقتا .

وأين ياسر؟ ـ ياسىر قەيەردە ؟ **هو فى الحمام ـ** ئۇ خالادا

وأين آمنة ؟ ـ ئامىنە قەيەردە ؟ **هي فى المطبخ ـ** ئۇ ئاشخانىدا.

أين الكتاب؟ـكىتاب قەيەردە؟ **هو على المكتب ـ** ئۇئۈستەل ئۈستىدە

وأين الساعة ـ سائەت قەيەردە ؟**هي على السرير ـ**ئۇ كارۋات ئۈستىدە

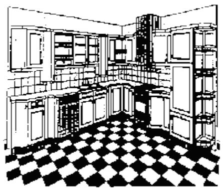

اَلْمطْبخ ـئاشخانا

بۇ دەرسىتىكى گىراممانىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچىلار توغرىسىدا

اَلْبَيْتُ، اَلْمَسْجِدُ، اَلْمَكْتَبُ ... لارغا ئوخشاش ئىنىق ئىسىملارنىڭ بېشىغا ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچى (حرف جرّ)لار كىرگۈزۈلسە، ئاخىرقى ھەرپىنىڭ ھەرىكىتى (ئىئرابى)نى زىرلىك ھالەتتە ئوقۇتىدۇ.

بۇ خىل قوشۇمچىلار بىلەن بىرىككەن سۆز بىرىكمىلىرى ئالدى قوشۇمچىلىق تولۇقسىز سۆز بىرىكمىسى دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىسىمنىڭ ئاخىرىنى زىر قىلىدىغان قوشۇمچىلار كۆپ بولۇپ بۇ دەرستىكى ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچىلار ۋە ئۇلارنىڭ ئۇقتۇرىدىغان مەنىلىرى تۆۋەندىكىچە:

1) فِيْ — «ئىچىدە»، «... دا، ...تا، ... دە، ... تە» دېگەن مەنىدە.

2) عَلَى — «ئۈستىدە» دېگەن مەنىدە.

3) مِنْ — «... دىن، ... تىن» دېگەن مەنىدە.

4) إِلَى — «... غا، ... قا، ... گە، ... كە» دېگەن مەنىدە.

مەسىلەن:

فِي الْبَيْتِ (ئۆيدە)

عَلَى الْمَكْتَبِ (ئۈستەل ئۈستىدە)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «أَيْنَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قەيەردە؟»، «نەدە؟».

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى ياكى ئورۇن تولدۇرغۇچى (رەۋىش).

ئىشلىتىلىشى: ئورۇننى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.

ۋەزىپىسى: ئىسىملىق جۈملىدە ئىلگىرى كەلگەن خەۋەر، پېئىللىق جۈملىدە ئورۇن تولدۇرغۇچى (ئورۇن رەۋىشى) بولۇپ كېلىدۇ.

مەسىلەن:

أَيْنَ مُحَمَّدٌ (مۇھەممەد قەيەردە)

أَيْنَ ذَهَبَ (ئۇ قەيەرگە كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: تولۇق تۈرلىنىدىغان ۋە تۈرلىنىشتىن چەكلەنگەن خاس ئىسىملار توغرىسىدا

مُحَمَّدٌ، خَالِدٌ، يَاسِرٌ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار ئۈچ ھەرىكەت بىلەن تولۇق تۈرلىنىدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلىدىغان ئەرلىك جىنستىكى خاس ئىسىملاردۇر.

بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى قوش ھەرىكەت بىلەن نۇنلاشتۇرۇش (تەنۋىن)نى ۋە زەبەر، پەش ۋە زىردىن ئىبارەت ئۈچلى ھەرىكەتنى قوبۇل قىلىدۇ ۋە تۆۋەندىكىدەك ھالەتتە تۈرلىنىپ كېلىدۇ:

مُحَمَّدٌ	مُحَمَّدًا	فِيْ مُحَمَّدٍ
يَاسِرٌ	يَاسِرًا	فِيْ يَاسِرٍ

فَاطِمَةُ، عَائِشَةُ، مَرْيَمُ، خَدِيْجَةُ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار تولۇق تۈرلەنمەيدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدىغان ئاياللىق جىنىستىكى خاس ئىسىملاردۇر.

بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى قوش ھەرىكەت بىلەن نۇنلاشتۇرۇش (تەنۋىن)نى ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پەش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ ۋە تۆۋەندىكىدەك ھالەتتە تۈرلىنىپ كېلىدۇ:

آمِنَةُ	آمِنَةَ	فِيْ آمِنَةَ
مَرْيَمُ	مَرْيَمَ	فِيْ مَرْيَمَ

4- مەزمۇن: پېئىللىق جۈملە توغرىسىدا

پېئىللىق جۈملە ـــ پېئىل بىلەن باشلانغان جۈملە بولۇپ، ئۇ پېئىل، پائىل (پېئىل ئىگىسى) ۋە تولدۇرغۇچىدىن تەركىب تاپىدۇ.

بۇنىڭدىكى پائىلنىڭ ئاخىرى ھەردائىم پەشلىك ئوقۇلىدۇ، تولدۇرغۇچىـنىڭ ئاخىرى ھەردائىم زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

أَيْنَ	ذَهَبَ	عَلِيٌّ
تولدۇرغۇچى	پېئىل	پائىل

دېگەنگە ئوخشاش.

پېئىللىق جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسىز تۈزۈلۈشى مۇمكىن بولسىمۇ، لېكىن پائىلسىز تۈزۈلۈشى مۇمكىن بولمايدۇ. پائىلى ئاشكارا بولمىغانلىرىنىڭ پائىلى پېئىلنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇنغان بولىدۇ. مەسىلەن:

خَرَجَ (ئۇ چىقىپ كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

5- مەزمۇن: كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا

ئالماش ـــ جۈملىدە ئىسىمنىڭ ئورنىغا ئالمىشىپ كېلىپ، ئۇنىڭ ئورنىدا ۋەزىپە ئۆتەيدىغان سۆزدىن ئىبارەت.

ئالماشنىڭ بىر تۈرى كىشىلىك ئالماش بولۇپ، ئۇمۇ مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش ۋە ئۇلانما كىشىلىك ئالماش دەپ يەنە ئىككى تۈرگە بۆلىنىدۇ.

بۇ دەرستە بۇنىڭدىن مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش چۈشەندۈرۈلىدۇ.

مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش ـــ باشقا سۆزلەرگە قوشۇلماي مۇستەقىل ئىشلىتىلىدىغان ئالماشلاردىن ئىبارەت. ئۇلار مۇنۇلار:

1) هُوَ ـــ III شەخس ئەرلىك بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: ئۇ).

2) هِيَ ـــ III شەخس ئاياللىق بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: ئۇ).

3) أَنْتَ ـــ II شەخس ئەرلىك بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: سەن).

4) أَنْتِ ـــ II شەخس ئاياللىق بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: سەن).

5) أَنَا ـــ I شەخس ئەر-ئايالغا ئورتاق بىرلىك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى (مەنىسى: مەن).

(ئەسكەرتىش: مەزكۇر ئالماشلارنىڭ ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك شەكىللىرى ئاللاھ خالىسا بۇنىڭدىن كېيىنكى دەرسلەردە سۆزلىنىدۇ).

تَمَارِيْنُ

(1)أجِبْ عَنِ الأَسْئَلةِ الآتِيَةِ: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) أين الكتاب؟ ....

(2)أين محمد؟ ....

(3)أين الساعة؟ ....

(4)أين ياسر؟ ....

(5)أين آمنة؟ ....

(6)أ آمنةُ في الغرفة؟ ....

(7)أ ياسر في المطبخ؟ ....

(8)من في الغرفة؟ ....

(9)ومن في الحمّام؟ ....

(15)ماذا على المكتب؟ ....

(11)ماذا على السرير؟ ....

(2)اِقْرأ وَاكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أَواخِرِ الكَلِمَاتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

المدرسة، في المَدْرَسَة، في البيت، البيت، الغرفة، الحمام، في المطبخ، المكتب، على المكتب، على الكرسي، السرير، على الكتاب، في المسجد.

(3)ـاِقرأ واكتبْ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)الطالب في الجامعة **(2)الرجل في المسجد**

(3)أين التاجر؟ هو في الدكان
(4)القلم على المكتب
(5)أين زينبُ؟ هي في الغرف
(6)أين الورق؟ هو على المكتب
(7)أين المدرس؟ هو في الفَصْل.
(8)أين ياسر؟ هو في المِرْحَاض.
(9)الشمس والقمر في السِّمَاءَ.
(10)من في الفصل؟

(أ)

محمدٌ	آمِنَـةُ
خالدٌ	زَيْنَبُ
حامدٌ	فاطِمَةُ
ياسِرٌ	مريم
عَمّارٌ	عَائِشَـةُ
سَعِيْدٌ	خَدِيْجَـةُ
عَلِيٌّ	صَفِيَّـةُ
عَبّاسٌ	رُقَيَّـةُ

(4)اِقْرأ واكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أواخِرِ الكَلِمَاتِ: (توۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

حامد، زينب، آمنة، عـمّار، سعيد، فاطمة، مريم، عليّ، خالد، عباس، عائشة، محمد، صَفِيّة، خديجة.

(ب)

البيـتُ :ئۆي **مِنَ البيتِ: ئۆيدىن**

المسجدُ : مەسجىد **إلَى المسجدِ : مەسجىدكە**

المدرس: مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟

ئوقۇتقۇچى: سەن قەيەردىن؟

محمـد: أنا مِنَ اليَابَانِ.

مۇھەممەد: مەن ياپونىيەدىن.

المدرس: ومِنْ أَيْنَ عَمَّارٌ ؟

ئوقۇتقۇچى: ئەممار قەيەردىن؟

محمـد: هُوَ مِنَ الصِّين.

مۇھەممەد: ئۇ جۇڭگودىن.

المدرس: ومِنْ أَيْنَ حَامِدٌ ؟

ئوقۇتقۇچى: هامىد قەيەردىن؟

محمد: هُوَ مِنَ الْهِنْدِ.

مۇھەممەد: ئۇ ھىندىستاندىن.

المدرس: أَيْنَ عَبَّاسٌ ؟

ئوقۇتقۇچى: ئابباس قەيەردە؟

محمد: خَرَجَ.

مۇھەممەد: ئۇ چىقىپ كەتتى.

المدرس: أَيْنَ ذَهَبَ؟

ئوقۇتقۇچى: ئابباس قەيەرگە كەتتى؟

محمد: ذَهَبَ إِلَى اْلْمُدِيْرِ.

مۇھەممەد: ئۇمۇدىرنىڭ قىشىغا كەتتى.

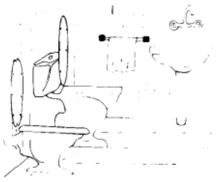

المِرْحَاضُ (خالا)

المدرس: وأَيْنَ ذَهَبَ عَلِيٌّ ؟

ئوقۇتقۇچى: ئەلى قەيەرگە كەتتى؟

محمد: ذَهَبَ إِلَى اْلْمِرْحَاض.

مۇھەممەد: ئۇ خالاغا كەتتى.

تَمَـارِيْنُ

(1)أَجِبْ عَنِ الأَسْئِلَةِ الآتِيَةِ: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1)من أين أنت؟ ....

(2)أأنت من الفِلِبِّيْنْ ؟ ....

(3)مَنْ مِنَ الصِّين ؟ ....

(4)من أين حامد ؟ ....

(5)أين ذهب عباس ؟ ....

(6)أذهب عليّ إلى المدير ؟ ....

(2)اقرأ واكتب مع ضبط أواخر الكلمات: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)
الغرفـة، من الغرفة، من الحمام، المرحاض، إلى المرحاض، اليابان، الفلبين، من الهند، إلى الصين.

(3)اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)من أين فاطمة؟ هي من الهند.

(2)خرج المدرس من الفصل وذهب إلى المدير

(3)ذهب التاجر إلى الدكان.

(4)خرج حامد من الغرفة وذهب إلى الحمام .

5)من خرج من الفصل؟

(6)خرج الطالب من المدرسة وذهب إلى السُّوْقِ .

(7)خديجة من الصين وخالد من اليابان.

(4)ضع في الفراغ فيما يلي حرفَ جرٍّ مُنَاسِبًا : (تۆۋەندىكى مۇناسىپ زىر قىلىش قوشۇمچىسىنى تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارغا قويۇڭ)

(من ـ إلى ـ في ـ على)

(1)الكتاب ....المكتب.

(2)الطالب.................الفصل

(3)ذهب حامد.......الجامعة.

(4)خرج المدير.........مدرسة

(5)ذهب محمد.............الصين...........................اليابان

الكلمات الجديدة: (يڭى سۆزلەر)

اَلْمَدْرَسَةُ: مەكتەپ الْفَصْل :سنىپ الْحَمّامُ: مۇنچا اَلْمِرْحَاضُ: خالا اَلْمَطْبَخُ: ئاشخانا اَلْغُرْفَةُ: ياتاق
اَلْجَامِعَةُ: ئونۋېرستىت السُّوْقُ: بازار
اليَابَان: ياپۇنيە الصِّيْنُ: جۇڭگو الهِنْدُ: هندىستان الفِلِبِيْنُ: فىلىپپىن
الْمدِيْرُ: مۇدىر ذهب: كەتتى خَرَجَ: چىقىپ كەتتى

« فِـيْ .عَلَـى. مِـنْ. إلَـى »

مِنْ حُرُوْفِ الْجَـرّ

(5)الدرس الخامس

سعيد: أكتاب محمد هذا يا ياسر ؟

سعيد: ئى ياسر بۇ مۇھەممەتنىڭ كىتابىمۇ؟

ياسر: لا , هذا كتاب حامد ؟

ياسر : ياق ، بۇ ھامىدنىڭ كىتابى .

سعيد: أين كتاب محمد ؟

سعيد: مۇھەممەتنىڭ كىتابى قەيەردە ؟

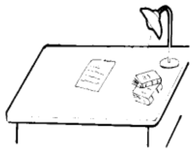

ياسر :هو على المكتب هناك

ياسر: ئۇ ئاۋۇ يەردىكى ئۈستەل ئۈستىدە ؟

سعيد : أين دفتر عمار ؟

سعيد: ئەممارنىڭ دەفتىرى قەيەردە ؟

ياسر: هو على مكتب المدرس

ياسر : ئۇ ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى ئۈستىدە .

سعيد: قلم من هذا يا علي ؟

سعيد : ئى ئەلي بۇ كىمنىڭ قەلىمى؟

علي : هذا قلم المدرس .

علي : بۇ ئوقۇتقۇچىنىڭ قەلىمى.

سعيد: أين حقيبة المدرس؟

سعيد : ئۇقۇتقۇچىنىڭ سومكىسى قەيەردە؟

علي : هي تحت المكتب

علي : ئۇ ئۈستەلنىڭ ئاستىدا.

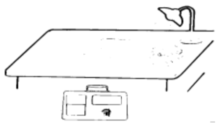

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ـــ ئىككى ئىسىم قوشۇلۇپ تەۋەلىك ھاسىل قىلغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت.

ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ئېنىقلىغۇچى ۋە ئېنىقلانغۇچىدىن تەركىب تاپىدۇ.

بۇ سۆز بىرىكمىسىنى تەرجىمە قىلغاندا ئالدى بىلەن ئىككىنچى بۆلىكى (يەنى ئېنىقلىغۇچى)نى، ئاندىن بىرىنچى بۆلىكى (يەنى ئېنىقلانغۇچى)نى تەرجىمە قىلىپ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئىگىلىك كېلىش قوشۇمچىسى «...نىڭ» قوشۇلىدۇ. مەسلەن:

كِتَابُ مُحَمَّدٍ (مۇھەممەدنىڭ كىتابى)

ئېنىقلانغۇچى ئېنىقلىغۇچى

دېگەنگە ئوخشاش.

ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسىنىڭ ئۈچ خىل خۇسۇسىيىتى بار:

1) بىرىنچى بۆلىكى (يەنى ئېنىقلانغۇچى) «الـ» (ئەلىف لام) ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدۇ ۋە ئاخىرى جۈملىدىكى ئورنىغا ئاساسەن تاق زەبەر، تاق پەش ۋە تاق زىرلىك ھالەتتە ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

كِتَابُ عَمَّارٍ (ئەممارنىڭ كىتابى)

عَلَى مَكْتَبِ الْمُدَرِّسِ (ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستەلى ئۈستىدە)

دېگەنگە ئوخشاش.

2) ئىككىنچى بۆلىكى(يەنى ئېنىقلىغۇچى)نىڭ ئاخىرى ھەردائىم زىرلىك ئوقۇلىدۇ. ئەگەر ئۇ ئاخىرى زىر ھەرىكەت بىلەن تۈرلىنىشنى قوبۇل قىلمايدىغان ئىسىم بولسا، زىرنىڭ ئورنىدا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. ئەمما، بىز ئۇنى يەنىلا ئورۇن جەھەتتىن زىرلىك ئوقۇلغان دەپ قارايمىز. مەسىلەن:

كِتَابُ مُحَمَّدٍ (مۇھەممەدنىڭ كىتابى)

كِتَابُ فَاطِمَةَ (پاتىمەنىڭ كىتابى)

دېگەنگە ئوخشاش.

3) ئىككىنچى بۆلىكى ئېنىق ئىسىم بولسا، ئۇ بىرىنچى بۆلىكنى ئېنىقلىققا ئايلاندۇرىدۇ. مەسىلەن:

كِتَابُ عَمَّارٍ (ئەممارنىڭ كىتابى)

قَلَمُ الْمُدَرِّسِ (ئوقۇتقۇچىنىڭ قەلىمى)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: قاراتما سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

قاراتما سۆز بىرىكمىسى ـــ كۆز ئالدىدىكى مەلۇم شەخسنى ئۆزىگە قارىتىش مەقسىتىدە ئىشلىتىلىدىغان چاقىرىش قوشۇمچىسى بىلەن ئىسىمدىن بىرىككەن سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت.

ئۇ چاقىرىش قوشۇمچىسى ۋە چاقىرىلغۇچىدىن ئىبارەت ئىككى بۆلەكتىن تەركىب تاپىدۇ.

بۇ سۆز بىرىكمىسىنىڭ ئاخىرىمۇ تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدۇ. مەسىلەن:

يَا يَاسِرُ (ھەي ياسىر!)

چاقىرىش قوشۇمچىسى چاقىرىلغۇچى

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «تَحْتَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «ئاستىدا»، «تېگىدە».

ئاتىلىشى: ئورۇن رەۋىشى.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.

ۋەزىپىسى: ئىسىملىق جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كېلىدۇ، پېئىللىق جۈملىدە ئورۇن تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

هِيَ تَحْتَ الْمَكْتَبِ (ئۇ جوزىنىڭ ئاستىدا)

وَضَعْتُ الْحَقِيْبَةَ تَحْتَ الْمَكْتَبِ (سومكىنى جوزىنىڭ ئاستىدا قويدۇم)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: ئۇلانما ھەمزىلىك ئىسىملار توغرىسىدا

اِسْمٌ، اِبْنٌ ... لارغا ئوخشاش باش ھەرپى ئۇلانما ھەمزە بىلەن باشلانغان ئىسىملار ئۇلانما ھەمزىلىك ئىسىملار دېيىلىدۇ. ئۇلانما ھەمزىلىك ئىسىملار جۈملىنىڭ بېشىدا كەلسە بېشىدىكى ھەمزە يېزىلىدۇ ھەم ئوقۇلىدۇ؛ ئەگەر جۈملىنىڭ ئارىسىدا كەلسە بېشىدىكى ھەمزە يېزىلىدۇ، ئەمما ئوقۇلمايدۇ. مەسىلەن:

اِسْمُ الْوَلَدِ مُحَمَّدٌ ، وَاسْمُ الْبِنْتِ زَيْنَبُ .

(ھېلىقى) بالىنىڭ ئىسمى مۇھەممەد، (ھېلىقى) قىزنىڭ ئىسمى زەينەب.

اِبْنُ الْمُدَرِّسِ فِيْ الْفَصْلِ ، أَيْنَ ابْنُ الْمُدِيْرِ ؟

ئوقۇتقۇچىنىڭ ئوغلى سىنىپتا، مۇدىرنىڭ ئوغلى قەيەردە؟

دېگەنگە ئوخشاش.

مُضَافٌ إِلَيْهِ	مُضَافٌ
↓	↓
ئېنىقلىغۇچى	ئېنىقلانغۇچى
(ئىككىنچى بۆلىكى)	(ئىزاپەتنىڭ بىرىنچى بۆلىكى)

تَمَارِيْنُ

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1)أين كتاب محمد؟

(2)أين كتاب عمّار؟

(3)أين حقيبة المدرس؟

(2)أضف الكلمة الأولى إلى الثانية : (بىرىنجى سۆزنى ئىككىنجى سۆزگە قوشۇپ ئىزاپەلىك سۆزبىرىكمىسى هاسىل قىلىڭ)

كتابٌ، محمدٌ	كتابُ محمدٍ	مَكْتَبٌ، المدرسُ	:مكتبُ المدرسِ
قلمٌ، حامدٌ	....	مفتاحٌ، البيتُ	....
بيتٌ ،عبّاسٌ	....	دكّانٌ ، التاجرُ	....
غُرفةٌ ، عليٌّ	....	بيتٌ ، المهندسُ	....

دفترٌ ، سعيدٌ	....	اِسْمٌ ، الولدُ	....
منديلٌ، ياسرٌ	....	كتابٌ ، اللّه	....
قميصٌ ،عمّارٌ	....	بِنْتٌ ، الطبيبُ	....
سريرٌ ،خالدٌ	....	مفتاحٌ ، السَّيارَةُ	....

(3)اقرأ واكتب مع ضبط أواخر الكلمات. (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

باب المدرسة، حمار الرجل، بيت حامد، سيارة المدير

منديل عمّار، اسم الطالب، بيت اللّه، في كتاب الله ،

من بيت المدرس، على مكتب المدير.

(4)اقرأ؟ (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)أين بيت المدرس؟ هو بَعِيدٌ.

(2)القُرآن كتاب الله.

(3)الكعبة بيت اللّه.

(4)محمدٌ صلى اللّه عليه وسلم رسُوْل اللّه .

(5)خرج المدرس من غرفة المدير.

(6)هذا بيت حامد وذلك بيت خالد.

(7)ابْنُ عمّار طالب وابْنُ ياسر تاجر.

(8)بيت المدرس بَعِيدٌ وبيت التاجر قَرِيبٌ.

(9)هذا مفتاح السيارة. أين مفتاح البيت؟

(10)من أنت يا ولد؟ أنا ابن عباس.

(11) وابْنُ مَنْ هو؟ هو ابْن خالد.

(12) أين مسجد رسول اللّه صلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ؟ هو في المَدِيْنَة المُنَوَّرة.

(13)بنت حامد في المدرسة وبنت محمد في الجامعة.

(14)اِسم المدرس سعيد واسم المهندس خالدٌ.

(15)عَمّ الطالب غَنِيٌّ.

(16)باب المسجد مفتوحٌ وباب المدرسة مُغْلَقٌ

(17)خال حامد فَقِيرٌ.

(18)سيارة عبّاس في الشّارع.

(19)ابْنُ مَنْ أنتَ؟ أنا ابنُ المدرس.

(20)أين الكلب؟ هو تحت السيارة.

(5)كون جملاً مفيدة بملء الفراغ فيما يلي: (تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇپ تولۇق جۈملە شەكىللەندۈرۈڭ)

(1)............ البيتِ مُغْلَقٌ	(2)أين .... السيّارةِ؟
3)محمد صلى الله عليه وسلم رسول...............	(4) .... الطبيبِ بعيدٌ
(5)القرآن كتاب	(6)خديجة.............. حامدٍ
(7)أنا .... المدرس.	.(8)..............الطالبِ مكسورٌ
(9)باب .... مفتوح.	(10)خرج المدرسُ من..... المدير.

(6)صَحِّحْ التركيبات التالية: (تۆۋەندىكى بىرىكمىلەرنى توغرىلاڭ)

القلم الطالبِ...........	بابُ السيارةُ..................

بنتُ حامدُ.....................   الرسولُ اللّه..................

اِسمُ الولدَ.....................   اِبْن المدرس......................

(7)محمدٌ : يا محمدُ   أُسْتاذٌ : يا أُسْتَاذُ

خالدٌ : يا خالدُ   ولدٌ : يا ولدُ

اِقْرأ واكْتُبْ مَعَ ضَبْطِ أواخِرِ الكَلِمَاتِ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

يا عليّ .يا عبّاس. شيخ. يا شيخ. يا رجل. ياسر.

يا عمّار. دُكْتُور. يا دُكْتُور.

(8)اِقرأ المثال الآتي ثم كَوِّنْ أَسْئِلَةً مِثْلَهُ مُشِيْراً إلى الصور التالية:

(تۆۋەندىكى مىسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى سۈرەتلەرگە ئىشارەت قىلىپ ئۇنىڭغا ئوخشاش سۇئاللارنى شەكىللەندۈرۈڭ)

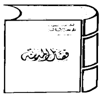

كتابُ مَنْ هذا؟

.... ؟

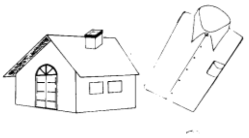

............؟

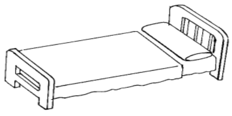

............؟

............؟

(9)اِسمٌ :اِسْمُ الولد محمدٌ واسْمُ البنت زينب.

اِسْمُ المدرس حامد. ما اسْمُ المدير؟

ابْنٌ : اِبْنُ خالد في المدرسة وابْنُ حامد في الجامعة.

ابْنُ المدرس في الفصل .أينَ ابْنُ المدير؟

اقرأ ما يلي مراعيا قواعد نطق همزة الوصل: (تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ھەمزى ۋەسلى(ئۇلانما ھەمزە) نىڭ سۆزلەش قائىدىسىگە رىئايە قىلىپ ئوقۇپ چىقىڭ)

(1)ابن محمد في العراق وابن حامد في الهند.

(2)خرج ابن الطبيب من البيت.

(3)ذهب ابن التاجر إلى السوق.

(4)اسم المُهَنْدِس فَيْصَلٌ واسم الطبيب مَسْعُودٌ.

(5)ما اسم الرجل؟.

(6)ابن من أنت؟ أنا ابن الوزير.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الرسول ـ اللەنىڭ ئەلچىسى	الكعبة ـ كەئبە	الاسْمُ ـ ئىسىم الابْنُ ـ ئوغۇل
العَمّ ـ تاغا ئاكا(دادىسىنىڭ ئەر بىر تۇققىنى)	الحَقِيْبَةُ ـ سومكا	الخَالُ ـ تاغا ئاكا(ئانىسىنىڭ ئەر بىر تۇققىنى)
السَّيارَةُ ـ ماشىنا	الشَّارِعُ ـ كوچا	مُغْلَقٌ ـ تاقاقلىق
تَحْتَ ـ ئاستىدا	هُنَاكَ ـ ئاۋۇ يەردە	اَلْمُهَنْدِس ـ ئىنژېنېر

سيّارةُ ↓ مُضَافٌ ↓ ئېنىقلانغۇچى (ئىزاپەتنىڭ بىرىنچى بۆلىكى)

المدرّس ↓ مُضَافٌ إلَيْهِ ↓ ئېنىقلىغۇچى (ئىزاپەتنىڭ ئىككىنچى بۆلىكى)

(6)الدرس السادس

هـــــذه

هذا ابْنُ حامدٍ وهذه بِنْتُ يَاسِرِ.

بۇھامدنىڭ ئوغلى ۋە بۇياسىرنىڭ قىزى.

ابْنُ حامد جالِسٌ وبنت ياسر واقفة

ھامدنىڭ ئوغلى ئولتۇرىدۇ ۋە ياسىرنىڭ. قىزى

ئۆرە تۇرىدۇ.

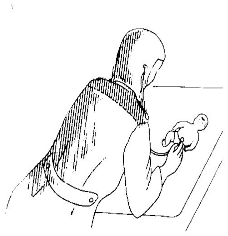

من هذه؟ بۇ قىز كىم ؟

هذه أُخْتُ المهندس

بۇ ئىنژېنرنىڭ ھەمشىرىسى.

أهِيَ أيْضاً مهندسة؟

ئۇمۇ ھەم ئىنژېنىرمۇ ؟

لا، هي طَبِيْبَةٌ: ياق، ئۇ دوختۇر.

سيارة من هذه؟

بۇ كىمنىڭ ماشىنىسى؟

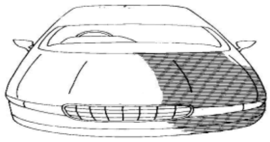

هذه سيارة المدير.

بۇ مۇدىرنىڭ ماشىنىسى.

ما هذه؟: بۇ نىمە ؟

هذه مِكْواةٌ: بۇ دەزمال.

لِمَنْ هـذه؟: بۇ كىمنىڭ ؟

هذه لِخَالِدٍ : بۇ خالىدنىڭ.

أدَرّاجَةُ أَنَسٍ هذه؟

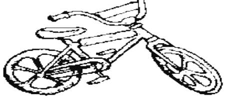

بۇئەنەسنىڭ ۋېلسىپتمۇ؟

لا، هذه دَرّاجَة عَمّار.

ياق، بۇ ئەممارنىڭ ۋېلسىپتى.

هذه جديدةٌ : بۇ يېڭى.

ودرّاجة أنس قديمةٌ.

ئەنەسنىڭ ۋېلسىپتى كونا.

هذه سَاعَة عليٍّ . هي جميلةٌ جِداً.

بۇ ئەلىينىڭ سائىتى . ئۇ بەك چىرايلىق.

هذه مِلْعَقَةٌ وهذه قِدْرٌ .

بۇ قوشۇق ۋە بۇ قازان.

المِلْعَقَة في القدر.

قوشۇق قازاندا.

هذه بَقَرَةُ الفَلّاح.

بۇ دېھقاننىڭ كالىسى.

هذا أَنْفٌ وهذا فَمٌ.

بۇ بۇرۇن ۋە بۇ ئېغىز.

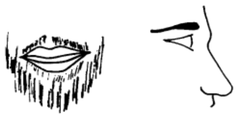

هذه أُذُنٌ وهذه عَيْنٌ .

بۇ قۇلاق ۋە بۇ كۆز .

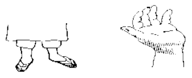

وهذه يَدٌ وهذه رِجْلٌ.

بۇ قول ۋە بۇ پۇت.

بۇ دەرستىكى گراممانىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «هٰذِهِ» توغرىسىدا

مەنىسى: «بۇ».
ئاتىلىشى: ئاياللىق بىرلىك يېقىننى كۆرسىتىش ئالمىشى.
ئىشلىتىلىشى: يېقىن ئورۇندىكى ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذِهِ سَاعَةُ عَلِيٍّ (بۇ ئەلىنىڭ سائىتى)
هٰذِهِ قِدْرٌ (بۇ قازان)

2- مەزمۇن: لام «لِ» توغرىسىدا

مەنىسى: «... نىڭ»، «ئۈچۈن».
ئاتىلىشى: ئاخىرىنى زىر قىلىش قوشۇمچىسى.
ۋەزىپىسى: ئۆزىدىن كېيىن كەلگەن ئىسىمنىڭ ئاخىرىنى زىرلىك ئوقۇتۇشتۇر. مەسىلەن:

هٰذِهِ لِخَالِدٍ (بۇ خالىدنىڭ)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: بەدەندىكى جۈپ ۋە تاق ئەزالار توغرىسىدا

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىدىكى جۈپ ئەزالارنىڭ ئىسىملىرى ئاياللىق جىنستىكى ئىسىملار قاتارىدىن ھېسابلىنىدۇ. شۇڭا، بۇلارنى كۆرسىتىش ئۈچۈن «هٰذِهِ» ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذِهِ أُذُنٌ (بۇ قۇلاق)
هٰذِهِ عَيْنٌ (بۇ كۆز)

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىدىكى تاق ئەزالارنىڭ ئىسىملىرى ئەرلىك جىنستىكى ئىسىملار قاتارىدىن ھېسابلىنىدۇ. شۇڭا،

بۇلارنى كۆرسىتىش ئۈچۈن «هٰذَا» ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا أَنْفٌ (بۇ بۇرۇن)

هٰذَا فَمٌ (بۇ ئېغىز)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: ئاياللىق جىنىستىكى ئىسىملار توغرىسىدا

ئەرلىك جىنىستىكى ئىسىملارنى ئاياللىق جىنىستىكى ئىسىملارغا ئۆزگەرتمەكچى بولساق، ئاخىرىغا «ة» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن:

طَالِبٌ ← طَالِبَةٌ طَبِيْبٌ ← طَبِيْبَةٌ

ئەرەب تىلىدا يەنە ئاياللىق جىنسقا تەۋە ئىكەنلىكىگە ئائىت بىرەر ئالامەت بولمىسىمۇ ئاياللىق جىنىستىكى ئىسىم ھېسابلىنىدىغان بىر تۈركۈم سۆزلەر بار. مەسىلەن: اَلْقِدْرُ، اَلشَّمْسُ، عَيْنٌ ... دېگەنگە ئوخشاش.

تَمَارِيْن

(1) اِقْرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

1ـ هذا مسجد وهذه مدرسة

2ـ من هذه؟ هذه أخت عبّاس.

3ـ هذا ديك وهذه دجاجة

4ـ هذا ابْن المدير و هذه بنت المدرس.

5ـ هذه أمّ ياسر.

6ـ أين قدر اللحم؟ هي في الثلاَّجة.

7ـ هذا باب وهذه نافِذَةٌ

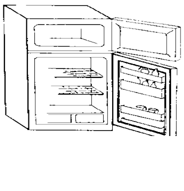

(2)ما هـــذا و ما هـــذِهِ؟

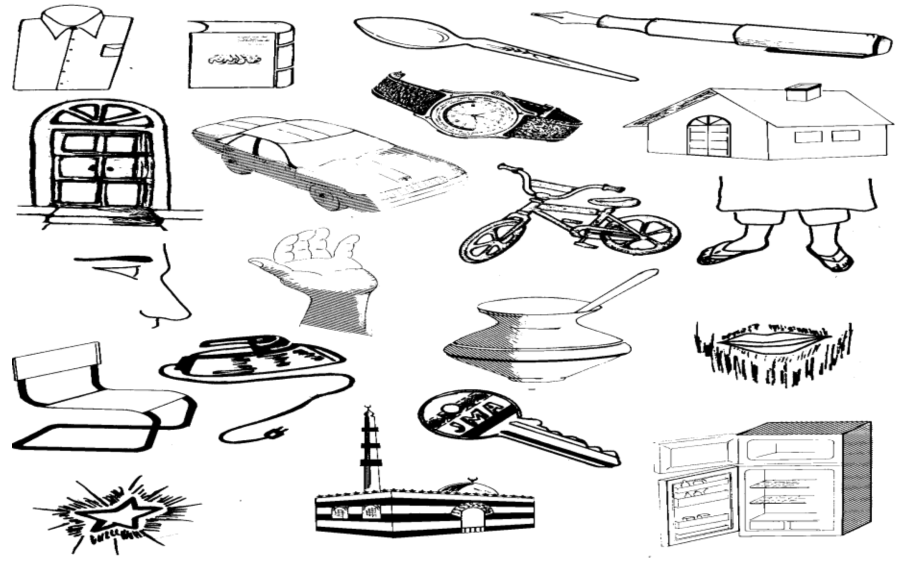

(3)إقرأ المِثالَ وكوِّنْ جُمَلاً على غِراره(تۆۋەندىكى مىسالنى ئوقۇپ ئاندىن مىسالدىكىگە ئوخشاش قىلىپ جۈملە تۈزۈڭ)

(1)محمدٌ طالبٌ	آمنةُ طالبـةٌ.
(2)حامدطَبِيْب	فاطمة.....................
(3)هو مُسْلِمُ	هي.......................
(4)الباب مُغْلَق.	النافِذَة..................
(5)المنديل وَسِخ.	اليد.....................
(6)اَلشَّاي حارّ.	القَهْوَة.................
(7)المسجد بعيد.	المدرسة.................
(8)الطالب مريض.	الطالبة.................
(9)الحصان سَرِيْعُ	السيارة.................
(10)القمر جميل.	الشمس..................
(11)الأب جالِس.	الأمّ.....................

(4)صَحِّحْ الْجُمَلَ الآتيـة **(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى توغرىلاڭ)**

(1)حقيبةُ مَنْ هذا؟ ....

(2)الغرفة مفتوح. ....

(3)هذا سيارة الطبيب. ....

(4)هذه مفتاح السيارة. ....

(5) أين السيارة؟ هو في الشارع. ....

(5)اقرأ واكتب مع ضبط أواخر الكلمات: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذا لمحمد وذلك لحامد. (2)لمن هذه؟ هذه لياسر.
(3)الحمد لله. (4)للّه المَشْرقُ والمَغْربُ.

الكلمات الجديدة: (يگى سۆزلەر)

المِكْواة ـ دەزمال الدرَّاجَةُ ـ ۋلسپيت المِلْعَقَةُ ـ قوشۇق القِدْرُ ـ قازان البَقَرَةُ ـ كالا الفَلاَّحُ ـ دېهقان الأَنْفُ ـ بۇرۇن الفَمُ ـ ئغز الأُذُنُ ـ قۇلاق اليَدُ ـ قول الرجْلُ ـ پۇت الشّايُ ـ چاي الأُمُّ ـ ئانا الثَّلاَّجَةُ ـ توڭلاتقۇ القَهْوَة ـ قەهۋە سريع ـ تز النَّافِذَةُ ـ دېرېزە جِداً ـ بەك أُخْت ـ هەمشرە، قىز بر تۇققان

(7)الدَّرْسُ الَّسابعُ

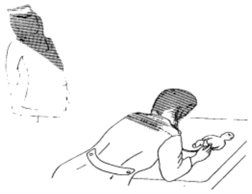

من هـذه؟ـ بۆ کم ؟

هـذه آمنـة ــ بۆ ئامنه .

ومن تِلْـكَ؟ـ ئاۋۆ کم ؟

تِلْكَ فاطمـةُ ـ ئاۋۆ فاتمه.

هذه طبيبة وتِلْكَ مُمَرِّضَةٌ.

بۆ فاتمەۋە ئاۋۆ سسسترا.

هذه من الهِنْد وتلك من اليابان.

بۆهندستاندىن، ئاۋۆياپۆنيىدىن

هذه طَوِيْلَةٌ وتلك قَصِيْرَةٌ.

بۆ ئىگىز ۋە ئاۋۆ پاكار.

من هـذا؟ـ بۆ کم ؟

هذا حامـدٌ ـ بۆ هامىد.

ومـن ذلـك؟ـ ئاۋۆ کم ؟

ذلـك علـيٌّ ـ ئاۋۆ ئەلى.

أتلك دجاجةٌ ؟ـ ئاۋۆ تۆخۇمۇ؟

لا. تلكَ بَطَّةٌ ــ ياق، ئاۋۆ ئۆدەك.

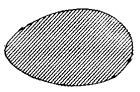

ما تِلْكَ؟ـ ئاۋۇ نىمە؟

تِـلْكَ بَيْضَـةٌ ـ ئاۋۇ تۇخۇم.

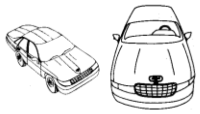

هذه سيّارة المدرّس وتلك سيّارة المدير.

بۇ ئوقۇتقۇچىنىڭ ماشىنىسى ۋە ئاۋۇ مۇدىرنىڭ ماشىنىسى.

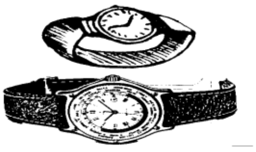

أساعةُ عبّاسٍ هـذه؟

بۇ ئاباسنىڭ سائىتىمۇ؟

لا. هذه ساعةُ حامدٍ ، تلك ساعة عبّاسٍ.

ياق . بۇ هامىدنىڭ سائىتى ،ئاۋۇ ئاباسنىڭ سائىتى .

ذلك ديكٌ وتلك دَجَاجَـة.

ئاۋۇ خوراز ۋە ئاۋۇ مىكيان

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

«تِلْكَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «ئاۋۇ».

ئاتىلىشى: ئاياللىق بىرلىك يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: يىراق ئورۇندىكى ئايالىق جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ ھەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

تِلْكَ فَاطِمَةُ (ئاۋۇ پاتىمە)

تِلْكَ بَيْضَةٌ (ئاۋۇ تۇخۇم)

دېمەك، كۆرسىتىش ئالماشلىرىدىن «هٰـذَا» بىلەن «ذٰلِـكَ» ئەرلىك جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىشكە، «هٰذِه» بىلەن «تِلْكَ» ئايالىق جىنس بىرلىك ساندىكى شەيئىلەرنى ئىشارەت قىلىپ كۆرسىتىشكە ئىشلىتىلىدۇ

تَمَارِيْنُ

(1)اِقرأ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذه مَدْرَسة وتلكَ جامِعَة.

(2)ذلك حمار وتلك بَقَرَة.

3) أذلك مسجد؟ لا. تلكَ مدرسة

(4)هذا جمل وتلك نَاقَة.

(5)هذه مدرسة وتلك طالبة.

(6)هذا كلب وذلك قط.

(7)هذا بيت المؤذِّن وتلك حديقة التاجر

(2)أشر إلى الكلمات الآتية باسم إشارة للبعيد (ذلك، تلك): ((ذلك، تلك)دىن ئىبارەت يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1) ....أم.	**(2) ....أب.**	**(3) ....قَلَم.**
(4) ......مِلْعقة.	**(5) ......عَين**	**(6) ....حَجَر.**
(7) .....قميص.	**(8) ....قِدْر.**	**(9) ....نافذة**
(10) ....بَقرة	**(11) ....مكتب**	**(12) ....ناقة**
(13) ....مهندس	**(14) ......مُؤذِّن.**	**(15) ....مُمَرِّضة**
(16) ......سرير	**(17) .....حديقة**	**(18) ....طالبة**
(19) ....جمل	**(20) ......بطَّة.**	

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

الْمُمَرِّضَة ـ سېستىرا	الحدِيقَة ـ باغچا	البَطَّة ـ ئۆردەك	المُؤَذِّن ـ مۇئەززىن	النَاقَةُ ـ تۆگە
		البَيْضَةُ ـ تۇخۇم		

أسماء الإشارة للقريب　　　　أسماء الإشارة للبعيد

يېقىننى كۆرسىتىش ئالماشلىرى　　　　يىراقنى كۆرسىتىش ئالماشلىرى

هذا محمد	ذلك حامدٌ
هذِهِ آمِنَة	تِلْكَ زينبُ

(8)الدَّرْسُ الثَّامِنُ

هذا الرَّجُلُ تاجر وذلك الرَّجُلُ طبيب.

بۇ ئەر سودىگەر ۋە ئاۋۇ ئەر دوختۇر .

اِسْمُ التاجر محمود واسْم الطبيب سعيد.

سودىگەر نىڭ ئىسمى مەھمۇد ۋە دوختۇر نىڭ ئىسمى سەئىد .

هذا البيتُ لِلتَّاجِرِ وذلك البيتُ لِلطَّبِيب.

بۇ ئۆي سودىگەرنىڭ ۋە ئاۋۇ ئۆي دوختۇر نىڭ .

بيتُ التاجر أَمامَ المسجدِ وبيتُ الطبيبَ خَلْفَ المَدْرسةِ.

سودىگەرنىڭ ئۆيى مەسجىدنىڭ ئالدىدا ۋە دوختۇرنىڭ ئۆيى مەكتەپنىڭ كەينىدە .

لِمَنْ هذه السيّارةُ ولِمَنْ تلكَ؟

بۇماشىنا كىمنىڭ ۋە ئاۋۇ كىمنىڭ .

هذه السيارة للطبيب وتلك للتاجر.

بۇماشىنا دوختۇرنىڭ ۋە ئاۋۇ سودىگەرنىڭ .

هذه السيارة من اليابان وتلك من أمريكا.

بۇماشىنا ياپۇنىيىنىڭ ۋە ئاۋۇ ئامىركىنىڭ .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى ـــ كۆرسىتىش ئالمىشىدىن كېيىن بىر ئەلىف-لام «الـ»لىق ئىسىم ئۇلىنىپ كېلىپ بۇ ئالماشنى ئىزاھلىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

هٰذَا الرَّجُلُ تَاجِرٌ (بۇ كىشى سودىگەر)
ذٰلِكَ الرَّجُلُ طَبِيْبٌ (ئاۋۇ كىشى دوختۇر)
دېگەنگە ئوخشاش.

ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى ئىزاھلانغۇچى ۋە ئىزاھلىغۇچىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، بۇلار تۆۋەندىكى بىر قانچە جەھەتلەردە ئۆزئارا ماسلىشىپ كېلىدۇ:

1) سان (يەنى بىرلىك، ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك) جەھەتتە ماسلىشىدۇ.
2) جىنس (يەنى ئەرلىك ۋە ئاياللىق) جەھەتتە ماسلىشىدۇ.
3) ئىئراب (يەنى ئاخىرىنىڭ زەبەر، پەش ۋە زىرلىك ئوقۇلۇشى) جەھەتتە ماسلىشىدۇ.
4) ئېنىق ۋە ئېنىقسىز بولۇش جەھەتتە ماسلىشىدۇ.

(قالغان تەپسىلاتى ئاللاھ تەئالا خالىسا كېيىنكى دەرسلەردە سۆزلىنىدۇ.)

2- مەزمۇن: «أَمَامَ» ۋە «خَلْفَ» توغرىسىدا

«أَمَامَ» ـــ «ئالدىدا»، «خَلْفَ» ـــ «ئارقىسىدا» دېگەن مەنىدە.
ئاتىلىشى: ئورۇن رەۋىشى.
خاراكتېرى: قاتقان ئىسىملار.
ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كېلىدۇ، پېئىللىق جۈملىدە ئورۇن تولدۇرغۇچى (يەنى ئورۇن رەۋىشى) بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

بَيْتُ التَّاجِرُ أَمَامَ الْمَسْجِدِ (سودىگەرنىڭ ئۆيى مەسجىدنىڭ ئالدىدا)
بَيْتُ الطَّبِيْب خَلْفَ الْمَدْرَسَةِ (دوختۇرنىڭ ئۆيى مەكتەپنىڭ كەينىدە)

جَلَسْتُ أَمَامَ حَامِدٍ (مەن هامدنىڭ ئالدىدا ئولتۇردۇم)

دېگەنگە ئوخشاش (ئاستىغا سىزىلغانلىرى ئورۇن رەۋىشى).

3- مەزمۇن: ئاخىرىدا «ا» بولغان ئىسىملار توغرىسىدا

ئاخىرىدا «ا» (ئەلىف) ياكى «ى» سۈرەتلىك ئەلىف بولغان ئىسىملارنىڭ ئىئرابى پەرەزىي (تەقدىرەن) بولىدۇ، يەنى زەبەر، پىش ۋە زىر ئاشكارا ئوقۇلمايدۇ، بەلكى ئورۇن جەھەتتىن ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

پىشلىك ئوقۇلغىنى: أَمْرِيْكَا دَوْلَةٌ يَهُوْدِيَّةٌ (ئامېرىكا يەھۇدىي دۆلىتى)

زىرلىك ئوقۇلغىنى: أَنَا مِنْ أَمْرِيْكَا (مەن ئامېرىكىدىن)

فِي الْمُسْتَشْفَى إِلَى الْمُسْتَشْفَى

دېگەنگە ئوخشاش. يەنى بۇ مىساللاردىكى ئاستى سىزىلغان ئىسىملارنىڭ ئاخىرى ئورۇن جەھەتتىن پىش ۋە زىرلىك ئوقۇلدى.

تَمَارِيْنُ

(1)أَجِبْ عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) من هذا الرجل ومن ذلك الرجل؟
(2) ما اسم التاجر؟
(3) ما اسم الطبيب؟
(4) من أين سيارة الطبيب؟
(5) من أين سيارة التاجر؟
(6) أين بيت التاجر؟
(7) أين بيت الطبيب؟

(2)اِقرأ واكتب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) هذا الولد خالد وذلك الولد محمد.
(2) هذا الرجل مدرس وذلك الرجل مهندس.
(3) هذا الكتاب جديد وذلك الكتاب قديم.
(4) هذه السيّارة لعلي وتلك لخالد.
(5) هذا الباب مفتوح وذلك الباب مُغْلَق.
(6) لمن هذه الساعة؟ هي لعبّاس.

(7) أهذا البيت للطبيب؟ لا. هو للمدرس.

(8) أهذه الدرّاجة لابن المؤذّن؟ نعم.

(9) من هذا الولد؟ هو طالب من الصين.

(10) أذلك البيت جديد؟ لا. هو قديم جدًا.

(11) هذه السيارة من اليابان وتلك من أَمْريكَا.

(12) هذا السِّكِّيْنُ من أَلْمَانيا وتلك الملعقة من إنكلترا.

(3)اِقرأ المثال الآتي ثم حوّل الجُمَلَ الآتية مِثْلَهُ: (مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈمللەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزگەرتىڭ)

مثال :هذا كتابٌ. هذا الكتابُ لمحمدٍ.

(1)هذا طبيب. ....من الهند.

(2)هذه سيّارة ....للمدير.

(3)ذلك ولد. ....ابن المدرس.

(4)تلك ساعة. ....من سُويسْرا.

(5)هذا بيت. ....للمهندس.

(6)هذا قلم. ....لعبّاس.

(7)ذلك رجل. ....مؤذّن.

(8)هذه بَيْضَة. ....كبيرةٌ.

(9)هذا منديل. ....وَسِخ.

(10)هذه حقيبة. ....للمدرس.

(4)اِقرأ المثال الآتي ثم كوّن أسئلةً وأجوبةً مثله :(تۆۋەندىكى مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن ئۇنىڭغا ئوخشاش سۇئاللار-جاۋابلارنى شەكىللەندۈرۈڭ)

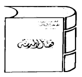

مثال: لِمَنْ هذا الكتابُ هذا الكتاب لمحمد. (محمد)

(1).............. 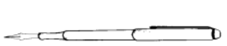 ....(عباس)

(2).............. 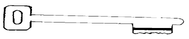 ....(عليّ)

(3)............... 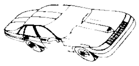 ....(المدير)

(4)............... ....(الفلاّح)

(5)............... 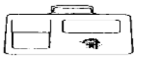 ....(المدرس)

(6)............... 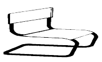 ....(عمّار)

(7)............... ....(بنت الفلاّح)

(8)............... ....(ابن المدير)

(9)............... 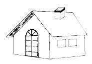 ....(الطبيب)

(10)............ ....(الطالب)

(5)تأملْ الأمثلة الآتيـة: (تۆۋەندىكى مىساللارنى ئويلىنىڭ)

البيتُ	في البيتِ	من البيتِ	إلى البيتِ
المُسْتَشْفَى	في المُسْتَشْفَى	من المُسْتَشْفَى	إلى المُسْتَشْفَى
أمْرِيكا	في أمريكا	من أمريكا	إلى أمريكا
ألمانِيَا	في ألمانيا	من ألمانيا	إلى ألمانيا

(6)اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) هذا الطبيب من إنكلترا.
(2) ذهب حامد إلى فَرَنْسا.
(3) محمود مريض. هو الآن في المستشفى.
(4) ذهب عبد الله من ألمانيا إلى إنكلترا.
(5) هذا الكتاب لعِيسَى وذلك الكتاب لِمُوسَى.
(6) هذا المهندس من أمريكا.

(7)اقـرأ: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ)
(1) السبورة أمامَ الطالبِ وهي خَلْفَ المدرس.
(2) أين سيّارة المدرس؟ هي أمامَ المدرسةِ.
(3) أين بيت الإمام؟ بيت الإمام خَلْفَ المسجدِ.
(4) أين جَلَسَ حامد؟ جلس خلف محمودٍ.
(5) ذَهَبَ عـمّار إلى المسجدِ وجلس أمام المِحْرابِ.

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ (يېڭى سۆزلەر):

المستشفى ـ دوختۇرخانا	ألمانيا ـ گرمانيه	إنكلترا ـ ئەنگلىيە	سويسرا ـ شۋىتسارىيە	السكين ـ پىچاق
فرنسا ـ فرانسيه	أمام ـ ئالدى	خلف ـ كەينى		

(9)الدَّرْسُ التَّاسِعُ

(أ)

مَنْ هذا الرَّجل؟ـبۇئەر كىم ؟

هو عباس-ئۇ ئابباس .

عبّاس تاجرٌ ـئابباس سودىگەر .

عبّاس تاجر غَنِيٌّ ـئابباس باي سودىگەر .

حامد مدرِّسٌـهامىد ئوقۇتقۇچى .

حامد مدرِّسٌ جَدِيدٌـهامىد يېڭى ئوقۇتقۇچى .

ما هذا؟ـبۇ نىمە ؟

هذا تفاحـبۇ ئالما .

التفاح فاكِهَةٌ لَذِيْذَةٌـئالما لەززەتلىك مېۋە .

ما ذلك؟ـئاۋۇ نىمە ؟

ذلك عُصْفُوْرٌ ـئاۋۇ قۇچقاچ .

العُصْفُوْرُ طائِرٌ صغِيرٌ ـقۇچقاچ كىچىك ئۇچارلىق .

العربيةُ لُغَةٌ سَهْلَةٌ ـئەرەپ تىلى ئاسان تىل .

العربيةُ لُغَةٌ جَمِيْلَةٌ ـئەرەپ تىلى گۈزەل تىل.

عمّارٌ طالب مُجْتَهِدٌ ، ومحمودٌ طالبٌ كَسْلانُ

ئەمار تىرىشچان ئوقۇغۇچى ۋە مەھمۇد ھورۇن ئوقۇغۇچى .

مَنْ أنتَ؟ـسەن كىم ؟

أنا طالبٌ ـمەن ئوقۇغۇچى .

أ أنتَ طالبٌ جديدٌ ؟ـ سەن يېڭى ئوقۇغۇچىمۇ .

نعم. أنا طالبٌ جديدٌ ـ ھەئە. مەن يېڭى ئوقۇغۇچى .

بۇ دەرستىكى گىراممانىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: سۈپەتلىك سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

سۈپەتلىك سۆز بىرىكمىسى — بىر ئىسىمنىڭ ئارقىسىدىن يەنە بىر ئىسىم كېلىپ ئۇنى سۈپەتلىگەن سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَنَا طَالِبٌ جَدِيْدٌ (مەن يېڭى ئوقۇغۇچى)

هِيَ الطَّالِبَةُ الْجَدِيْدَةُ (ئۇ يېڭى قىز ئوقۇغۇچى)

دېگەنگە ئوخشاش.

سۈپەتلىك سۆز بىرىكمىسى سۈپەتلەنگۈچى بىلەن سۈپەتلىگۈچىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇلار مۇنداق تۆت جەھەتتىن بىر-بىرىگە ماسلىشىپ كېلىدۇ:

1) ئىئراب (يەنى ئاخىرىنىڭ ھەرىكىتى) جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسىلەن:

هٰذَا كِتَابٌ جَدِيْدٌ (بۇ يېڭى كىتاب)

قَرَأْتُ كِتَابًا جَدِيْدًا (مەن يېڭى كىتابنى ئوقۇدۇم)

هٰذَا اسْمُ كِتَابٍ جَدِيْدٍ (بۇ يېڭى كىتابنىڭ ئىسمىدۇر)

2) جىنس (يەنى ئەرلىك ۋە ئاياللىق) جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسىلەن:

أَحْمَدُ لَهُ ابْنٌ كَبِيْرٌ وَبِنْتٌ صَغِيْرَةٌ
(ئەھمەدنىڭ بىر چوڭ ئوغلى ۋە بىر كىچىك قىزى بار)

3) سان (يەنى بىرلىك، ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك) جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسىلەن:
لَنَا مُدِيْرٌ صَالِحٌ (بىزنىڭ بىر ياخشى مۇدىرىمىز بار)

4) ئېنىق ۋە ئېنىقسىز بولۇش جەھەتتە ماسلىشىدۇ. مەسىلەن:
هِيَ الطَّالِبَةُ الْجَدِيْدَةُ (ئۇ يېڭى قىز ئوقۇغۇچى)
اَلْعَرَبِيَّةُ لُغَةٌ سَهْلَةٌ (ئەرەب تىلى ئاسان تىلدۇر)
دېگەنلەرگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: تۈرلەنمەيدىغان چەكلەنگەن سۈپەتداش ئىسىملار توغرىسىدا

كَسْلانُ، جَوْعَانُ، عَطْشَانُ، غَضْبَانُ، مَلآنُ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار تولۇق تۈرلەنمەيدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدىغان سۈپەتداش ئىسىملاردۇر.

بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرى تەنۋىن ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پەش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

أَنَا جَوْعَانُ (مېنىڭ قورسىقىم ئاچ)
أَأَنْتِ بَاكِيَةٌ مِنْ عَطْشَانَ (سىز ئۇسسۇزلۇقتىن يىغلىدىڭىزمۇ)
دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «اَلآنَ» ۋە «عِنْدَ» توغرىسىدا

«اَلآنَ» ـــ «ھازىر» دېگەن مەنىدە؛ «عِنْدَ» ـــ «قېشىدا»، «يېنىدا» دېگەن مەنىدە.
ئاتىلىشى: «اَلآنَ» ـــ ۋاقىت رەۋىشى؛ «عِنْدَ» ـــ ئورۇن رەۋىشى.
ئىشلىتىلىشى: «اَلآنَ» ـــ ۋاقىتنى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ؛ «عِنْدَ» ـــ ئورۇننى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.
ۋەزىپىسى: جۈملىدە رەۋىش بولۇپ كېلىدۇ.

4- مەزمۇن: نىسبىي ئالماش (اِسْمُ الْمَوْصُولِ) توغرىسىدا

نىسبىي ئالماش ـــ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل بىر مەنانى ئۇقتۇرالمايدىــغان، پەقەت ئۆزىدىن كېيىنكى تولۇقلىغۇچىنىڭ ۋاستىسى بىلەن قوشۇمچە مەنە ئىپادىلەيدىغان باغلىغۇچى سۆزدىن ئىبارەت.

«اَلَّذِيْ» .. گە ئوخشاش نىسبى ئالماشنىڭ كەينىدىن چوقۇم جۈملە كېلىشى كېرەك.
كەينىدە كەلگەن جۈملە ئىسىملىق جۈملە بولسا (دىكى ، تىكى) دەپ تەرجىمە قىلىمىز . مەسىلەن:

الكتاب الذي على المكتب للمدرس.

(ئۇستەل ئۇستىدىكى كىتاب ئوقۇتقۇچىنىڭ)

دىگەنگە ئوخشاش.

نىسبى ئالماشنىڭ كەينىدە كەلگەن جۈملە پېئىللىق جۈملە بولسا (غان ، قان ،گەن ، كەن) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .

مەسىلەن:

الطالب الذي خرج من الفصل الآن من إندونيسيا.

(هازىر سىنىپتىن چىققان ئوقۇغۇچى ھىندىنوزىيىلىك)

دىگەنگە ئوخشاش.

نىسبي ئالماش كەينىدىكى جۈملە بىلەن قوشۇلۇپ جۈملىنىڭ بىر بۆلىكى بولۇپ كىلىدۇ، ئايرىم جۈملە بۆلالمايدۇ.

نىسپى ئالماش توغرىسىدىكى مەزمۇنلار كىتابنىڭ 12- دەرسىدە تەپسىلى سۆزلىنىدۇ (ئاللاھ تەئالا خالىسا.)

تَمَـارِيْنُ

(1)اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)محمد طالب قديم.	
(2)أذلك الرجل مدرس جديد؟	**لا. هو طبيب جديد.**
(3)هذا درس سهل.	**(4)عباس تاجر شَهِير.**
(5)بلال مهندس كبير.	**(6)الإِنْكِلِيْزِّيَةَ لغة صعبة.**
(7)أَ أنت رجل غنيّ؟	**لا. أنا رجل فقير.**
(8)القَاهِرَةُ مَدِينَةٌ كبيرة.	
(9)أ أنـت مدرس قديم؟	**لا. أنا مدرس جديد.**
(10)أحامد طالب كسلان؟	**لا. هو طالب مجتهد.**

(2)ضع في الفراغ في الجمل الآتية نَعْتاً مناسباً (تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى بوش ئورۇندا مۇناسىپ كىلىدىغان سۈپەتنى قويۇڭ)

(1)خديجة طالبة............	**(2)خالد تاجر.....................**
(3)العربية لغة.............	**(4)العصفور طائر...............**
(5)التفاح فاكهة............	**(6)أنا مدرس.....................**
(7)محمد طبيب............	**(8)الإنكليزية لغة...............**
(9)أ أنت طالب...........	**(10)القاهرة مدينة...........**

(3)ضع في المكان الخالي في الجمل الآتية منعوتاً مناسباً: (تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى بوش ئورۇندا مۇناسىپ كېلىدىغان سۈپەتنى قويۇڭ)

(1)العربية......... سهلة. **(2)أنا .... قديم.**

(3)عمّار............غني. **(4)هـذا .... مكسور**

(5) فيصل .... كسلان.

(4)اِقْـرأْ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

كَسْلانُ .جَوْعَانُ. عَطْشَانُ. غَضْبَانُ. ملآن.

(1)أنا جوعان (2)أ أنت جوعـان؟ لا، أنـا عطشـان.

(3)لماذا المدرس غضبان اليوم؟ (4)الـكـوب ملآن.

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

اللغـة ـ تىل	شهير ـ مەشھۇر	المدينـة ـ شەھەر	الطـائر ـ ئۇچارلىق	اليـوم ـ بۈگۈن	كسـلان ـ هورۇن	جوعـان ـ ئاچ
عطشـان ـ ئۇسسۇز	ملآن ـ توق	غضبـان ـ غەزەپلەنگۈچى	العصفـور ـ قۇچقاچ	اليَـوْمَ ـ بۈگۈن		

(ب)

أين المـدرسُ؟ـئوقۇتقۇچى قەيەردە؟

هو في الفصـلـ ئۇ سىنىپتا.

وأين المدرسُ الجديدُ؟ـيېڭى ئوقۇتقۇچى قەيەردە؟

هو عِنْدَ المديرـ ئۇ مۇدىرنىڭ يېنىدا.

أين الطالبُ الجديدُ؟ـيېڭى ئوقۇغۇچى قەيەردە؟

ذهب إلى الـمَكْتَبَـةِـ ئۇ كۇتۇپخانىغا كەتتى.

مَنْ ذلِكَ الرَّجلُ الطويلُ الذي خَرَجَ الآن من المدرسة؟

ھازىرمەكتەپتىن چىققان ئاۋۇ ئېگىز بويلۇق كىشى كىم؟

هو المديرُ الجـديدُـ ئۇ يېڭى مۇدىر.

ومن الولدُ الصغيرُ الذي خرج الآن من الفصل؟

ھازىرسىنىپتىن چىققان كىچىك بالا كىم؟

هو ابن المدير الجديدـ ئۇ يېڭى مۇدىرنىڭ ئوغلى.

لِمَنْ تلك السيارةُ الْجميلةُ؟ـئاۋۇ چىرايلىق ماشىنا كىمنىڭ؟

هي للمدير الجـديـدِـ ئۇ يېڭى مۇدىرنىڭ.

لِـمَنْ هذا الكتابُ الكبيرُ؟ أهو للمدرسِ؟

بۇ چوڭ كىتاب كىمنىڭ؟ ئۇ ئوقۇتقۇچىنىڭمۇ؟

لا ، هو للطالب الجـديـدِ ـ ياق،ئۇ يېڭى ئوقوغۇچىنىڭ.

أين الملعقةُ الصَغيرةُ؟

كىچىك قوشۇق قەيەردە؟

هي في الكُـوب ـ ئۇ ئىستاكاندا.

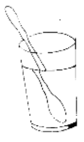

أين الكرسـيُّ المكسـورُ؟ـسۇنۇق ئورۇندۇق قەيەردە؟

هو هنـاك ـ ئۇ ئاۋۇ يەردە.

تَمَارِينُ

(1) اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)الـطبيبُ الجـديدُ في المستشفى والـطبيب القـديم في المُسْتَوْصَف.

(2)القلم المكسور على المكتب.

(3)المِرْوَحَةُ الجديدة في الغرفة الكبيرة.

(4)اللغـة العربيـة سهلـة.

(5)الولد الطويل الذي خرج من الفصل الآن طالب من الهند.

(6)أنا في المدرسة الثانَوِيَّة.

(7)ذهب الرجل الفقير إلى الوزير.

(8)جلس الطالب الجديد خَلْفَ حامد.

(9)السكين الكبير حاد جداً.

(10)من هذا الولد الصغير؟ هو آبن المدرس الجديد.

(2)اِملأ في الفراغ فيما يلي بالنعت الذي بين قوسين بعد تحليته بـ عند اللزوم. (ئككى تىرناق ئارىسىدىكى سۈپەت بىلەن لازىم بولغاندا ئەلىف ـ لام(ال)نى قوشقاندىن كېيىن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ)

(1)أين المدرس ....؟ (جديد)

(2)التاجر.................................... في السوق . (كبير)

(3)أنا طالب...(قديم)

(4)جلس الطالب .... خلف محمد. (جديد)

(5)من الولد......................... الذي خرج الآن من الفصل؟ (طويل)

(6)عمار ولد...... .. ..(قصير)

(7)فيصل طبيب ....(شهير)

(8)لمن هذا السرير.................................. ؟ (مكسور)

(9)هذا قلم.. (مكسور)

(10)أين السكين ....؟ (حاد)

(11)لمن هذه السيارة...................................... ؟ (جميلة)

(3) اِقرأ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)الطالب الذي خرج من الفصل الآن من إندونيسيا.

(2)الكتاب الذي على المكتب للمدرس.

(3)لمن هذا القلم الجميل الذي على المكتب؟

(4)البيت الكبير الذي في ذلك الشارع للوزير.

الكلمات الجديدة (يېڭى سۆزلەر)

المكْتَبَةُ ـ كۇتۇپخانا الآنَ ـ هازىر المرْوَحَةُ ـ شامالدۇرغۇچ المُسْتَوْصَفُ ـ دوراخانا المَدْرَسَةُ الثانَوِيَّةُ ـ تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ

الوَزِيْرُ ـ مىنىستىر شَهِيْرٌ ـ مەشھۇر حَادٌّ ـ ئىتتىك

(10)الدَّرْسُ الْعَاشِـرُ

حامد : من أنت ؟

هامىد : سەن كىم ؟

محمد :أنا طالب بالجامعة .

مۇھەممەد : مەن ئۇنىۋېرسىتېت ئوقۇغۇچىسى .

حامد : أأنت طالب جديد ؟

ھامىد : سەن يېڭى ئوقۇغۇچىمۇ ؟

محمد :نعم أنا طالب جديد .

مۇھەممەد : ھەئە مەن يېڭى ئوقۇغۇچى .

حامد :من اين أنت ؟

ھامىد : سەن قەيەردىن ؟

محمد : أنا من الهند .

مۇھەممەد : مەن ھىندىستاندىن .

حامد :مااسمك ؟

ھامىد : سىنىڭ ئىسمىڭ نىمە ؟

محمد :إسمي محمد .

مۇھەممەد : ئىسمىم مۇھەممەد .

حامد :ومن هذا الفتي الذي معك ؟

ھامىد : يېنىڭىزدىكى قىز كىم ؟

محمد :هو زميلي .

مۇھەممەد : ئۇ مىنىڭ ساۋاقدىشىم .

حامد :أهو ايضا من الهند ؟

ھامىد : ئۇمۇ ھىندىستاندىنمۇ ؟

محمد: لا . هو من اليابان .

مۇھەممەد : ياق ، ئۇ ياپۇنىيەدىن .

حامد : مآاسمه ؟

ھامىد : ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

محمد : إسمه حمزة .

مۇھەممەد : ئۇنىڭ ئىسمى ھەمزە .

حامد : مالغتك يامحد ؟

ھامىد : تىلىڭىز نىمە ؟

محمد :لغتي الأردية .

مۇھەممەد: تىلىم ئوردا تىلى .

حامد : أهي لغة سهلة؟

ھامىد : ئۇ ئاسان تىلمۇ ؟

محمد : نعم. هي لغة سهلة .

ھەئە. ئۇ ئاسان تىل .

حامد :وحمزة ,مالغته؟

ھامىد: ھەمزە ، ئۇنىڭ تىلى نىمە ؟

محمد : لغته اليابانية وهي لغة صعبة **各部の名称と使いかた**

مۇھەممەد : ئۇنىڭ تىلى ياپۇن تىلى ۋە ئۇ قىيىن تىل .

حامد :اين أبوك يامحمد ؟

هامد : ئى مۇھەممەد! داداڭ قەيەردە ؟

محمد : أبي في الكويت, هوطبيب شهير .

مۇھەممەد : دادام كۇۋەيتتە ،ئۇ داڭلىق دوختۇر .

حامد : وأين أمك ؟

هامد : ئاناڭ قەيەردە ؟

محمد : هي أيضا في الكويت مع أبي . هي مدرسة هناك .

مۇھەممەد : ئۇمۇ ھەم دادام بىلەن كۇۋەيتتە ، ئۇ شۇيەردە ئوقۇتقۇچى .

حامد : أذهبت الي الكويت يامحمد ؟

هامد : ئى مۇھەممەد! سىز كۇۋەيتكە بارغانمۇ ؟

محمد : نعم. ذهبت ـ ھەئە. باردىم .

وزميلك ,أين أبوه ؟

ساۋاقدىشىڭىز, ئۇنىڭ دادىسى قەيەردە ؟

محمد : أبوه في اليابان . هوتاجر كبير .

ئۇنىڭ دادىسى ياپۇنىيدە. ئۇ داڭلىق سودىگەر.

حامد :ألك أخ يا محمد ؟

هامد : ئى مۇھەممەد! سىنىڭ بىرتۇققىنىڭ بارمۇ ؟

محمد : نعم . لي أخ واحد , إسمه أسامة , وهو معي هنا في المدينة المنورة .

ھەئە ، مېنىڭ بىر قېرىندىشىم بار ،ئۇنىڭ ئىسمى ئۇسامە ، ئۇ مەن بىلەن بۇ يەردە مەدىنە مۇنەۋۋەردە .

ولي أخت واحدة اسمها زينب , وهي في العراق مع زوجها . زوجها مهندس .

مىنىڭ بىر ھەمشىرەم بار، ئىسمى زەينەب ، ئۇ يولدىشى بىلەن ئىراقتا . ئۇنىڭ يولدىشى ئىنژىنىر.

حامد: أعندك سيارة ياأخي ؟

هامد : قېرىندىشىم ماشىڭىز بارمۇ ؟

محمد : لا . ماعندي سيارة .عندي دراجة . حمزة ,عنده سيارة .

ياق . مېنىڭ ماشىنام يوق. مېنىڭ ۋېلسىپېتىم بار . ھەمزە، ئۇنىڭ ماشىنىسى بار .

بۇ دەرستىكى گىراممatiكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: ئۇلانما كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا

بىز ئالدىنقى دەرسلىرىمىزدە مۇستەقىل كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا چۈشەنچە بېرىپ ئۆتكەن، ئەمدى بۇ دەرستە كىشىلىك ئالماشنىڭ ئىككىنچى بىر تۈرى بولغان ئۇلانما كىشىلىك ئالماش توغرىسىدا چۈشەنچە بېرىپ ئۆتىمىز.

ئۇلانما كىشىلىك ئالماش ـــ مۇستەقىل ئىشلىتىلمەيدىغان، پەقەت سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا ئۇلاپ ئىشلىتىلىدىغان كىشىلىك ئالماشتىن ئىبارەت.

III شەخس ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلىرى مۇنۇلار:

ـهُ   ـهُمَا   ـهُمْ   ـهَا   ـهُمَا   ـهُنَّ

بۇ ئالماشلار ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا ئىگىلىكنى، پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

اِسْمُهُ أُسَامَةُ (ئۇنىڭ ئىسمى ئۇسامە)

اِسْمُهَا زَيْنَبُ (ئۇنىڭ ئىسمى زەينەب)

فَهِمْتُهُ (مەن ئۇنى چۈشەندىم)

دېگەنگە ئوخشاش.

II شەخس ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلىرى مۇنۇلار:

ـكَ   ـكُمَا   ـكُمْ   ـكِ   ـكُمَا   ـكُنَّ

بۇلارمۇ ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا ئىگىلىكنى، پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

مَا اسْمُكَ (ئىسمىڭ نېمە)   أَيْنَ أَبُوْكَ (داداڭ قەيەردە)

مَنْ خَلَقَكُمْ (سىلەرنى كىم ياراتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

I شەخس ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلىرى مۇنۇلار:

ـيْ   ـنَا

بۇلارمۇ ئىسمنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا ئېنىقلىغۇچى، پېئىلنىڭ ئاخىرىغا ئۇلانسا تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ ۋە ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. مەسلەن:

اِسْمِيْ مُحَمَّدٌ (ئىسمىم مۇھەممەد)

فَصْلُنَا جَمِيْلٌ (سىنىپىمىز چىرايلىق)

خَلَقَنَا اللهُ (بىزنى ئاللاھ ياراتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «ذَهَبْتَ» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۇكۇن ئوقۇلغۇچى زەبەرلىك «ت» ئۇلانسا، ئۇ II شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. ئەگەر ئالدى سۇكۇن ئوقۇلغۇچى پىشلىك «ت» ئۇلانسا، I شەخس ئەر-ئايالغا ئورتاق بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسلەن:

أَذَهَبْتَ إِلَى الْكُوَيْتِ يَا مُحَمَّدُ؟ (ئى مۇھەممەد! كۇۋەيتكە باردىڭمۇ؟)

نَعَمْ، ذَهَبْتُ. (شۇنداق، باردىم.)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «لِ» ۋە «عِنْدَ»نىڭ ئىشلىتىلىشى توغرىسىدا

بىر نەرسىنىڭ يانىدا بارلىقنى ئۇقتۇرۇشتا ئادەملەر ئۈچۈن «لِ»، نەرسىلەر ئۈچۈن «عِنْدَ» ئىشلىتىلىدۇ. ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ. مەسلەن:

عِنْدِيْ كِتَابٌ (مېنىڭ كىتابىم بار)

لِيْ أَخٌ (مېنىڭ قېرىندىشىم بار)

دېگەنگە ئوخشاش.

مەزكۇر «ل» ئەسلىدە زىرلىك ئوقۇلسىمۇ، لېكىن «ي»دىن باشقا ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلار ئۇلانغاندا يەڭگىللىكنى كۆزدە تۇتۇپ زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ: «لِيْ»، «لَهُ»، «لَكَ»، «لَهَا» ... دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «مَعَ» توغرىسىدا

«مَعَ» ـــ ئىش-ھەرىكەتنىڭ ئورنى ياكى ۋاقتىنى ئۇقتۇرىدىغان ئىسىم بولۇپ، رەۋىش بولغانلىقى ئۈچۈن زەبەرلىك ئوقۇلغان. مەسلەن:

خَرَجَ حَامِدٌ مَعَ خَالِدٍ (ھامىد خالىد بىلەن بىر ۋاقىتتا چىقىپ كەتتى)

جَلَسَ الْمُدَرِّسُ مَعَ الْمُدِيْرِ (ئوقۇتقۇچى مۇدىر بىلەن بىر ئورۇندا ئولتۇردى)

5- مەزمۇن: تولۇق تۈرلىنىدىغان خاس ئىسىملار توغرىسىدا

مُحَمَّدٌ، خَالِدٌ، حَامِدٌ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملارنىڭ ئاخىرى تەنۋىنلىك ئوقۇلىدۇ ۋە ئۈچىلى ھەرىكەت بىلەن تولۇق تۈرلىنىدۇ. مەسىلەن:

مُحَمَّدٌ مِنْ مُحَمَّدٍ

دېگەنگە ئوخشاش.

حَمْزَةُ، طَلْحَةُ، أُسَامَةُ ... لارغا ئوخشاش ئىسىملار تولۇق تۈرلەنمەيدىغان ۋە تەنۋىننى قوبۇل قىلمايدىغان ئەرلىك جىنستىكى خاس ئىسىملاردۇر.

بۇ ئىسىملارنىڭ ئاخىرىمۇ تەنۋىن ۋە زىر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پەش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ، زىرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

مُعَاوِيَةُ فِي مُعَاوِيَةَ

دېگەنگە ئوخشاش.

6- مەزمۇن: ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى ھەرپلەر كىرگەن ئىسىملارنىڭ سۈپەت بولۇشى توغرىسىدا

ئېنىقسىز ئىسىمدىن كېيىن بېشىغا زىر ئوقۇتقۇچى ھەرپ كىرگۈزۈلگەن ئىسىم كەلسە، ئۇ ئۆزىدىن ئىلگىرىكى كەلگەن ئىسىمنىڭ سۈپىتى بولىدۇ. مەسىلەن:

أَنَا طَالِبٌ بِالْجَامِعَةِ (مەن ئۈنىۋېرسىتېت ئوقۇغۇچىسى)

دېگەنگە ئوخشاش.

بۇ جۈملىدە «بِالْجَامِعَةِ » دېگەن ئىسىم «طَالِبٌ» دېگەن ئىسىمنىڭ سۈپىتى بولۇپ كەلگەن.

هُمْ أَطِبَّاءُ مِنْ أَمْرِيْكَا (ئۇلار ئامېرىكىلىق دوختۇرلار)

بۇ جۈملىدە «مِنْ أَمْرِيْكَا» دېگەن ئىسىم «أَطِبَّاءُ» دېگەن ئىسىمنىڭ سۈپىتى بولۇپ كەلگەن.

تمارين

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1)مااسمك؟	**(2) من أين أنت؟**
(3) ما لُغَتُـك؟	**(4) أين أبـوك؟**
(5) أين أمّـك؟	**(6) ألك أخ؟**
(7) ألك أخت؟	**(8) أعِندكَ سيـارة؟**

(9) أعندكَ درّاجة؟ (10) أعندكَ قلم؟

(11) أعندك دفتر؟ (12) أ أبوك تاجر؟

(13) من أين محمدٌ ؟ (14) ما لغته؟

(15) أين أبوه؟ (16) أين أمه؟

(17) من أين حمزة؟ (18) ما لغته؟

(19) أين أبوه؟ (20) أين زينبُ؟

(21) أين زوجها؟ (22) أزوجها مدرس؟

---

(2) ضع في الفراغ فيما يلي الضمير (ه/ ها): (تۆۋەندىكى بوش ئورۇندا (ه)ياكى (ها) دىگەن ئالماشنى قويۇڭ)

(1)هذه البنت طالبة. اِسْمُـ .... زينب.
(2)محمد طبيب. وابنـ .... مهندس.
(3)هذا الرجل تاجر كبير. اسمـ............................ عبد اللّه.
(4)آمنة في الغرفة وأمـّ .... في المطبخ.
(5)عائشة طبيبة وأختـ .... ممرضة.
(6)خرج محمد من الفصل وخرج مَعَه زميلـ. ....

(3)هات خمسة أسئلة وأجوبة كالمثال الآتي: (تۆۋەندىكى مىسالدىكىگە ئوخشاش بەش سوئال ۋە بەش جاۋاب تۈزۈپ چىقىڭ)

أعِنْدكَ قَلَمٌ ؟ نعم. عِنْدي قَلَمٌ.

(4)هات خمسة أسئلة وأجوبة كالمثال الآتي: (تۆۋەندىكى مىسالدىكىگە ئوخشاش بەش سوئال ۋە بەش جاۋاب تۈزۈپ چىقىڭ)
أعِنْدكَ قَلَمٌ ؟ لا. ما عِنْدِي قَلَمٌ.

(5)تأمل ما يلي: (تۆۋەندىكىلەرنى ئويلىنىڭ)

بَيْتٌ

بَيتِيْ
بَيْتُكَ

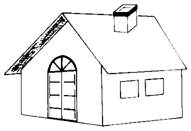

بَيْتُهَا
بَيْتُهُ

(6)أضِفْ الأسماء الآتية إلى المتكلم والمخاطب والغائب والغائبة كما هو موضّح في المثال:(مىسالدا كۆرسىتىلگەندەك تۆۋەندىكى ئىسىملارنى بىرىنچى شەخس بىرلىك(المتكلم) ۋە ئىككىنچى شەخس ئەرلىك بىرلىك (المخاطب) ۋە ئۈچىنچى شەخس ئەرلىك بىرلىك (الغائب) ۋە ئۈچىنچى شەخس ئاياللىق بىرلىك(الغائبة) ئالماشلىرىغا قوشۇڭ)

قَلَمٌ	هذا قلمي	هذا قلمك	هذا قلمه	هذا قلمها
كتابٌ	....	....	....	....
سرير	....	....	....	....
اسْمٌ	....	....	....	....
منديلٌ	....	....	....	....
اِبْـنٌ	....	....	....	....
سيّارةٌ	....	....	....	....
مفتاح	....	....	....	....
يد	....	....	....	....

(7)اِقـرأْ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

لِي لَـكَ لَـهُ لَهَـا

(1)لي أخْتٌ واحدةٌ.

(2)أَلَكَ أَخٌ ؟ لا، ما لِي أَخ.

(3)أُخْتِي لَهَا طِفْلٌ صغير.

(4)زَمِيلي له أَخٌ وأُختٌ.

(نقول :عِنْدي كتاب. ونقول: لي أَخٌ . لا نقول :عِنْدي أَخٌ).

(8)مَـعَ:

(1)خرج حامد مَعَ خالدٍ.

(2)ذهب الطبيبُ مَعَ المهندسِ.

(3)جلَسَ المدرسُ مَعَ المدير.

(4)مَنْ مَعَكَ يا عليّ؟ مَعِي زَميلي.

(5)آمنة معها زَوْجُها.

(6)خَرَج أبي من البيت. مَنْ خَرَجَ مَعَهُ؟ خَرَج مَعَهُ عَمِيّ.

(9)

بَيْتٌ	بَيْتُكَ	بَيْتُهُ	بَيْتُهَا	بَيْتِي
أب	أَبُوكَ	أَبُوهُ	أَبُوهَا	أَبي
أَخٌ	أَخُوكَ	أَخُوهُ	أَخُوهَا	أَخي

(1)أبي وأميَ في البيت.
(2)أين أبوك يا حامد؟ ذهب إلى السوق.
(3)أ أخوك طبيب؟ لا، هو مدرس.
(4)زينب في الرياض. أخوها في الطائف وأبوها في المدينة المنورة.
(5)هذا الطالب أبوه وزير وأخوه تاجر كبير.
(6)ذهب أخي إلى المدرسة وذهب أبي إلى الجامعة.

محمدٌ	خالدٌ	حامدٌ	عباسٌ	محمودٌ
حَمَزَةُ	طَلْحَةُ	أُسَامَةُ	مُعَاوِيَةُ	عِكْرِمَةُ

(10)اِقـرأ الأسماءَ الآتية واضبط أواخرها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)
خالـد .حمزة. عـمار. أنس. معاوية. حامد. أسامة .عكرمة. عباس. محمد. طلحة.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الزَّمِيْلُ ـساۋاقداش الزَّوْجُ ـئەر واحِدٌ ـبىر

فَتىً ـيىگىت مَعَ ـبىلەن الطِّفْلُ ـكىچىك بال

الكُوَيْتُ ـكۇۋەيت اللغَةُ ـتىل

(11)الدَّرْسُ الحَادِي عَشَرَ

بَيْتِي

(مىنىڭ ئۆيۈم)

هذا بيتي. بيتي أمام المسجد. بيتي جميلٌ . فيه حديقةٌ صغيرةٌـبۇ مېنىڭ ئۆيۈم . ئۆيۈم مەسچىتنىڭ ئالدىدا. ئۆيۈم چىرايلىق. ئۆيۈمدە كىچىك باغ بار.

هذه غرفتي. فيها نافذةٌ كبيرةٌ ومروحةٌ جَمِيلةٌ ـ بۇ مىنىڭ ياتاق ئۆيۈم. بۇنىڭدا چوڭ بىردەرىزە ۋە چىرايلىق بىر شامالدۇرغۇچ بار.

هذا سريري وهذا كُرسييٍّ وهذا مكتبيـ بۇ مېنىڭ كارۋىتىم ، بۇمېنىڭ ئورۇندۇقۇم، بۇبولسا مېنىڭ كىتابىم .

ساعتي وقلمي وكتابي على المكتب. وحقيبتي تحت المكتب. نافذة غرفتي مفتوحةـمېنىڭ

سائىتىم،قەلىمىم،كىتابىم، ئۈستەل ئۈستىدە .كىتابىم بولسا ئۈستەلنىڭ ئاستىدا .مېنىڭ ياتاق ئۆيۈمنىڭ دەرىزىسى ئوچۇق .

هذه غرفةُ أخي. وتلك غرفةُ أختي. غرفةُ أخي كبيرةٌ وغرفةُ أختي صغيرةـ بۇ قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى. ئاۋۇ بولسا قىز قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى. قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى چوڭ. قىزقېرىندىشىمنىڭ ياتىقى كىچىك.

غرفةُ أخي أمامَ غرفتي وغرفةُ أختي أمامَ المطبخـقېرىندىشىمنىڭ ياتىقى مېنىڭ ياتىقىمنىڭ ئالدىدا، ۋە قىز قېرىندىشىمنىڭ ياتىقى ئاشخانا ئالدىدا .

لي أخٌ واحدٌ اسمهُ أسامةُ، ولي أختٌ واحدةٌ اسْمُها سُعَادُـمېنىڭ بىرقېرىندىشىم بار ئىسمى ئۇسامە ۋە بىر قىز قېرىندىشىم بار. ئۇنىڭ ئىسمى سۇئاد .

أبي وأمي في تلك الغرفة الكبيرةـدادام بىلەن ئانام ئاۋۇ چوڭ ياتاقتا .

أنا أحبُ أبي وأمي. وأحبّ أخي وأختيـمەن دادام بىلەن ئانامنى ۋە قېرىنداشلىرىم بىلەن سىڭلىمنى ياخشى

كۆرىمەن .

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنىڭ بېشىغا ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى ھەرپلەرنىڭ كىرگۈزۈلۈشى توغرىسىدا

«ـهُ»، «ـهَا» ... لارغا ئوخشاش ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنىڭ ئالدىغا «فِي»غا ئوخشاش ئاخىرىنى زىر قىلغۇچى قوشۇمچىلار كىرگۈزۈلسە، ئۇ ئاخىرىدىكى ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنى ئورۇن جەھەتتىن زىر ئوقۇتۇپ، ئالدى قوشۇمچىلىق تولۇقسىز سۆز بىرىكمىسىنى ھاسىل قىلىدۇ ۋە كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كېلىدۇ.

مەسىلەن:

فِيْهِ حَدِيْقَةٌ صَغِيْرَةٌ (ئۇنىڭدا كىچىك باغچا بار)

فِيْهَا نَافِذَةٌ كَبِيْرَةٌ (ئۇنىڭدا چوڭ دېرىزە بار)

2- مەزمۇن: «أُحِبُّ» توغرىسىدا

«أُحِبُّ» ـــ «أُفْعِلُ» ئۆلچىمىدە كەلگەن ئەر-ئاياللارغا ئورتاق ئىشلىتىلىدىغان I شەخس بىرلىك ئېنىق (معلوم) كەلگۈسى زامان پېئىلى بولۇپ، پائىلى ئۆز ئاستىغا يوشۇرۇنغاندۇر. پەرەزىي ئىبارىتى: «أُحِبُّ أَنَا».

مەسىلەن:

أَنَا أُحِبُّ أَبِيْ وَأُمِّيْ (مەن ئاتا-ئانامنى ياخشى كۆرىمەن)

تَمَارِيْنُ

(1)ا قرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)من في هذا البيت؟ فِيْهِ حامد.

(2)ماذا في الحقيبة؟ فِيْها كتابي وَقَلَمي ودفتري.

(3)من في السيارة؟ فيها أبي وأمي وأخي وأختي.
(4)من في مسجد الجامعة الآن؟ ما فيه أَحَدٌ.
(5)من في هذه الغرفة؟ فيها المدير.

---

(2)اقرأ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)أُحِبُ أبي وأمي.
(2)أحب أخي وأختي.
(3)أحب زميلي.
(4)أحبّ أستاذي.
(5)أحبّ اللَّهَ.
(6)أحبّ النبيَّ صلى الله عليه وسلم.
(7)أحبّ اللغةَ العربيّةَ.

(12)الدَّرْسُ الثَّاني عَشَرَ

سُعاد: السلام عليكِ ورحمة الله وبركاته.

سۇئاد :سىزگە ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن .

البنتُ: وعليكِ السلام ورحمة الله وبركاته.

قىز : سىزگىمۇ ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن .

كَيْفَ حالُكِ يا بنتُ؟

ئى قىز چاق! قانداق ئەھۋالىڭىز ؟

أنا بِخَيْر والحمدُ لله.

ئاللاھقا شۈكرى، مەن ياخشى.

مِن أينَ أنتِ؟ـ سىز قەيەردىن ؟

أنا من الرياضـ مەن رىيازدىن .

ما اسْمُكِ؟ـ سىزنىڭ ئىسمىڭىز نىمە ؟

اسمي آمنةـ ئىسمىم ئامىنە.

أين أبوكِ؟ـ دادىڭىز قەيەردە ؟

أبي هنا في المدينة المنورةِ. هو مُوَجهٌ في المدرسةِ الثانَوِّيةِ.

دادام مۇشۇيەردە مەدىنە مۇنەۋۋەردە. ئۇ تولۇق ئوتتۇرمەكتەپتە ئىلمى مۇدىر .

وأين أمّكِ؟ـ ئانىڭىز قەيەردە ؟

هي أيضاً هنا. هي طبيبة في مستشفَى الولادة.

ئۇمۇ ھەم بۇيەردە . ئۇ باللار دوختۇر خانىسىدا دوختۇر .

ومن هذه الفتاةُ الَّتِي مَعَكِ؟ أهي أختُكِ؟

سىز بىلەن تۇرغان بۇقىز كىم ؟ ئۇ سىزنىڭ ھەمشىرىڭىزمۇ ؟

لا. هي بنتُ عميّ ـ ياق . ئۇ تاغامنىڭ قىزى .

ما اسمها؟ـ ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

اسمُها فاطمةـ ئۇنىڭ ئىسمى فاتىمە .

أهي، زَمِيْلَتُكِ؟ـ ئۇ سىزنىڭ ساۋاقدىشىڭىزمۇ ؟

لا. أنا في المدرسة المُتَوَسِّطَةِ وهي في المدرسة الثانَوِّيةِ.

ياق . مەن تولۇقسىز ئوتتۇرمەكتەپتە ۋە ئۇ تولۇق ئوتتۇر مەكتەپتە.

أَلَكِ أختٌ ؟ـ سىزنىڭ ھەمشىرىڭىزمۇ ؟

لا. ما لي أخت ـ ياق. مىنىڭ سىڭلىم يوق .

أَلَكِ أخٌ ؟ـ سىزنىڭ قېرىندىشىڭىز بارمۇ ؟

نعم. لي أخ كبير وهو طالبٌ بالجامعة.

شۇنداق، مېنىڭ چوڭ بىر قېرىندىشىم بولۇپ ئۇ ئۇنىۋېرستتا ئوقۇيدۇ.

ومن هذا الطِفْل الذي مَعَكِ؟

سىز بىلەن تۇرغان بۇ بالا كىم ؟

هو ابْن أخي ـ ئۇمېنىڭ قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى .

ما اْسْمُه؟ـ ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

اسْمُه سَعْدٌ ـ ئىسمى سەئىد .

أ أمّكِ في البيت الآنَ؟ـ ئانىڭىز هازىر ئۆيدىمۇ ؟

لا .ذَهَبَتْ إلى المستشفى ـ ياق . ئۇ دوختۇرخانىغا كەتتى .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: «كَيْفَ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قانداق؟».

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: هالەتنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

خاراكتېرى: قاتقان ئىسىم بولۇپ، ئاخىرىنىڭ هەرىكەت ئۆزگىرىشى شەكىلدە ئاشكارا ئىپادىلەنمەيدۇ. مەسىلەن:

كَيْفَ حَالُكَ (ئەھۋالىڭىز قانداق)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: نىسبىي ئالماش (اِسْمُ الْمَوْصُولِ) توغرىسىدا

نىسبىي ئالماش ـــ ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل بىر مەنانى ئۇقتۇرالمايدىــغان، پەقەت ئۆزىدىن كېيىنكى تولۇقلىغۇچىنىڭ ۋاستىسى بىلەن قوشۇمچە مەنە ئىپادىلەيدىغان باغلىغۇچى سۆزدىن ئىبارەت.

مەنىسى:

«اَلَّذِيْ» ۋە «اَلَّتِيْ» .. گە ئوخشاش نىسبى ئالماشنىڭ كەينىدىن چۈقۇم جۈملە كېلىشى كېرەك.

كەيندە كەلگەن جۈملە ئىسملىق جۈملە بولسا (دىكى ، تىكى) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .

كەيندە كەلگەن جۈملە پېئىللىق جۈملە بولسا (غان ، قان ،گەن ، كەن) دەپ تەرجىمە قىلىمىز .

نىسبىي ئالماش كەينىدىكى جۈملە بىلەن قوشۇلۇپ بىر بۆلەكلىك رولنى ئوينايدۇ، ئايرىم جۈملە بولالمايدۇ.

ئاتىلىشى: نىسبىي ئالماش (اِسْمُ الْمَوْصُولِ) دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىشلىتىلىشى: بۇ دەرستە «اَلَّذِيْ» ۋە «اَلَّتِيْ»دىن ئىبارەت ئىككى نىسبىي ئالماش سۆزلەنگەن بولۇپ، «اَلَّذِيْ» ئەرلىك جىنس بىرلىك سان ئۈچۈن، «اَلَّتِيْ» ئاياللىق جىنس بىرلىك سان ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

مەسىلەن:

مَنْ هٰذِهِ الْفَتَاةُ الَّتِيْ مَعَكِ (سىز بىلەن تۇرغان بۇ قىزچاق كىم)

مَنْ هٰذَا الطِّفْلُ الَّذِيْ مَعَكِ (سىز بىلەن تۇرغان بۇ كىچىك بالا كىم)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «ذَهَبَتْ» تۇغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا سۈكۇنلۇق «ت» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئاياللىق بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

ذَهَبَتْ إِلَى الْمُسْتَشْفَى (ئۇ دوختۇرخانىغا كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

تمارين

(1) اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)كيف حالك يا أبي؟ (2)كيف حالك يا أمي؟

(3)أين ابنك يا زينب؟ ذهب إلى المسجد.

(4)أين بنتك يا آمنة؟ ذهبتْ إلى المدرسة.

(5)لمن هذه الساعة الجميلة ؟ أهي لك، يا فاطمة؟ نعم هي لي.

(6)أهذا قلمك يا محمد؟ لا. هذا قلمك أنتَ.

(7)تلك السيارة الجميلة التي خرجت الآن من المدرسة للمدير.
(8)أ أنت مهندس يا أَخي؟ لا أنا طبيب.
(9)أ أنتِ طبيبة يا أُختي؟ لا. أنا مدرسة.

(2)اقرأ كلَّ جملة من الجمل الآتية، ثم اقرأها أخرى بعد تغيير المنادى كما هو موضّح في المثال:(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەربىرىنى ئوقۇڭ، ئاندىن مىسالدا كۆرسىتىلگەندەك چاقىرىلغۇچى ئىسمنى ئۆزگەرتكەندىن كېيىن بۇ جۈملىلەرنى يەنە بىر قېتىم ئوقۇڭ)
مثال:

أين قَلَمُكَ يا أبي؟	أين قَلَمُكِ يا أمي؟
أعندكَ قَلم يا محمد؟	...............................يا آمنة؟
أين بيتكَ يا أُستاذي	..................................يا أُستاذتي؟
أهذا الدفتر لكَ يا عليّ	..............................يا فاطمة؟
من أين أنتَ يا أخي؟	................................يا أختي؟
أين أبوكَ يا خالد؟	................................يا خديجة؟
أ أنتَ مريض يا خالي؟	..............................يا خالتي؟
أين بنتكَ يا عمّي؟	..................................يا عمّتي؟
ألكَ أخ يا حامد؟	................................يا سعاد؟
ماذا عندكَ يا أخي؟	................................يا أختي؟
السلام عليكَ يا أبي؟	..................................يا أمّي؟

(3)أنث الفاعل في كل من الجمل الآتية:(تۆۋەندىكى ھەربىر جۈملىدە پائىل(پېئىل ئىگىسى)نى ئاياللىق كەلتۈرۈڭ)

مثال :خَرَجَ محمد من البيت.	خَرَجَتْ آمنة من البيتِ
ذَهَبَ المدرس إلى الفصل.	....
ذَهَبَ أبي إلى المستشفى.	....
جَلَسَ الطالب في الفصل.	....
خرج أخي من البيت.	....

(4)تأملْ ما يلي: (تۆۋەندىكىنى ئويلىنىڭ)

جَلَسَتْ الطَّالبةُ = جلست الطَّالبةُ

ـْ ال = ـِ ال

(5)اقرأ الجمل الآتية (تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)من الفَتَى الذي خرج من بيتك الآن؟ هو ابن عمي.
(2)من الفتاةُ الَّتي خرجت من بيتكَ الآن يا محمد؟ هي بنتُ خالَتِي.
(3)لمن المفتاح الذي على المكتب؟ هو للمدرس.

(4)لمن الساعة التي على السرير؟ هي لِزَوْجِ أختي.

(6)أكمِلْ الجمل الآتية بوضع اسم مَوْصولٍ مناسب (الذي، التي) في الفراغ:(بوش ئورۇنلاردا (الذي، التي) دىن ئىبارەت مۇناسىپ نىسپى ئالماشنى قويۇپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تولۇقلاڭ)

(1)الكتاب .... على المكتب للمدرس .

(2)القلم .... في حقيبتي مكسور.

(3)السيارة .... خَرَجَتْ من المستشفى الآن للطبيب الجديد.

(4)الكلب .... في الحديقة مريض.

(5)الفتى.............. خَرَجَ من المسجد الآن ابن المؤذِنّ.

(6)تلك البطة .... تحت الشَجَرةِ لبنت الفلاح.

(7)البيت الجديد .... في ذلك الشارع للوزير.

(8)الدَرْسُ .... بَعْدَ هذا الدَرْسِ سَهْل جداً.

(9)من الفتاة ....جَلَسَتْ أمامَ المدرِّسة"؟ هي طالبة من ماليزيا.

أتلك الحقيبة ......تحت المكتب لك يا خالد؟ لا هي لصديقي محمدٍ.

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

العَمّ : أخو الأب ـ تاغا ئاكا : دادىسىنىڭ بىر تۇققان قېرىندىشى

العَمّة : أختُ الأبِ ـهاما ئاچا : دادىسىنىڭ بىر تۇققان قىزقېرىندىشى

الخالُ :أخو الأمِّ ـ تاغا ئاكا : ئانىسىنىڭ بىر تۇققان قېرىندىشى

الخالة :أخت الأمِّ ـهاما ئاچا : ئانىسىنىڭ بىر تۇققان قىزقېرىندىشى

الفلاّح ـ دېھقان مستشفَى الولادةِ ـ تۇغۇت دوختۇرخانىسى

(13)الدَّرْسُ الثَّالثَ عَشَرَ

(أ)

مَن هؤُلاءِ الفتْيَةُ الطوَالُ يا عليّ؟

ئى ئەلى! بۇ ئىگىز يىگىتلەر كىم ؟

هُمْ طلّابٌ جُدُدٌ

ئۇلار يېڭى ئوقۇغۇچىلار .

من أين هُمْ؟

ئۇلار قەيەردىن ؟

هُمْ من أمريكا.

ئۇلار ئامرىكىدىن .

أهُمْ زُمَلاَؤُكَ؟

ئۇلار سىنىڭ ساۋاقداشلىرىڭمۇ ؟

نعم. هُمْ زُمَلائي. هُمْ في فصلي.

هەئە. ئۇلار مېنىڭ ساۋاقداشلىرىم .ئۇلار مېنىڭ سىنىپىمدا.

أهُمْ مُجْتَهِدُونَ؟

ئۇلار تىرىشچانمۇ ؟

نعم .هُمْ مُجْتَهِدونَ.

شۇنداق . ئۇلار تىرىشچان .

ما أسماؤهُمْ؟

ئۇلارنىڭ ئىسملىرى نىمە ؟

أسماؤهُمْ :ياسِرٌ وزَكَرَّيا ومُوسَى وعبدُ الله.

ئۇلارنىڭ ئىسملىرى: ياسىر،زەكەرىييا ،مۇسا، ئابدۇللاھ .

ومن هؤلاءِ الرجالُ القصارُ؟

بۇ بوىي پاكار ئەرلەر كىم ؟

هم حُجّاجٌ

- ئۇلار ھاجىلار.

من أين هم؟

ئۇلار قەيەردىن ؟

بَعْضُهم من الصِّين وبَعْضُهم من اليابان.

ئۇلارنىڭ بەزىسى جۇڭگۇدىن ۋە بەزىسى ياپۇنىيدىن .

أين مُوسَى وأَصْدِقَاؤُه؟

مۇسا ۋە ئۇنىڭ دوسلىرى قەيەردە ؟

ذَهَبُوا إلى المطعم.

ئۇلار ئاشخانىغا كەتتى .

بۇ دەرستىكى گىراممانىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: «هٰؤُلاءِ» توغرىسىدا

بۇ «هٰذَا» بىلەن «هٰذِهِ»نىڭ كۆپلۈك شەكلى بولۇپ، ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

هٰؤُلاءِ رِجَالٌ (بۇلار ئەرلەردۇر)

هٰؤُلاءِ بَنَاتٌ (بۇلار قىزلاردۇر)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «هُمْ» توغرىسىدا

بۇ «هُوَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.

ئاتىلىشى: III شەخس ئەرلىك كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ.

مەسىلەن:

هُمْ طُلاّبٌ جُدُدٌ (ئۇلار يېڭى ئوقۇغۇچىلار)

هُمْ مِنْ أَمْرِيكَا (ئۇلار ئامېرىكىدىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «ذَهَبُوا» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى پەش ئوقۇلغۇچى سۇكۇنلۇق «و» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئەرلىك كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

ذَهَبُوْا إِلَى الْمَطْعَمِ (ئۇلار ئاشخانىغا كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «هُنَّ» توغرىسىدا

بۇ «هِيَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.

ئاتىلىشى: III شەخس ئاياللىق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسمىلىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أَأَخَوَاتٌ هُنَّ ؟ (ئۇلار ھەمشىرىلەرمۇ؟)

نَعَمْ، هُنَّ أَخَوَاتٌ . (شۇنداق، ئۇلار ھەمشىرىلەر.)

دېگەنگە ئوخشاش.

5- مەزمۇن: ئورۇنداش ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئورۇنداش ئىزاھلىق بىرىكمە ـــ نام ـ ئۇنۋانىنى بىلدۈرىدىغان «الـ»لىق ئېنىق ئىسمدىن كېيىن بىر خاس ئىسىم كېلىپ ئۇنى ئىزاھلىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَبُوْهُنَّ الشَّيْخُ بِلالٌ (ئۇلارنىڭ ئاتىسى شەيخ بىلال)

6- مەزمۇن: «قَرِيْبٌ»دىن كېيىن كەلگەن «مِنْ» توغرىسىدا

«قَرِيْبٌ» دېگەن ئىسىمدىن كېيىن كەلگەن «مِنْ» ـــ «إِلَى»غا ئوخشاش ھالەتتە «... غا، ... قا، ... گە، ... كە» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

بَيْتُهُنَّ قَرِيْبٌ مِنَ الْمَدْرَسَةِ (ئۇلارنىڭ ئۆيى مەكتەپكە يېقىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

7- مەزمۇن: «خَرَجْنَ» توغرىسىدا

«خَرَجَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۇكۇن ئوقۇلغۇچى زەبەرلىك «ن» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئاياللىق كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

اَلْمُدَرِّسَاتُ خَرَجْنَ مِنَ الفَصْلِ
(ئايال ئوقۇتقۇچىلار سىنىپتىن چىقىپ كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

8- مەزمۇن: «أُولٰئِكَ» توغرىسىدا

بۇ «ذٰلِكَ» بىلەن «تِلْكَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلى بولۇپ، ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أُوْلٰئِكَ أَصْدِقَائِيْ (ئاۋۇلار مېنىڭ دوستلىرىم)

أُوْلٰئِكَ مُهَنْدِسُوْنَ (ئاۋۇلار ئىنژېنېرلار)

دېگەنگە ئوخشاش.

تَمَارِيْنُ

(1)حوِّلْ الْمُبْتَدَأَ في كلٍّ من الجمل الآتية إلى جَمْع (تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ھەربىرىدىكى ئىگىنى (الْمُبْتَدَأ)كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :هذا طالب.	هؤلاءِ طُلاّبٌ	(طُلابٌ)
(1)هذا تاجرٌ.	....	(تُجارٌ)
(2)هذا حاجٌّ.	....	(حُجّاجٌ)
(3)هذا رَجُلٌ.	....	(رجَالٌ)
(4)هذا كبيرٌ.	....	(كِبَارٌ)
(5)هذا صَغيرٌ.	....	(صِغَارٌ)
(6)هذا قَصِيرٌ.	....	(قصارٌ)

(7)هذا طويلٌ. .... (طِوَالٌ)

(8)هذا وَلَدٌ. .... (أوْلادٌ)

(9)هذا ابنٌ. .... (أبْناءٌ)

(10)هذا عَمٌّ. .... (أعْمَامٌ)

(11)هذا شَيْخٌ. .... (شُيُوخٌ)

(12)هذا ضَيْفٌ .... (ضُيُوفٌ)

(13)هذا زَميلٌ .... (زُملاءُ)

(14)هذا فَقيرٌ. .... (فُقَرَاءُ)

(15)هذا غَنِيٌّ. .... (أغْنِيَاءُ)

(16)هذا صَدِيْقٌ .... (أصْدِقَاءُ)

(17)هذا طبيبٌ .... (أطِبّاءُ)

(18)هذا فتىً. .... (فِتْيَةٌ)

(19)هذا أخ. .... (إخْوَةٌ)

(20)هذا جديدٌ. .... (جُـدُدٌ)

(21)هذا مدرِّسٌ .... (مدرِّسونَ)

(22)هذا مهندسٌ .... (مُهندسُوْنَ)

(23)هذا فلاّحٌ. .... (فَلاحُونَ)

(24)هذا مجتهدٌ .... (مجتهدُوْنَ)

(25)هذا مُسْلِمٌ. .... (مسلِمُوْنَ)

(2)حوِّلْ المفردات التي تحتها خط إلى جموع كما هو موضّح في المثال:(مسالدا كۆرستىلگەندىكدەك ئاستى سىزىلغان بىرلىك سۆزلەرنى كۆپلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :من هذا الرجل؟ هو حاجٌّ . من هؤلاء الرجال؟ هم حجّاجٌ.

(1)من أين هذا الطالب؟ هو من الهند............................ .

(2)أين التاجرالكبير؟هو في السوق............................. .

(3)أين المدرس الجديد؟ هو عند المدير............................ .

(4)أين الطالب الجديد؟ أهو في الفصل؟............................

(5)أهذا الطالب غنيّ؟ لا. هو فقير............................ .

(6)مَن هذا الرجل؟ هو ضَيْفٌ............................ .

(7)لي أخ كبير. هو طالب بالجامعة............................ .

(8)أين صديقك؟ ذَهَبَ إلى المكتبة............................ .

(9)محمد له ابن صغير. هو طالب في المدرسة........................ .

(10)أزميلك مجتهد؟ نعم، هو مجتهد............................ .

(3)أضِفْ الأسماء الآتية مرة إلى اسم ظاهر وأخرى إلى ضميركما هو موضّح في المثال:(مسالدا كۆرستىلگەندىكدەك تۆۋەندىكى ئىسىملارنى بىر قېتىم ئاشكارە ئىسىمغا ۋە يەنە بىرقېتىم ئالماشقا قوشۇڭ)

مثال: أَبْنَاءٌ أبناءُ محمد أبناؤُه
أَسْماءٌ .... الطلابِ....... هُمْ
زُمَلاءُ .... حامدٍ......... كَ
أصْدِقَاءُ .... المدرس....... هُ.

(4) اِقرأ المثال ثم حوِّلْ الجمل الآتية مثله (مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلىپ ئۆزگەرتىڭ)

مثال :الطالبُ ذَهَبَ إلى المطعم. الطلابُ ذَهَبُوا ألى المطعم.

(1)الطالب جَلَسَ في الفصل.
(2)المدرس خَرَجَ من المدرسة.
(3)التاجر ذَهَبَ إلى السوق.

(5)اِقْرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

(1)الطلاب في الفصل.
(2)من هؤلاءُ الأولاد؟ أهم أبناؤك؟ لا. هم أبناءُ أخي.
(3)من هؤلاءُ النَّاس؟ هم حجاج من تُركيا.
(4)أين التجار؟ ذهبوا إلى السوق.
(5)من هؤلاءُ الرجال؟ هم ضيوف.
(6)الفلاحون في الحُقُول وأبناؤهم في المدرسة.
(7)أين الطلاب الجدد؟ بعضُهم في الفصل وبعضهم عند المدير.
(8)أعمامي تجار كبار. (9)هؤلاءُ إخوتي.
(10)أين أبناؤك يا عليّ؟ هم في الدكان.
(11)الطلابُ الكِبار في الملعب والطلاب الصغار في الفصل
(12)هؤلاءُ الفتية إخوة. أبوهم إمام هذا المسجد.
(13)هؤلاءُ الرجال فلاحون من قَرْيَتِي .
(14)أين الطلاب الجدد؟ أخَرَجُوا؟ نعم. خَرَجُوا وذهبوا إلى المكتبة.
(15)أهؤلاءُ الأطباءُ مسلمون؟ نعم. هم مسلمون.
(16)لي أبناءُ صغار. بعضهم في المدرسة الابْتِدَائِيَّة وبعضهم في المدرسة المُتَوَسِّطَة.

(6)اكتب جمع الكلمات الآتية: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ كۆپلۈكىنى يېزىڭ)

كبير.........	مسلم............	رجل............	ابن............
ضيف.........	فتى..............	حاجّ............	أن............
صغير.........	طويل............	غني............	فقير............

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الحَقْلُ ج: حُقُولٌ ـ ئېتىز النَّاسُ ـ كىشىلەر القَرْيَةُ ـ كەنت الضَيْفُ ـ مېھمان الشَيْخُ ـ ياشانغان كىشى
المَطْعَمُ ـ ئاشخانا
المدرسة الابْتِدَائِيَةُ ـ باشلانغۇچ مەكتەپ

"ب"

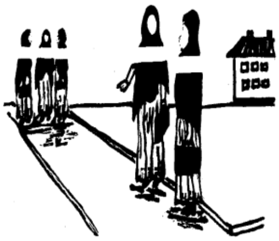

مَنْ هؤلاء الفَتَيَات يا مريمُ؟

ئى مەريەم! بۇقىزلار كىملەر؟

هُنَّ زَمِيْلاَتي.

ئۇلار مېنىڭ ساۋاقداشلىرىم .

أأخوات هن؟

ئۇلار بىر تۇققان قېرىنداشلارمۇ ؟

نعم . هُنَّ أَخَواتٌ

ھەئە.ئۇلار بىر تۇققان قېرىنداشلار

من أبوهُنَّ؟

ئۇلارنىڭ دادىسى كىم ؟

أبوهُنَّ الشيْخُ بلالٌ .

ئۇلارنىڭ دادىسى شەيخ بىلال .

أُمُّهُـن أُسْتَاذَتِي

ئۇلارنىڭ ئانىسى مىنىڭ ئۇستازىم

أين بَيْتُهُـنَّ؟

ئۇلانىڭ ئۆيى قەيەردە ؟

بَيْتُهُنَّ قَرِيبٌ من المدرسةِ.

ئۇلانىڭ ئۆيى مەكتەپكە يېقىن .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر

1- مەزمۇن: «هُنَّ» توغرىسىدا

بۇ «هِيَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.

ئاتىلىشى: III شەخس ئاياللىق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أَأَخَوَاتٌ هُنَّ ؟ (ئۇلار ھەمشىرىلەرمۇ؟)

نَعَمْ، هُنَّ أَخَوَاتٌ . (شۇنداق، ئۇلار ھەمشىرىلەر.)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: ئورۇنداش ئىزاھلىق سۆز بىرىكمىسى توغرىسىدا

ئورۇنداش ئىزاھلىق بىرىكمە ـــ نام-ئۇنۋانىنى بىلدۈرىدىغان «ال»لىق ئېنىق ئىسىمدىن كېيىن بىر خاس ئىسىم كېلىپ ئۇنى ئىزاھلىغان سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت. مەسىلەن:

أَبُوْهُنَّ الشَّيْخُ بِلالٌ   (ئۇلارنىڭ ئاتىسى شەيخ بىلال)

3- مەزمۇن: «قَرِيْبٌ»دىن كېيىن كەلگەن «مِنْ» توغرىسىدا

«قَرِيْـبٌ» دېگەن ئىسىمدىن كېيىن كەلگەن «مِـنْ» ـــ «إِلَـى»غا ئوخشاش ھالەتتە «... غا، ... قا، ... گە، ... كە» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسلەن:

بَيْتُهُنَّ قَرِيْبٌ مِنَ الْمَدْرَسَةِ   (ئۇلارنىڭ ئۆيى مەكتەپكە يېقىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «خَرَجْنَ» توغرىسىدا

«خَـرَجَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۇكۇن ئوقۇلغۇچى زەبەرلىك «نَ» ئۇلانسا، ئۇ III شەخس ئاياللىق كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىغا ئايلىنىدۇ. مەسلەن:

اَلْمُدَرِّسَاتُ خَرَجْنَ مِنَ الفَصْلِ
(ئايال ئوقۇتقۇچىلار سىنىپتىن چىقىپ كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

تـمــارين

(1) حوِّل المبتدأ في الجمل الآتية إلى جمع كـما هو موضّح في المثال: (تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى ئىگىنى (الْمُبْتَدَأَ) مىسالدا كۆرسىتىلگەندىكىدەك كۆپلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :هذه بنت.   هؤُلاءِ بَنَاتٌ.   (بَنَاتٌ)
(1)هذه طالبةٌ.   ....   (طالِبَاتٌ)
(2)هذه مُدَرِّسةٌ.   ....   (مُدَرِّساتٌ)
(3)هذه طبيبةٌ.   ....   (طَبِيْبَاتٌ)
(4) هذه مُسْلِمَةٌ.   ....   (مُسْلمَاتٌ)
(5)هذه زَوْجَةٌ.   ....(زَوْجَاتٌ)
(6)هذه أُخْـت.   ....(أَخَواتٌ)
(7)هذه فَتَاةٌ.   ....(فَتَيَـاتٌ)
(8)هذه جديدةٌ.   ....(جُـدُدٌ)

(9)هذه كبيرةٌ. ....(كِبارٌ)
(10)هذه صغيرةٌ. ....(صِغارٌ)
(11)هذه طويلةٌ. ....(طِوالٌ)

(2)اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)
(1)هؤلاءِ إِخْوَتِي وهؤلاءِ أَخَوَاتِي.
(2)من هؤلاء الفتيات؟ هؤلاء بنات المدرِّسة.
(3)هؤلاء الفتيات زميلاتي. أبوهنّ طبيب وأمهن مدرِّسة.
(4)أين الطالبات الجدد؟ ذَهَبْنَ إلى المكتبة.
(5)أين بناتك ياعمّتي؟ هنّ في المطبخ.
(6)أهؤلاء الممرّضات مسلمات؟ نعم.
(7)هؤلاء طبيبات. أزواجهن مدرسون.
(8)من هذه المَرْأَةُ؟ هي زَوْجَةُ الطبيب الجديد.
(9)أبناتك في المدرسة الثانويّة يا أسامة؟ بعضها فِي المدرسة الثانويّة وبعضهن في المدرسة المتوسطة.
(10)ألك بنات يا لَيْلَى؟ نعم لي بنات كبار. وهن طالبات بالجامعة.
(11)من هؤلاءِ النِّساءُ الطوال؟ هن طبيبات من أمريكا.
(12)الطبيبات خَرَجْنَ من المستشفى.

(3)اقرأ المثال ثم حَوِّل الجمل الآتية مثله: (مىسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلىپ ئۆزگەرتىڭ)
مثال :زينبُ خَرَجَتْ من الفصل. زينبُ وآمنةُ ومريم خَرَجْنَ من الفصل
(1)المدرِّسة ذَهبَتْ إلى الفصل..
(2)الطالبة الجديدة جَلَسَتْ في الفصل.......................................
(3)بنت محمد ذَهَبَتْ إلى المدرسة..

(4) أَشِرْ إلى الأسماء التالية باسم إشارةٍ للقريب (هذا، هذه، هؤلاء):

((هذا، هذه، هؤلاء)دىن ئىبارەت يېقىنلىقنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)
(1) ....أخي (2).............. أختي (3).......... رجال
(4) .... مدرسون (5) ....طالبات (6)........... أمي
(7)...........أبي (8) ....طالبة (9) ....طبيبات
(10) ....تجار

(5)ضع في الأماكن الخالية من الجمل الآتية ضميراً مناسباً (هُوَ، هِيَ، هُمْ، هُنَّ): ((هُوَ، هِيَ، هُمْ، هُنَّ)قاتارلىق ئالماشلاردىن مۇناسىپ ئالماشنى تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا قويۇڭ)
(1)من هذا الرجل؟ .... مدرِّسنا.
(2)أين الطالبات؟ ....في الفصل.
(3)من هؤلاء الفتية؟ .... .أبناء المدرس.
(4)أين الطالبة الجديدة؟ ....في المكتبة.
(5)من هؤلاء الناس؟ ....حجاج من الهند.
(6)أين الطبيبات؟ .... في مستشفى الولادة.
(7)من هذا الولد الذي خرج من بيتك؟ .... ابن أخي.

(8)من أين هؤلاء الضيوف؟ ....من الرياض.

(9)من أين هؤلاء الممرضات؟ .... من الفلبِّيْن.

(10)من هذه الفتاة؟ .... بنت المدرسة.

(6)هاتِ جمع الأسماء الآتية: (تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلىكىنى كەلتۈرۈڭ)

أخت.........	بنت.........	مسلمة.........	طبيبة.........
طبيب.........	زوج.........	زوجة.........	فتاة.........
كبيرة.........	طويلة.........	جديدة.........	أخ.........
كبير.........	جديد.........		

أَسْمَاءُ الإِشـارَة للقَرِيْبِ

يېقىنني كۆرسىتىش ئالماشلىرى

هـذا طالبٌ — هؤلاءِ طلاّبٌ

هـذه طالبةٌ — هؤلاءِ طالباتٌ

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

الزوج ج : أزواج ـئەر   المَرْأَةُ ج : نِساءٌ ـئايال

(المَرْأَةُ :بدون الـ : اِمْرَأَة)   قَرِيْبٌ ـيېقىن

"ج"

هؤلاءِ إخوتي وأُولئِكَ أَصْدِقَائِي.

بۇلار مىنىڭ قېرىندىشىم ۋە ئاۋۇلار بولسا مىنىڭ دوسلىرىم .

من أولـئكَ الرجال الطوال؟ـ ئاۋۇ ئىگىز ئەرلەر كىملەر ؟

هم أطبّاءُ من أمريكا ـ ئۇلار ئامىركىلىق دوختۇرلار.

من أولئِكَ النِّساءُ؟ـ ئاۋۇ ئاياللار كىملەر ؟

هنّ أُمهات الطالبات ـ ئۇلار ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئانىلىرى .

آباءُ **الطلاب عند المدير ـ** ئوقۇغۇچىلارنىڭ دادىسى مۇدىرنىڭ قېشىدا.

أأولئكَ النّساءُ خالاتك يا مريم؟ـ ئى مەريەم! ئاۋۇ ئاياللار سىزنىڭ (ئانا تەرەپ)ھامما ئاچىلىرىڭىزمۇ ؟

لا. هنّ عمـاتي ـ ياق .ئۇلار مىنىڭ (دادا تەرەپ)ھامما ئاچىلىرىم .

هؤلاءِ أطبّاءُ وأُولئِكَ مهندسون ـ بۇلار دوختۇرلار ۋە ئاۋۇلار بولسا ئىنژىنىرلار .

هؤلاءِ الرجال فُقَراءُ وأُولئِكَ أَغْنِيَاءُ ـ بۇئەرلەر نامراتلار ۋە ئاۋۇلار بولسا بايلار .

أولئِكَ الطلاب ضِعافٌ ـ ئاۋۇئوقۇغۇچىلار ئاجىزلار.

من أولـئك الرجال؟ـ ئاۋۇ ئەرلەركىملەر ؟

هـم وُزَراءُ- ئۇلار منىسترلار.

بۇ دەرسىتكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر

1- مەزمۇن: «أُولٰئِكَ» توغرىسىدا

بۇ «ذٰلِكَ» بىلەن «تِلْكَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلى بولۇپ، ئەر-ئاياللغا ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أُوْلٰئِكَ أَصْدِقَائِيْ (ئاۋۇلار مېنىڭ دوستلىرىم)

أُوْلٰئِكَ مُهَنْدِسُوْنَ (ئاۋۇلار ئىنژېنېرلار)

دېگەنگە ئوخشاش.

تمـارين

(1)حوّل المبتدأ في كلٍّ من الجمل الآتية إلى جمع، مع تغيير ما يلزم(زۆرۈر بولغان جايىنى ئۆزگەرتىپ تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى ئىگىنى (المُبْتَدَأ) كۆپلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال :ذلـك الرجـل مدرس. أولـئـكَ الـرِّجالُ مدرسونَ.

(1)من ذلك الفتى؟. ....

(2)من أين ذلك المدرس؟...............................

(3)تلك الفتاة بنت الطبيب........................... .

(4)هذا الطالب من إنكلترا وذلك من فرنسا..................... .

(5)أذلك المهندس مسلم؟.....................................

(6)هذه المرأة ممرِّضة وتلك طبيبة.......................... .

(7)من هذا الولد الطويل؟......................................

(8)تلك الفتاة الصغيرة أخت حامدٍ...............................

(9)تلك المرأة أمّ الطالبة..

(10)ذلك الرجل عالم كبير مِن المَمْلَكة العربِّيَةِ السَعُودِيَّةِ..........

(2)أشِرْ إلى الأسماء الآتية باسم إشارة للبعيد (ذلك، تلك، أولئك):((ذلك، تلك، أولئك) دىن ئىبارەت يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1) ....طالب. (2) ....تجار.

(3) ....مدرسات.　　　(4) .... طبيبة جديدة.

(5) ....أُمهاتُ الطالبات.　　　(6) ....آباءُ الطلاب.

(7) ....فلاح.　　　(8) ....أمَ محمد.

(9) ....صديقي.　　　(10) .... أخوا تي.

(11) ....إخوتي.

(3)هات جع الكلمات الآتية(تۆەندىكى سۆزلەرنىڭ كۆپلىكىنى كەلتۈرۈڭ)

أُم...........　　أب...........　　اِمْرَأَةٌ...........　　عَمَة...........

ضعيف........　　وزير...........　　اِسْمٌ...........

(4) اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

أَصْدِقَاءُ　　أغْنِياءُ　　أَقْوِياءُ　　أَطِبَاءُ

فُقَرَاءُ　　زُمَلاءُ　　وُزَرَاءُ　　عُلَمَاءُ

أَسْماءُ الإشَارَةِ لِلْبَعِيْـدِ

يىراقنى كۆرسىتىش ئالماشلىرى

المفرد	الجمع
المذكر ذلِكَ طالِبٌ	أُولئِكَ طُلاَبٌ
المؤنث تِلْكَ طالِبَةٌ	أُولئِكَ طَالِبَاتٌ

محمدٌ ذَهَبَ.	محمدٌ وحامِدٌ وعَلِيٌ ذَهَبُوا.
مَرْيَمُ ذَهَبَتْ.	مَرْيَمُ وآمنةُ وفَاطِمةُ ذَهَبْنَ.

الكلمات الجديدة:

أُمّ ج: أُمهَاتٌ ـ ئانا أبٌ ج: آباءٌ ـ دادا ضَعِيْفٌ، ضَعِيفَة ج ضِعافٌ ـ ئاجىز قَوِىٌ ج: أَقْوِيَاءُ ـ كۈچلۈكَ عالِمٌ ج: عُلَماءُ ـ ئالىم ـ ئۆلىما

(14)الدَّرْسُ الرَّابِعَ عَشَرَ

الفِتْيَـةُ **السَّـلامُ عَلَيْكُم ـ** اللهنىڭ سالامى سىلەرگە بولسۇن

هامـد **وعَلَيْكُم السَّلامُ ورحمَةُ الله وَبَركاتُهُ.**

ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھمىتى ۋە بەرىكەتلىرى سىلەرگىمۇ بولسۇن .

أَحَدُ الفِتْيَة: **كيف حالك يا عمي؟**

ياشلارنىڭ بىرى ئى تاغا قانداق ئەھۋالىڭ ؟

حامـد: **أنا بخير والحمد للّه. كيف حالُكم؟ مَنْ أَنْتُمْ؟**

هامـد ئاللاغا شۈكرى، مەن ياخشى . سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلار قانداق ؟ سىلەر كىم ؟

أحدُهم: **نحن أبناءُ الدكتورِ موسى**

ئۇلارنىڭ بىرى بىز دوكتۇر مۇسانىڭ بالىلىرى .

حامـد **أهـلاً وسهـلاً ومـرحباً. أبوكم صديقي، أين عمّكم الشَيْخُ عِيْسَى؟**

هامـد خوش كەپسىلەر قارشى ئالىمەن . سىلەرنىڭ داداڭلار مېنىڭ دوستۇم ... سىلەرنىڭ تاغاڭلار شەيخ ئىيسا قەيەردە ؟

أحدُهم: **هو مريض. هو الآنَ في المستشفى.**

ئۇلارنىڭ بىرى ئۇ ئاغرىپ قالدى ، ئۇ ھازىر دوختۇرخانىدا .

حامـد: **شَفَاهُ الله... مَن هذه الطِفلة التي مَعَكم**

هامـد ئاللاھ ئۇنىڭغا شىپالىق بەرسۇن ...سىلەر بىلەن تۇرغان بۇ كىچىك قىزچاق كىم ؟

أحدهم: **هي أختُنا**

ئۇلارنىڭ بىرى بۇ بىزنىڭ ھەمشىرىمىز .

حامد: **ما اسمُها؟**

هامد ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

أحدهم: **اسمها ليلَى.**

ئۇلارنىڭ بىرى ئۇنىڭ ئىسمى لەيلا.

حامد: **أين بيتُكم الجديدُ؟**

هامد سىلەرنىڭ يىڭى ئۆيۈڭلار قەيەردە ؟

أحدهم: **بيتنا الجديد قريب من المَطار .**

ئۇلارنىڭ بىرى بىزنىڭ يىڭى ئۆيۈمىز ئايدىرومغا يىقىن .

حامد **:أأنتم في المدرسة الثانويّة؟**

هامد سىلەر تولۇق ئوتتۇر مەكتەپتە ئوقۇمسىلەر؟

أحدهم: **لا.نحن بالجامعة. أنا في كُلِّية الهَنْدَسَة، ومحمودٌ في كُلِّية الطِبِّ، وإبْراهِيْمُ في كُلِّيَة الشَرِيْعَةِ، ويُوْسُفُ في كُلِّية التجارة.**

ئۇلارنىڭ بىرى ياق ، بىز ئۇنىۋىرسىتتا ئوقۇيمىز. مەن بىناكارلىق پاكۇلتىتىدا ، مەھمۇد بولسا دوختۇرلۇق پاكۇلتىتىدا، ئىبراھىم قانۇن پاكۇلتىتىدا ، يۇسۇف بولسا تىجارەت پاكۇلتىتىدا ئوقۇيدۇ.

حامد **:مَن ذلك الفتى الذي في سيارتكم؟**

هامد سىلەرنىڭ ماشىناڭلاردىكى ئاۋۇ يىگىت كىم ؟

محمود **:هو زميلي**

مەھمۇد ئۇ مىنىڭ ساۋاقدىشىم .

حامد **:من أين هو؟**

هامد ئۇ قەيەردىن ؟

محمود **:هو من إنْكلترَا.**

مەھمۇد ئۇ ئەنگلىيەدىن .

حامد :ما اسمـه؟

ھامد ئۇنىڭ ئىسمى نىمە ؟

محمود :اسْمُه وِلْيَمُ.

مەھمۇد ئۇنىڭ ئىسمى ۋىلىيەم .

حامد :أمسلم هـو؟

ھامد ئۇ مۇسۇلمانمۇ ؟

محمود :لا. هو نَصْرَانِيٌّ. أبوه أستاذي. اسمه الدُكْتُورُ إدْوَرْدُ.(يهديهما الله إلى الإسلام)

مەھمۇد ياق ، ئۇ خىرىستىيان . ئۇنىڭ دادىسى مېنىڭ ئۇستازىم .ئۇنىڭ ئىسمى دوكتۇرئىدۋەرد . (ئاللاھ ئاتا بالا ئىككەيلەننى ئىسلامغا ھىدايەت قىلسۇن)

حامد :أَذَهَبْتُمْ إلى المستشفى لِزِيَارَةِ عَمِّكم اليومَ؟

ھامد سىلەر بۈگۈن تاغاڭلارنى يوقلىغىلى دوختۇرخانىغا باردىڭلارمۇ ؟

يوسف :نعم. ذَهَبْنَا.

يۇسۇپ ھەئە. باردۇق .

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

1- مەزمۇن: «أَهْلاً وَسَهْلاً مَرْحَبًا» توغرىسىدا

مەنىسى: «خۇش كەپسىز، قارشى ئالىمەن ياكى قارشى ئالىمىز».

ئاتىلىشى: تاشلانغان پېئىلنىڭ تولدۇرغۇچىسى.

ئىشلىتىلىشى: باشقىلارنى كۈتۈۋېلىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

2- مەزمۇن: «أَنْتُمْ» توغرىسىدا

بۇ «أَنْتَ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.

ئاتىلىشى: II شەخس ئەرلىك كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

مَنْ أَنْتُمْ (سىلەر كىم)

أَأَنْتُمْ مُسْلِمُوْنَ (سىلەر مۇسۇلمانمۇ)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «نَحْنُ» توغرىسىدا

بۇ «أَنَا»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.

ئاتىلىشى: I شەخس ئەر-ئاياللارغا ئورتاق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.

بۇ يەنە ئىككىلىك سان ئۈچۈنمۇ ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

نَحْنُ بِالْجَامِعَةِ(بىز ئۇنىۋېرسىتېتتا)

نَحْنُ مِنْ إِنْكَلْتِرَا (بىز ئەنگلىيىدىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «ذَهَبْتُمْ» ۋە «ذَهَبْنَا» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى «تُمْ» ئۇلانسا، ئۇ II شەخس ئەرلىك كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىغا ئايلىنىدۇ؛ ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى «نَا» ئۇلانسا، I شەخس

ئەر-ئايالغا ئورتاق كۆپلۈك ئىبنق ئۆتكەن زامان پېئىلىغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

أَذَهَبْتُمْ إِلَى الْمُسْتَشْفَى لِزِيَارَةِ عَمِّكُمُ الْيَوْمَ ؟

(بۈگۈن تاغاڭلارنى يوقلاش ئۈچۈن دوختۇرخانىغا باردىڭلارمۇ؟)

نَعَمْ، ذَهَبْنَا (شۇنداق، باردۇق).

دېگەنگە ئوخشاش

5- مەزمۇن: «أَيُّ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قايسى؟».

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: ئۆزىدىن كېيىنكى ئىسىم بىلەن ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىپ ئۇنىڭدىكى ئېنىقسىزلىقنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

أَيُّ يَوْمٍ هٰذَا (بۇ قايسى كۈن)

أَيُّ شَهْرٍ هٰذَا (بۇ قايسى ئاي)

دېگەنگە ئوخشاش.

تَمَارِيْنُ

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سۇئالالارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1)من أنتم؟ (2) أين بيتكم؟ (3) من ربّكم؟

(4)ما لغتكم؟ (5) أين مدرستكم؟ (6) أ أنتم مسلمون؟

(7)أفي بيتكم حديقة؟ (8) أعندكم سيارة؟ (9) أين مدرّسكم؟

(10)أ أنتم مدرسون؟

---

(2)اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)نحن مسلمون. اللّه ربّنا والإسلام دينُنا والنبي محمدٌ صلى الله عليه وسلم رسولنا والقرآن الكريم كتابنا والكَعْبَة قِبْلَتُنا والعربية لُغَتُنا.

(2)أين مدرسكم يا إخوانُ؟ خرج الآنَ من الفصل وذهب إلى المدير.

(3)في أيّ شارع بيتكم؟ بيتنا في الشارع الذي أمام المَحْكَمَة.

(4)أبونا صديقُ عمِّكم.

(5)أأنتم مدرسون؟ لا. نحن أَطِبَّاءُ.

(6)أأنتم أبناءُ المدير؟ لا. نحن حَفَدَتُهُ.

(7)مَدْرستُنا كبيرة ومدرستكم صغيرة.

(8)لنا حديقة جميلة في تلك القرية.

(9)أخونا طالب في كلية الطب.

(10)أ أنتم أطبّاءُ؟ بعضُنا أطبّاءُ وبعضنا مهندسون.

(11)الله ربنا وربكم.

(12)أين ذهبتم يا إخوان؟ ذَهَبْنا إلى السوق.

(3)أَضِف الأسماءَ الآتية إلى الضمائر كما هو موضح في المثال (مسالداكۆرستىلگەندىكىدەك تۆۋەندىكى ئىسىملارنى ئالماشلارغا قوشۇڭ)

بيتٌ	بَيْتُكُم	بَيْتُنا	أمٌّ...........
عـمٌّ	....	....	صديقٌ......
مدرسةٌ	....	....	أختُ........
لغـةٌ	....	....	ديـنٌ........
أبٌ	....	....	أخٌ.........

(4) اِقـرأ: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ)

أيُّ يومٍ هذا؟ هذا يَوْمُ السَّبْتِ.

أيُّ شَهْرٍ هذا؟ هذا شَهْرُ رَجَبِ.

أيُّ كُلِّيةٍ هذهِ؟ هذه كلمة التِجَارةِ.

في أيِّ مدرسةٍ أنتَ؟ أنا في المدرسة المتوسّطةِ

من أيِّ بلَدٍ أنت يا أُخت؟ أنا من اليُونَان.

(5)اِقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

وِلْيَمُ. إدْوَرْدُ .لَنْدَنُ. بارِيسُ. باكِسْتَانُ .إصْطَنْبُولُ. إبْراهِيْمُ .إسْمَاعِيْلُ. إسْحاقُ. يَعْقُوبُ .أَيُّوبُ. سُلَيْمانُ. دَاوُدُ. يُونُسُ .إدْرِيسُ. جِبْرِيلُ. مِيْكَائِيلُ .فِرْعَوْنُ

(6)اقرأ المثال ثم حول الجمل الآتية مثله (مسالنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئۇنىڭغا ئوخشاش ئۆزگەرتىڭ)

أنت ذَهَبْتَ إلى المدرسة أنتمُ ذَهَبْتُمْ إلى المدرسة.

أنت خَرَجْتَ من الفصل . ...من الفصل.

أنت جَلَسْتَ في الفصل. .... في الفصل.

أين ذَهَبْتَ يا أَخي؟ .... يا إخْواني؟

لماذا خَرَجْتَ من الفصل يا وَلَدُ؟ .... يا أولادُ؟

الكلمات الجديدة: (يىڭى سۆزلەر)

الحَفِيْدُ : نەۋرە ابْنُ الابْنِ أَوِ ابْنُ الْبِنْتِ:قىزىنىڭ ياكى ئوغلىنىڭ ئوغلى

ج حَفَدَةٌ ـ نەۋرىلەر

الكُلِّيَةُ ج كُلِّيَات ـ پاكۇلتېت كُلِّيَةُ الطِّبِّ ـ دوختۇرلۇق پاكۇلتېتى

كلِّيَةُ الشَرِيْعَةِ ـ شەرىئەت پاكۇلتېتى كُلِّيَةُ الهَنْدَسَةِ ـ بىناكارلىق پاكۇلتېتى

كلِّيَةُ التِجَارةِ ـ تىجارەت پاكۇلتېتى المحكمة ـ مەھكىمە

الأخُ ج اخْوةٌ وإخْوان ـ قېرىنداش،بىر تۇققان اليُوْنَانُ ـ يۇنان أَهْلاً وسَهْلاً ومَرْحَباً ـ خوش كەپسىز قارشى ئالىمەن

نَصْرانِيٌ ج نَصَارَى ـ ناسارا، خىرىستىئان البَلَدُ ج بلادٌ ـ شەھەر

(15)الدَّرْسُ الْخَامِسَ عَشَرَ

الفَتَيات: **السلام عليكم ورحمة الله وبركاته.**

قىزلار سلەرگە اللەنىڭ سالامى، رەھمىتى ۋە بەركەتلىرى بولسۇن

زينبُ: **وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته... من أنتن يا أخَواتُ؟**

زەينەب سلەرگمۇ اللەنىڭ سالامى، رەھمىتى ۋە بەركەتلىرى بولسۇن...

ئي قېرىنداشلار سلەر كىم ؟

إحْداهُنَّ : **نَحْنُ بناتُ الشيخ عبّاسٍ .**

قىزلارنىڭ بىرى بىزشەيخ ئابباسنىڭ قىزلىرى .

زينب: **أهلاً وسهلاً ومرحباً .أمُّكُنَّ أُستاذتي. كَيْفَ حالُها؟**

زەينەب خوش كەپسلەر قارشى ئالىمەن . سلەرنىڭ ئاناڭلار مىنىڭ ئۇستازىم ، ئۇنىڭ ئەھۋالى قانداق ؟

إحْداهُنَّ: **هي بخير والحمد لله .**

قىزلارنىڭ بىرى ئاللاھقا شۈكرى، ئۇ ياخشى .

زينب: **أين هي الآن؟**

زەينەب ئۇھازىر قەيەردە ؟

إحداهنّ: **هي الآن في الرِّياض .**

قىزلارنىڭ بىرى ئۇھازىر رىيازدا .

زينب: مَتَى ذَهَبَتْ؟

قىزلارنىڭ بىرى: ئۇقاچان كەتتى ؟

إحداهنّ: ذهبت قَبْلَ أُسْبوعٍ .

قىزلارنىڭ بىرى: ئۇ بىر ھەپتە ئىلگىرى كەتتى .

زينب: من ذهَب مَعَها؟

زەينەب: ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كىم كەتتى؟

إحداهنّ: ذهب معها أخونا إبراهيمُ .

قىزلارنىڭ بىرى: ئۇنىڭ بىلەن قېرىندىشىمىز ئىبراھىم كەتتى .

زينب: كيف حالُكُنَّ؟

زەينەب: سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلار قانداق ؟

إحداهنّ: نحن بخير والحمد للّه .

قىزلارنىڭ بىرى: بىز ياخشى، ئاللاھقا شۈكرى .

زينب: فِي أيِّ مدرسةِ أنتُنَّ؟

قىزلارنىڭ بىرى: سىلەر قايسى مەكتەپتە ئوقۇيسىلەر ؟

إحداهنّ: نحن في المدرسة المتوسطة.

قىزلارنىڭ بىرى: بىز تولۇقسىزئوتتۇرمەكتەپتە ئوقۇيمىز .

زينب: متى اخْتِبَارُكُنَّ؟

زەينەب سلەر نىڭ ئىمتىھانىڭلار قاچان ؟

اِخْتِبَارُنا بَعْدَ شَهْرٍ .

إحداهن:

بىزنىڭ ئىمتىھانىمىز بىرئايدىن كىيىن .

قىزلارنىڭ بىرى

زينب : **أذَهَبْتُنَّ إلى المدرسة اليوم؟**

زەينەب سلەر بۈگۈن مەكتەپكە باردىڭلارمۇ ؟

إحداهنّ **نعم. ذَهَبْنَا ورَجَعْنَا.**

قىزلارنىڭ بىرى ھەئە ، بىز بېرىپ، قايتىپ كەلدۇق .

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «أَنْتُنَّ» توغرىسىدا

-2

بۇ «أَنْتِ»نىڭ كۆپلۈك شەكلىدۇر.

ئاتىلىشى: II شەخس ئايالىلىق كۆپلۈك مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشى.

ۋەزىپىسى: كۆپىنچە ئىسىملىق جۈملىدە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

مَنْ أَنْتُنَّ (سىلەر كىم)

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: «قَبْلَ» ۋە «بَعْدَ» توغرىسىدا

«قَبْلَ» ــــ «بۇرۇن»، «ئىلگىرى» دېگەن مەنىدە؛ «بَعْدَ» ــــ «كېيىن» دېگەن مەنىدە.

ئاتىلىشى: ۋاقىت رەۋىشى.

ئىشلىتىلىشى: ئۆزىدىن كېيىنكى ئىسىم بىلەن ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىپ ۋاقىتتىكى تەرتىپنى ئۇقتۇرۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

ذَهَبْتُ قَبْلَ أُسْبُوعٍ (ئۇ بىر ھەپتە ئىلگىرى كەتتى)

اِخْتِبَارُنَا بَعْدَ شَهْرٍ (بىزنىڭ ئىمتىھان بىر ئايدىن كېيىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

3- مەزمۇن: «مَتَى» توغرىسىدا

مەنىسى: «قاچان؟».

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.

ئىشلىتىلىشى: ۋاقىتنى سوراش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

مَتَى اخْتِبَارُكُنَّ (ئىمتىھانىڭلار قاچان)

دېگەنگە ئوخشاش.

4- مەزمۇن: «ذَهَبْتُنَّ» توغرىسىدا

«ذَهَبَ»گە ئوخشاش III شەخس ئەرلىك بىرلىك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىنىڭ ئاخىرىغا ئالدى سۈكۈن ئوقۇلغۇچى «تُنَّ» ئۇلانسا، ئۇ II شەخس ئاياللىق كۆپلۈك ئېنىق ئۆتكەن زامان پېئىلىغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

أَذَهَبْتُنَّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ الْيَوْمَ (بۈگۈن مەكتەپكە باردىڭلارمۇ)

دېگەنگە ئوخشاش.

بىز يۇقىرىقى دەرسلەردە ئۆگىنىپ ئۆتكەن ئۆتكەن زامان پېئىللىرىنىڭ تۈرلىنىش سخېمىسى

		III شەخس	II شەخس	I شەخس
ئەرلىك	بىرلىك	ذَهَبَ	ذَهَبْتَ	ذَهَبْتُ
	ئىككىلىك	ذَهَبَا	ذَهَبْتُمَا	ذَهَبْنَا
	كۆپلۈك	ذَهَبُوْا	ذَهَبْتُمْ	ذَهَبْنَا
[illegible]	بىرلىك	ذَهَبَتْ	ذَهَبْتِ	ذَهَبْتُ

	ئىككىلىك	ذَهَبَتَا	ذَهَبْتُمَا	ذَهَبْنَا
	كۆپلۈك	ذَهَبْنَ	ذَهَبْنَ	ذَهَبْنَا

ئەسكەرتىش: ئىلگىرىكى دەرسلەردە پېئىلنىڭ ئىككىلىك شەكلى ئۆتمىگەن بولسىمۇ، بىز بۇ يەردە ئۇنى كۆرسىتىپ ئۆتتۇق. دېمەك، ئەمدى ھەرقانداق پېئىل كەلسە، ئۇنىڭ ئۆتكەن زامان سىغىلىرىنى مۇشۇ جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەندەك تۈرلەيمىز.

بىز يۇقىرىقى دەرسلەردە ئۆگىنىپ ئۆتكەن مۇستەقىل كىشىلىك ئالماشلارنىڭ سىخېمىسى

		شەخس III	شەخس II	شەخس I
ئەرلىك	بىرلىك	هُوَ	أَنْتَ	أَنَا
	ئىككىلىك	هُمَا	أَنْتُمَا	نَحْنُ
	كۆپلۈك	هُمْ	أَنْتُمْ	نَحْنُ
ئاياللىق	بىرلىك	هِيَ	أَنْتِ	أَنَا
	ئىككىلىك	هُمَا	أَنْتُمَا	نَحْنُ
	كۆپلۈك	هُنَّ	أَنْتُنَّ	نَحْنُ

بىز يۇقىرىقى دەرسلەردە ئۆگىنىپ ئۆتكەن ئۇلانما كىشىلىك ئالماشلارنىڭ سىخېمىسى

		شەخس III	شەخس II	شەخس I
ئەرلىك	بىرلىك	ـهُ	ـكَ	ـيْ
	ئىككىلىك	ـهُمَا	ـكُمَا	ـنَا
	كۆپلۈك	ـهُمْ	ـكُمْ	ـنَا
ئاياللىق	بىرلىك	ـهَا	ـكِ	ـيْ
	ئىككىلىك	ـهُمَا	ـكُمَا	ـنَا
	كۆپلۈك	ـهُنَّ	ـكُنَّ	ـنَا

تمارين

(1)أ جِبْ عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1) من أنتن ؟ (2) أين أمّكنّ ؟

(3) أين بيتكنّ ؟ (4) أين أخوكنّ ؟

(5) أين مدرستكنّ ؟ (6) أذهبتن إلى المدرسة اليوم ؟

(2)أنّثْ المبتدأ في كل من الجمل الآتية:(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەر بىرىدە ئىگىنى (المبتدأ) ئاياللىق كەلتۈرۈڭ)

مثال: أأنتم طلابٌ ؟ أ أنتنّ طالباتٌ ؟

(1) أ أنتم مدرسون؟ ....

(2) أ أنتم أطبّاء؟ ....

(3) أأنتم إخْوَة حامدٍ ؟ ....

(4) أ أنتم مسلمون؟ ....

(5) أ أنتم أعمامُ محمودٍ ؟ ....

(6) أ أنتم أبناءُ المدير؟ ....

(7) أ أنتم آباءُ الطلابِ؟ ....

(3) حوّل الضمير في كل من الجمل الآتية كما هو موضّح في المثال:

(تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەر بىرىدە مىسالدا كۆرسىتىلگەندەك ئالماشنى ئۆزگەرتىڭ)

مثال : أين بيتُكم يا إخوان ؟ أين بيتُكن يا أخوات ؟

(1) أين أخوكم يا إخوان؟..................

(2) أين مدْرستكم يا إخوان؟ ....

(3) متى آختبارکم يا إخوان؟ ....

(4) أهذا عمّكم يا إخوان؟ ....

(5) أبيتكم قريب يا إخوان؟ ....

(6)في أيِّ شَهْرٍ آختبارُكم يا إخوان؟ ....

(4)ضَعْ في الأماكن الخالية فيما يلي ضَمِيرًا مُنَاسِبًا للمخاطب (أنتَ، أنتم، أنتِ، أنتنّ):(تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (أنتَ، أنتم، أنتِ، أنتنّ)دىن ئىبارەت ئىككىنچى شەخسنىڭ مۇناسىپ مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشىنى قويۇڭ)

(1) أ ...... مسلم؟ (2) أ ...... مريضة؟ (3) أ ...... طبيبات؟

(4) أ ...تجّار؟ (5) أ... بنت المدرس؟(6) أ ... أخوات عباس؟ (7)أ ...... طلاب؟

(5)ضَعْ في الأمكنة الخالية في الجمل الآتية ضَمِيرًا متصلاً للمخاطب (كَ. كمْ. كِ. كُنّ): (تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (كَ. كمْ. كِ. كُنّ)دىن ئىبارەت ئىككىنچى شەخسنىڭ مۇناسىپ ئۇلانما كىشىلىك ئالمىشىنى قويۇڭ)

(1) أين بيتـ.......... ياخوان؟ (2) أهذا كتابـ ...... يا حامد؟

(3) ساعتـ ...... جميلة يا لَيْلَي؟ (4) من أبو .... يا أخوات؟

(5) ما آسمـ.......... يا أخي؟ (6) ما آسمـ .... يا أختي؟

(7) أ أمّـ .... في البيت؟ (8) ما أسماؤ ....يا إخوان؟

(6)ضع في الأماكن الخالية فيما يلي ضَميرًا مُنَاسِبًا للمتكلم (أنا، نحن):(تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (أنا، نحن)دىن ئىبارەت بىرىنچى شەخسنىڭ مۇناسىپ مۇستەقىل كىشىلىك ئالمىشىنى قويۇڭ)

(1) .... مسلم. (2)......... مسلمون. (3)...... مسلمة.
(4)...... مسلمات. (5)...... بنات المدير. (6).....ابن المدرس.
(7)........ طلاب. (8)......... مريضة.

(7)اِقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)ذهب أبي إلى القاهرة قَبْلَ أُسْبُوعٍ.
(2)متى خرجت من الفصل يا محمد؟ خرجت بَعْدَ اَلدَّرْس.
(3)ذهبت إلى المسجد قَبْلَ الأذانِ
(4)متى ذهبَ عمُّكِ إلى الرياض يا آمنةُ؟ ذهب قَبْلَ شَهْرٍ.
(5)أَقَبْلَ الصَّلاةِ ذَهَبْتُ إلى المَطْعَمِ ؟ لا. ذهبت بَعْدَ الصلاة.

أين ذَهَبْتَ يا أخي؟ — أين ذَهَبْتُمْ يا إخواني؟
أين ذَهَبْتِ يا أختي؟ — أين ذَهَبْتُنَّ يا أَخواتي؟
أنا ذَهَبْتُ — نحن ذَهَبْنَا

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)
قَبْلَ ـئىلگىرى بَعْدَ ـكېيىن كَيْفَ ـقانداق مَتَى ـقاچان الأَسْبُوعُ ـهەپتە الشَهْرُ ـئاي
الأَذَانُ ـئەزان الصَّلاَةُ ـناماز رَجَعَ ـقايتتى اخْتِبَارٌ ـئىمتاھان

بىز يۇقىرىقى دەرسلەردە ئۆگىنىپ ئۆتكەن مۇستەقىل كىشىلىك ئالماشلار

الضمائر المنفصلة

للجمع	للمفرد
هُمْ طلاّبٌ	هُوَ طالبٌ
هُنَّ طالباتٌ	هِيَ طالبةٌ
أَنْتُمْ طلابٌ	أَنْتَ طالبٌ
أَنْتُنَّ طالباتٌ	أَنْتِ طالبة
نَحْنُ طلابٌ	أَنَا طالبٌ
نحن طالباتُ	أنَا طَالِبَة

(16)الدَّرْسُ السَّادِسَ عَشَرَ

المدرس: لِمَنْ هذه الأقلامُ يا محمد؟

ئوقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد بۇ قەلەملەر كىمنىڭ ؟

محمد :هِيَ لي يا أستاذ.

مۇھەممەد : ئى ئۇستاز! ئۇ مېنىڭ .

المدرس :هي جَميلة جداً...وهذه الكُتُبُ الجديدة أهي لك؟

ئوقۇتقۇچى: ئۇ بەك چىرايلىق.. بۇ يېڭى كىتابلار، ئۇ سىنىڭمۇ ؟

محمد: لا. هي لحامدٍ.

مۇھەممەد : ياق , ئۇ ھامىدنىڭ .

المدرس :أين دَفَاتِرُكُم يا إخوان؟

ئوقۇتقۇچى : ئى قېرىنداشلار! سىلەرنىڭ دەپتىرىڭلار قەيەردە ؟

عليّ: هي هُنا على هذا المكتبِ.

ئەلى : ئۇ بۇيەردە، بۇ ئۇستەلنىڭ ئۇستىدە .

بۇ دەرستىكى گراممانىكىلىق قائىدىلەر:

ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ كۆپلۈكى توغرىسىدا

ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى خۇسۇسىيەت جەھەتتە ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسىملارغا ئوخشايدۇ. شۇڭا، ئۇنى ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسىملار سۈپەتلەپ كېلەلەيدۇ. مەسىلەن:

هٰذِهِ كُتُبٌ جَدِيْدَةٌ (بۇ يېڭى كىتابلاردۇر)

دېگەنگە ئوخشاش.

شۇنىڭدەك، ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسىملارنى ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى ئىزاھلاپ كېلەلەيدۇ. مەسىلەن:

لِمَنْ هٰذِهِ الأَقْلامُ يَا مُحَمَّدُ (ئى مۇھەممەد! بۇ قەلەملەر كىمنىڭ)

دېگەنگە ئوخشاش.

يەنە شۇنىڭدەك، ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى ئىگە بولسا، خەۋەرنىڭ ئاياللىق بىرلىك ساندىكى ئىسىملاردىن كېلىشىمۇ توغرا. مەسىلەن:

اَلْكُتُبُ جَدِيْدَةٌ / جُدُدٌ (كىتابلار يېڭى)

ئىگە خەۋەر

دېگەنگە ئوخشاش.

تمــارين

(1)تَأَملْ الأمثلة الآتية:(تۆۋەندىكى مىساللارنى ئويلىنىڭ)

المفرد : هـذا طالب جديد .هـو من بلجيكا.

(أ) الجمع : هؤلاءِ طلاّب جُدُدٌ .هُمْ من بلجيكا.

المفرد : هـذا كتاب جديد .هـو من بلجيكا.

(ب) الجمع : هذه كُتُبٌ جديدةٌ .هي من بلجيكا.

(2)حوّل المبتدأ في كل من الجمل الآتية إلى جمع:(تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ھەر بىرىدە ئىگىنى كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال: هذا بَيْتٌ. هذه بُيُوتٌ.

هـذا نَجـمٌ. ....(نُجُوْمٌ)

هـذا دَرْسٌ. ....(دُرُوْسٌ)

هـذا قَـلَمٌ ....(أَقْلاَمٌ)

هـذا بَابٌ ....(أَبْوابٌ)

(5)هـذا نَهْـرٌ. ....(أَنْهـارٌ)

(6)هـذا جَبَلٌ. ....(جِبَالٌ)

(7)هـذا كَلْبٌ. ....(كِلاَبٌ)

(8)هـذا بَحْرٌ. ....(بِحَارٌ)

(9)هـذا كِتَـابٌ. ....(كُتُبٌ)

(10)هـذا حِمَارٌ. ....(حُمُرٌ)

(11)هـذا سَرِيْرٌ. ....(سُرُرٌ)

(12)هـذا دفتر. ....(دفَاترُ)

(13)هـذا مَكْتَبٌ. ....(مَكَاتِبُ)

(14)هـذا فُنْدُق. ....(فنادق)

(15)هـذه ساعة. ....(ساعات)

(16)هـذه سَيَّارَةٌ ....(سَيَّاراتٌ)

(17)هـذه طَائِرَةٌ ....(طَائِراتٌ)

(18)ذلك نجم ....(نُجُومٌ)

(19)تلك سيّارة ....(سَّيارات ٌ)

(3)أشر إلى ألأسماء الأتيه بإسم إشارة مناسب للقريب (هذا،هذه،هؤلاء):

((هذا،هذه،هؤلاء)دىن ئىبارەت يىقىنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ)

(1)......رَجُل.

(2).........رجال.

(3).........كلب.

(4)......كِلاب.

(5).........دروس.

(6)......مدرسون.

(7)......أخواتي.

(8).........أقلام.

(9).........كتاب.

(10)... سيّارات.

(11)......سيّارة.

(12).........حمار.

(13)...... كتب.

(14).........حُمُر.

(15).........عين.

(16)......طبيبة.

(17)......طبيبات.

(4)أَشِرْ إلى الأسماء الآتية باسم إشارة مناسب للبعيد (ذلك، تلك، أولئك)

((ذلك، تلك، أولئك)دىن ئىبارەت يىراقنى كۆرسىتىش ئالمىشى بىلەن تۆۋەندىكى ئىسىملارغا ئىشارەت قىلىڭ) :

(1).........طالب.

(2)......طلاب.

(3).........نجم.

(4).........نجوم.

(5).........بنت.

(6).........بَنات.

(7)......دَرّاجَة.

(8)......درّاجات.

(9).........سرير.

(10) ....سُرُر .

(11) .... دجاجة .

(12) ....مدرَّسة .

(13)...مدرِّسات.

(14)......حاج.

(15)......حُجَاجٌ.

(16)......مسجد.

(17)...سيارات.

(2)أسماء الإشارة للبعيد العاقل		(1)أسماء الإشارة للقريب العاقل	
أولئِكَ طُلاّبٌ	ذلك طالبٌ	هؤلاءِ طلاّبٌ	هذا طالبٌ
أولئِكَ طالِبَات	تلك طالبةٌ	هؤلاءِ طالباتٌ	هذه طالبةٌ

(4)أسماء الإشارة للبعيد غير العاقل		(3)أسماء الإشارة للقريب غير العاقل	
تِلْكَ بُيُوتٌ	ذلك بَيْتٌ	هذه بُيُوتٌ	هذا بَيْتٌ
تِلْكَ سيّا	تِلْكَ سيّارة	هذه سيارات	هذه سيّارةٌ

(17) الدَّرْسُ السَّابعَ عَشَرَ

أبوابُ المسجدِ مفتوحةٌ

مەسجىدنىڭ ئىشىكلىرى ئوچۇق .

لمن هذه البيوت الجديدة؟ هي لمدير الشَرِكَةِ.

بۇ يېڭى ئۆيلەر كىمنىڭ ؟ ئۇ شىركەت مۇدىرىنىڭ .

النجوم جميلة

يۇلتۇزلار چىرايلىق .

هذه الدروس سَهْلَة

بۇدەرسلەر ئاسان .

في الهند لُغات كثيرة

ھىندىستاندا نۇرغۇن تىللار بار .

أين الكتب الجديدة؟ هي في المكتبة

يېڭى كىتابلار قەيەردە ؟ ئۇلار كۇتۇپخانىدا .

تلك السُرُرُ مكسورة

ئاۋۇ كارۋات سۇنۇق .

الساعة اليابانية رَخِيْصَة

ياپونىيىنىڭ سائىتى ئەرزان .

هذه الحُمرُ (الحَمِيْرُ) للفلاّح

بۇ ئىشەكلەر دېھقانىنىڭ .

أين كُتُبُكُنَّ يا أخوات؟ هي في الفصل

ئى ھەمشىرىلەر! سىلەرنىڭ كىتابىڭلار قەيەردە ؟ ئۇ سىنىپتا .

هذه كتبي وتلك كُتُبُ أختي

بۇمىنىڭ كىتابلىرىم ۋە ئاۋۇ بولسا مىنىڭ ھەمشىرەمنىڭ كىتابلىرى .

هذه مكاتب الطلاب.

بۇ ئۇقۇغۇچىلارنىڭ ئۇستەللىرى .

في هذا الشارع فنادقُ كبيرةٌ

بۇ كوچىدا نۇرغۇن ياتاقلار بار .

بۇ دەرىستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

ئىسىملىق جۈملە توغرىسىدا

ئىسىملىق جۈملە ئىگە ۋە خەۋەردىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ئۇلار بىر-بىرىگە تۆۋەندىكىدەك ئىككى جەھەتتىن ماسلىشىپ كېلىدۇ.

1) سان (يەنى بىرلىك، ئىككىلىك ۋە كۆپلۈك) جەھەتتە ماسلىشىپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

هٰؤُلاءِ رِجَالٌ   هٰذَا رَجُلٌ

أُوْلئِكَ طُلاَّبٌ   هٰذَا طَالِبٌ

2) جىنس (يەنى ئەرلىك ۋە ئاياللىق) جەھەتتە ماسلىشىپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

أَنْتُمْ طُلاَّبٌ   أَنْتُنَّ طَالِبَاتٌ

دېگەنگە ئوخشاش.

ئەمما، ئىگە ئەقىلسىز نەرسىلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ كۆپلۈكى بولسا، خەۋەرنىڭ ئاياللىق جىنس بىرلىك ساندىكى ئىسمىدىن كېلىشمۇ توغرا. مەسىلەن:

لَأَبْوَابُ مَفْتُوْحَةٌ   (دەرۋازىلار ئوچۇق)

دېگەنگە ئوخشاش.

مۇھىم نۇقتا: ئىسىملىق جۈملىنى تەرجىمە قىلغاندا ئاۋۋال ئىگىنى، ئاندىن خەۋەرنى تەرجىمە قىلىمىز.

تَمَارِيْنُ

(1)أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1) أين الكتب الجديدة؟

(2) لمن هذه البيوت الكبيرة؟

(3) أ أبواب السيارة مفتوحة؟

(4) أين أقلام المدرس؟

(5) أين الكلاب؟

(6) أين الحمير؟

(7) أين كتبك يامريم؟

(8) أين دفاتر الطلاب؟

(9) أين الفنادق الصغيرة؟

(10) لمن هذه الأقلام الجديدة؟

(2)حوّل المبتدأ في كل من الجمل الآتية إلى جمع:(تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ھەر بىرىدە ئىگىنى كۆپلۈككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال: الباب مفتوحٌ . — الأبواب مفتوحةٌ .

(ا) هذا قلم جديد. — ....

(2) النجم جميل. — ....

(3) ذلك كتاب قديم. — ....

(4) ذلك البيت جميل. — ....

(5) هذا الدرس سهل. — ....

(7) هذا المكتب مكسور. — ....

(8) هذا مسجد جميل. — ....

(9) هذه ساعة رخيصة. — ....

(10) تلك الطائرة كبيرة. — ....

(11) هذا طالب جديد. — ....

(12) ذلك الرجل عالِمٌ كبير. — ....

(13) هذا النهر كبير. — ....

(3)ضع في الأماكن الخالية فيما يلي أخباراً مناسبة:(تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا مۇناسىپ خەۋەرلەرنى قويۇڭ)

(1) البيت. ....   (2) النجوم ....

(3) الباب. ....   (4) القلم................

(5) البيوت. ....   (6) الأبواب.............

(7) السيّارات. ......   (8) المنديل.................

(9) الفنادق. ....   (10) الطلاب.............

(4)هات جمع الكلمات الآتية:(تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلىكىنى كەلتۈرۈڭ)

قلم	نجم	بيت	باب ......
سيّارة	نهر	سرير	حمار ......
بحر	درس	طائرة......	كلب .....
حقل	دراجة	قميص ...	كتاب .....

جبل .....

الكلمات الجديدة:(يېڭى سۆزلەر)

مـديرُ الشَركَةِ-شىركەت مۇدىرى   الشَركَةُ ج شَرِكَاتٌ-شىركەت

القَمِيْصُ ج قُمْصَانٌ-كۆينەك   رَخِيص-ئەرزان

(18) الدرسُ الثَّامِنَ عَشَرَ

المدرس :   كم أخا عندك يا محمد ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد! سىنىڭ قانچە قېرىندىشىڭ بار ؟

محمد :   لي أخ واحد .

مۇھەممەد :   مېنىڭ بىر قېرىندىشىم بار.

المدرس :   وكم أختا لك ؟

ئۇقۇتقۇچى : سىنىڭ قانچە ھەمشىرەڭ بار .

محمد :   لي أختان .

مۇھەممەد :   مېنىڭ ئىككى ھەمشىرەم بار .

المدرس :   كم عجلة للدراجة يا محمد ؟

ئۇقۇتقۇچى :   ئى مۇھەممەد! ۋېلسىپىتنىڭ قانچە چاقى بار .

حامد :   لها عجلتان .

ھامىد :   ۋېلسىپىتنىڭ ئىككى چاقى بار .

المدرس :   كم عيدا فى السنة يا ذكريا ؟

ئۇقۇتقۇچى : ئى زەكەرىيا! بىر يىلدا قانچە ھېيت بار .

زكريا :   فى السنة عيدان : هما عيد الفطر وعيد الأضحى .

زەكەرىيا : بىر يىلدا ئىككى ھېيت بار : ئۇ ئىككىسى رۇزا ھېيت ۋە قۇربان ھېيت .

المدرس :   يا إبراهيم ، أبوك تاجر كبير . كم متجرا عنده ؟

ئوقۇتقۇچى : ئى ئىبراھىم ! سىنىڭ داداڭ چوڭ بىر تىجارەتچى .

ئۇنىڭ قانچە سودا سارىيى بار ؟

إبراهيم : عنده متجران كبيران .

ئىبراھىم : ئۇنىڭ چوڭ ئىككى سودا سارىيى بار .

المدرس : كم نافذة في غرفتك يا إسماعيل ؟

ئوقۇتقۇچى : ئى ئىسمائىل! سىنىڭ ياتىقىڭدا قانچە دېرىزە بار ؟

إسماعيل : فيها نافذتان .

ئىسمائىل : ئۇنىڭدا ئىككى دېرىزە بار .

المدرس: لمن هذان الدفتران ؟

ئوقۇتقۇچى : بۇ ئىككى دەپتەر كىمنىڭ ؟

علي ؟ هما لي .

ئەلى : ئۇ ئىككىسى مېنىڭ .

المدرس : لمن هاتان المسطرتان ؟

ئوقۇتقۇچى : بۇ ئىككى سىزغۇچ كىمنىڭ ؟

يونس : هما لي .

يۇنۇس : ئۇ ئىككىسى مېنىڭ .

بۇ دەرستىكى گىراماتىكىلىق قائىدىلەر:

1- مەزمۇن: «كَمْ» توغرىسىدا

مەنىسى: «قانچە؟»، «نەچچە؟».

ئاتىلىشى: سوراق ئالمىشى.

ئشلتىلشى: مقدار ۋە ساننى سوراش ئۈچۈن ئشلتىلدۇ.

ۋەزىپىسى: ئىسملىق جۈملىدە ئىگە، پېئىللىق جۈملىدە تولدۇرغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

كَمْ أَخًا لَكَ يَا مُحَمَّدُ (ئى مۇھەممەد! قانچە قېرىندىشىڭ بار)

كَمْ أُخْتًا لَكَ (سېنىڭ قانچە ھەمشىرەڭ بار)

كَمْ دَرْسًا حَفِظْتَ (قانچە دەرس يادلىدىڭ)

دېگەنگە ئوخشاش.

«كَمْ»نىڭ پەرقلەندۈرگۈچىسى: 1) ئېنىقسىز ھالەتتە كېلىدۇ؛ 2) بىرلىك ساندا كېلىدۇ؛ 3) قوش زەبەرلىك ھالەتتە كېلىدۇ. مەسىلەن:

كَمْ أُخْتًا لَكَ

دېگەنگە ئوخشاش.

2- مەزمۇن: ئىككىلىك ساندىكى ئىسىم توغرىسىدا

بىرلىك ئىسىمنى ئىككىلىك ئىسىمغا ئايلاندۇرماقچى بولساق، ئاخىرى پىشلىك ئوقۇلىدىغان ھالەتتە، ئۇنىڭغا ئالدى زەبەر ئوقۇلغۇچى «ا» (ئەلف) بىلەن زىرلىك «ن» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن:

لِيْ أُخْتَانِ (مېنىڭ ئىككى ھەمشىرەم بار)

فِي السَّنَةِ عِيْدَانِ (بىر يىلدا ئىككى ھېيت بار)

دېگەنگە ئوخشاش.

ئاخىرى زەبەرلىك ياكى زىرلىك ئوقۇلىدىغان ھالەتتە ئالدى زەبەر ئوقۇلغۇچى «ي» بىلەن زىرلىك «ن» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن:

رَأَيْتُ طَالِبَيْنِ (مەن ئىككى ئوقۇغۇچىنى كۆردىم)

هٰذَا الطَّعَامُ لِطَالِبَيْنِ (بۇ تاماق ئىككى ئوقۇغۇچىنىڭ)

تمـــارين

(1)أجِبْ عن الأسئلة الآتية مستعملاً المثنى:(ئىككىلىكنى قوللىنىپ تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بىرىڭ)

(1) كم قلماً عندك؟ **(2) كم كتاباً عندك؟**

(3) كم سَبّورةً في فصلكم؟ **(4) كم ريالاً عندك الآن يا ليلى؟**

(5) كم أُختاً لك يا عليّ؟ **(6) كم عمًّا لك يا آمنة؟**

(7) كم صديقاً لك يا محمد؟
(8) كم طالباً جديداً في فصلكم؟
(9) كم مسجداً في قريتك يا زكرياً؟
(10) كم فندقاً في هذا الشارع؟
(11)، كم أخاً لك يا سعاد؟
(الأخ مُثَنَّاهُ: أخَوانِ)

(2) اقرأ واكتب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) خالد له ابنان وبنتان.
(2) في هذا البيت غرفتان كبيرتان.
(3) فاطمة لها طفلان صغيران.
(4) لي عَيْنان وأُذنَان ويدان ورجْلان.
(5) في هذا الحَيِّ مَدْرستان.
(6) صلاة الفَجْر ركْعتان.
(7) للبيت مفتاحان.
(8) لمن هاتان البقرتان؟ هما للفلاّح.
(9) أهذان الطبيبان من إنكلترا؟ لا. هما من فرنسا.
(10) في قريتي مسجدان صغيران.

(3)اقرأ الأمثلة الآتية ثم ضع في الفراغ فيما يلي تمييزاً لـ (كم) واضبط آخره:
(تۆۋەندىكى مىساللارنى ئوقۇڭ ئاندىن تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلاردا (كم)نىڭ پەرىقلەندۇرگۇچىسىنى قويۇڭ)
كم سيّارةً في الجامعة؟ كم قَلَماً عندك؟ (3)(3)كم أختاً لك؟

(1) كم ....عندك؟ (2) كم ....لك؟ (3) كم ...في هذا الشارع؟
(4) كم ....في قريتك؟ (5) كم ....في فصلكم؟ (6) كم ....في السنة؟
(7) كم ....للدراجة؟ (8) كم ....في غرفتك؟

(4)حوّل المبتدأ في كل من الجمل الآتية إلى مثنّى: (تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ ھەربىرىدە ئىگىنى ئىكىلىككە ئۆزگەرتىڭ)

مثال: هـذا كتاب. هـذان كتابـان.

(1) هـذا قلـم. ....

(2) هـذه مسْطَرة. هاتان ....

(3) هـذا طالب.
(4) هـذه طالبـة.
(5) هذا الرجل مدرس.
(6) هذا الطالب من الهند.
(7) هذه الساعة من اليابان.

(8) هذه السيارة للمدير.

(9) لمن هذا المفتاح؟

(10) لمن هذه الملعقة؟

(5) اقرأ الكلمات الآتية واكتبها مع ضبط أواخرها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

كلبـان. مكتبـان. قميصـان. أَخَوان. منديلان. مسطرتان. أختان. امْرَأَتَان.

(6) ثَـنِّ الكلمات الآتية: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئىككىلىك قىلىڭ)

ولـد	طبيبة	سيارة ....
تاجر	صديق	لغة ....
بـاب	مدرس	ملعقة ....
هـذه	هـذا	اسم ....

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

العَجَلَةُ ج عَجَلاتٌ ـ چاق   كَـمْ ـ قانچە   العِيْدُ ـ هېيت   الريالُ ج رِيالاتٌ ـ ريال(پۇل بىرلىكى)   الحَيُّ ج أَحْيَاء ـ كەنت   المِسْطَرَةُ ج مَسَاطِرُ ـ سىزغۇچ   الرَّكْعَةُ ج رَكَعاتٌ ـ رەكئەت(نامازنىڭ)

(19) الدَّرْسُ التَّاسِع عَشَرَ

المدير : كم طالبا جديدا فى فصلك يا شيخ ؟

مۇدىر : ئى شەيخ! سىنىپىڭىزدا قانچە يېڭى ئوقۇغۇچى بار ؟

المدرس : فيه عشرة طلاب جدد .

ئوقۇتقۇچى : سىنىپتا ئون يېڭى ئوقۇغۇچى بار .

المدير : من أين هم ؟ أكلهم من بلد واحد .

مۇدىر : ئۇلار قەيەرلىك ؟ ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىردۆلەتتىنمۇ ؟

المدرس : لا . هم من بلاد مختلفة .منهم ثلاثة طلاب من الفلبين ,

وأربعة طلاب من اليابان , طالبان من الصين , وطالب واحد من ماليزيا .

ئوقۇتقۇچى : ياق . ئۇلار خىلمۇ خىل دولەتلەردىن . ئۇلاردىن فىلىفىنلىق ئۈچ ئوقۇغۇچى ، ياپۇنىيىلىك تۆت ئوقۇغۇچى ،

جۇڭگولۇق ئىككى ئوقۇغۇچى ، مالايسىيالىق بىر ئۇقۇغۇچى بار .

المدير : أفى فصلك طلاب من أمريكا ؟

مۇدىر : سىزنىڭ سىنىپىڭىزدا ئامرىكىلىق ئوقۇغۇچىلار بارمۇ ؟

المدرس : نعم فيه سبعة طلاب من أمريكا .

ئوقۇتقۇچى : ھەئە سىنىپىمدا ئامرىكىلىق يەتتە ئوقۇغۇچى بار .

المدير : أهم جدد ؟

مۇدىر : ئۇلار يېڭى كەلگەن ئوقوغۇچىلارمۇ ؟

المدرس : لا. هم قدامى .

ئوقۇتقۇچى : ياق . ئۇلار بۇرۇنقى كونا ئوقوغۇچىلار.

المدير : كم طالبا فيه من أوربا ؟

مۇدىر : سىنىپتا ياۋرۇپالىق قانچە ئوقۇغۇچى بار ؟

المدرس : فيه خمسة طلاب من إنكلترا, وثمانية طلاب من ألمانيا ,

وستة طلاب من فرنسا , و تسعة طلاب من اليونان .

ئوقۇتقۇچى : سىنىپتا ئەنگىلىيىلىك بەش ئوقۇغۇچى ، گېرمانىيىلىك سەككىز ئوقۇغۇچى , فىرانسىيىلىك ئالتە ئوقۇغۇچى ,

يۇگوسلاۋىيىلىك توققۇز ئوقۇغۇچى بار .

المدير : شكرا يا شيخ .

مۇدىر : ئى شەيخ! رەھمەت .

بۇ دەرسنىڭ گىراممatikىلىق قائىدىلەر :

ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار توغرىسىدا

ئـۈچتىن 10غـىچە بولغـان سـانلار سانالغۇچىسى بـىلەن قارشـى كېلـىدىغان بولـۇپ سـان ئايـاللىق جىنسـتىن كەلسـە ، سانالغۇچىسى ئەرلىك جىنس كۆپلۈك ساندىكى ئىسىملاردىن كېلىپ ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىدۇ. شۇڭا، سانالغۇچى ئىسىم كۆپلۈك ھالەتتە زىرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ثَلاثَةُ طُلاّبٍ (ئۈچ ئوغۇل ئوقۇغۇچى)

عَشَرَةُ طُلاّبٍ (ئون ئوغۇل ئوقۇغۇچى)

دېگەنگە ئوخشاش.

بۇنداق ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ئەرلىك جىنستىكى ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

خَرَجَ ثَلاثَةُ طُلاّبٍ (13 ئوغۇل ئوقۇغۇچى چىقىپ كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش.

دېمەك، بۇ مىسالدا پېئىل (خَـرَجَ) ئەرلىك شەكلىدە كەلگەن. چۈنكى، ئۇچتىن ئونغىچە بولغان سانلار بىلەن بولغان ئىزاپەتلىك بىرىكمىدە ئېنىقلىغۇچى بۆلەك ئاساس قىلىنىدۇ.

تَمَارِيْنُ

(1)اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(3) ثَلاثَةُ طلاّبٍ .
(4) أَرْبَعَةُ طلاّبٍ .
(5) خَمْسَةُ طلاّبٍ .
(6) سِتَّةُ طلاّبٍ.
(7) سَبْعَةُ طلاّبٍ
(8) ثَمَانِيَةُ طلاّبٍ .
(9) تِسْعَةُ طلاّبٍ.
(10) عَشَرَةُ طلاّبٍ.

(2) اقـرأ وكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) عندي خمسة كتب وثلاثة أقلام.
(2) خالد له ستّة أبناء.
(3) كم أخاً لك يا آمنة؟ لي أربعة إخوة.
(4) في الأسبوع سبعة أيام.
(5) كم ريالًا عندك الآن ياعمّار؟ عندي الآن ثمانية ريالات.
(6) في هذا الحيّ تسعة بيوت جديدة.
(7) لهذه السيارة أربعة أبواب.
(8) كم ثَمَنُ هذا الكتابِ؟ ثمنه سبعة ريالات ونِصفٌ .
(9) في هذا الفصل عشرة طلاب قُدامَى وأربعة طلاب جدد.
(10) كم قميصاً عندك يا إبراهيم؟ عندي أربعة قمصان.
(11) عندي ريالان وخمسة قُرُوشٍ.
(12) في هذه الحافِلَة عشرة رُكّاب.

(3)أَجِبْ عن الأسئلة الآتية مستعملاً العدد المذكور بين الْقَوْسَيْنِ :(ئىككى تىرناق ئارىسىدا سۆزلەنگەن سانلارنى ئىشلىتىپ تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

مثال: كم كِتَابًا عندك؟	عندي ثلاثة كتبٍ (3)
(1) كم أخاً لك يا حامد؟	.... (5)
(2) كم عمّا لك يا ليلى؟	.... (4)
(3) كَم ابْناً لك يا شيخ؟	.... (6)
(4) كم سُؤَالاً في هذا الدرس؟	.... (8)
(5) كم راكِباً في الحافلة؟	.... (9)
(6) كم ريالاً في جَيْبِك؟	.... (7)

(7) كـم ثَمَنُ هذا الكتاب؟ .... (10)

....

(4) اكتب الأعداد من 3 إلى 10 واجعل كلاً من الكلمات الآتية معدوداً لها:(ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلارنى يېزىڭ ھەمدە تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ھەربىرىنى ئۇ سانلارنىڭ سانالغۇچىسى قىلىڭ)

كتاب. قلم. تاجر. رجل. طالب. ريال. قرش. أخ. ابن.

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يېڭى سۆزلەر)

اليَـوْمُ ج أَيَامٌ-بۈگۈن الثَمَنُ-پۇل ِ نصْفٌ-يېرىم الريالُ ج رِيالاتٌ-رىيال القِرْش ج قُرُوشٌ-قۇرۇش (مىسىر ۋە سۈرىيەنىڭ ئۇششاق پۇلى) رَاكِبٌ ج رُكَابٌ-يولوچى الحَافِلَةُ ج حافِلاتٌ-ئاپتوبۇس قَـدِيْمٌ ج قُدَامَى-كونا السُّؤَالُ ج أَسْئِلَةٌ-سوئال الجَيْبُ ج جيوب-يانچۇق البَلَدُ ج بِلادٌ-شەھەر،دۆلەت ألمانِيَا-گېرمانىيە أُوربَا-ياۋروپا اليونـان-يۇنان فَرَنْسَا-فىرانسىيە مَالِيْزِيا-مالايسىيا مختَلِفَةٌ-خىلمۇ-خىل

(20) الدَّرْسُ الْعِشْرُونَ

ليلى : يا سلمى! أفي فصلك طالبات من الصين واليابان ؟

لەيلا : ئى سەلما ! سىز نىڭ سىنىپىڭىزدا جۇڭگۇلۇق ۋە ياپۇنىيلىك قىز ئوقۇغۇچىلار بارمۇ ؟

سلمى : نعم . في فصلنا خمس طالبات من الصين وأربع طالبات من اليبان ،وثماني طالبات من إندونيسيا.

سەلما : شۇنداق . بىز نىڭ سىنىپىمىزدا جۇڭگۇلۇق بەش قىز ئوقۇغۇچى ،ياپۇنىيلىك تۆت قىز ئوقۇغۇچى، ھىندىنوزىيىلىك سەككىز قىز ئوقۇغۇچى بار .

ليلى : وفي فصلنا ثلاث طالبات من الهند ،وست طالبات من الفلبين ،وسبع طالبات من تركيا.

لەيلا : بىزنىڭ سىنىپتا ھىندىستانلىق ئۈچ قىز ئوقۇغۇچى ،فىلىفىنلىق ئالتە قىز ئوقۇغۇچى ، تۈر كىيلىك يەتتە قىز ئوقۇغۇچى بار .

سلمى : كم أختا لكِ يا ليلى ؟

سەلما : ئى لەيلا! سىزنىڭ قانچە ھەمشىرىڭىز بار .

ليلى : لي ثلاث أخوات .

لەيلا : مېنىڭ ئۈچ ھەمشىرەم بار .

سلمى :وكم أخا لكِ ؟

سەلما : سىزنىڭ قانچە ئوغۇل قېرىندىشىڭىز بار ؟

ليلى : لي خمسة إخوة .

لەيلا : مېنىڭ بەش ئوغۇل قېرىندىشىم بار .

سلمى : لك ثلاث أخوات وخمسة إخوة .

سەلما : سىزنىڭ ئۈچ ھەمشىرىڭىز ۋە بەش ئوغۇل قېرىندىشىڭىز باركەن ؟

ليلى :نعم ....وكم أخا وكم أختا لكِ ؟

لەيلا : شۇنداق ..... سىزنىڭ قانچە ئوغۇل قېرىندىشىڭىز ۋە قانچە ھەمشىرىڭىز بار ؟

سلمى : لي أربعة إخوة وأربع أخوات .

سەلما : مېنىڭ تۆت ئوغۇل قېرىندىشىم ۋە تۆت ھەمشىرەم بار .

ليلى : لي زميلة اسمها خديجة . لها ثمانية إخوة وثماني أخوات .

لەيلا : مېنىڭ بىر ساۋاقدىشىم بار. ئۇنىڭ ئىسمى خەدىيچە. ئۇنىڭ سەككىز ئوغۇل قېرىندىشى ۋە سەككىز ھەمشىرىسى بار .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر :

بۇ دەرستىمۇ يەنە ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار توغرىسىدا توختىلىمىز.

ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلار سانالغۇچىسى بىلەن قارشى كېلىدىغان بولۇپ سان ئەرلىك جىنستىن كەلسە ، سانالغۇچىسى ئاياللىق جىنس كۆپلۈك ساندىكى ئىسىملار دىن كېلىپ ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلىدۇ. شۇڭا، سانالغۇچى ئىسىم كۆپلۈك ھالەتتە زىرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ثَلاثُ طَالِبَاتٍ (ئۈچ قىز ئوقۇغۇچى)

عَشَرُ طَالِبَاتٍ (ئون قىز ئوقۇغۇچى)

دېگەنگە ئوخشاش.

بۇنداق ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى ئاياللىق جىنستىكى ئىزاپەتلىك سۆز بىرىكمىسى دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

ذَهَبَتْ عَشَرُ طَالِبَاتٍ (10 قىز ئوقۇغۇچى كەتتى)

دېگەنگە ئوخشاش. دېمەك، بۇ جۈملىدە «عَشَرُ» ئەرلىك ئىسىم بولسىمۇ، ئىزاپەتلىك بىرىكمىنىڭ ئېنىقلىغۇچى بۆلىكنى ئېتىبارغا ئېلىپ تۇرۇپ پېئىل «ذَهَبَتْ» دەپ ئاياللىق شەكلىدە كەلگەن.

تَمَارِينُ

(1)اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(7) سَبْعُ طالباتٍ.
(8) ثَمانِيْ طالباتٍ .
(9) تِسْعُ طالباتٍ.
(15) عَشْرُ طالباتٍ.

(3) ثَلاثُ طالباتٍ .
(4) أَرْبَعُ طالباتٍ .
(ه) خَمْسُ طالباتٍ .
(6) سِتُ طالباتٍ .

(2) اقـرأ واكتـب: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1) في بيتنا ثلاثُ غُـرَفٍ .
(2) في الجامعة عَشْرُ حافـلاتٍ .
(3) في هذه المدْرسة ثماني مدرّسـاتٍ .
(4) عبّاس له سَبْعُ بنَـاتٍ .
(5) في بيتنا تِسْعُ دَجَاجَـاتٍ .
(6) في الجامعة خَمْسُ كُلِّيـاتٍ .
(7) في المستشفى عَشْرُ طبيباتٍ وأربعُ ممرّضاتٍ .
(8) خالدٌ له ثلاثةُ أبناءٍ وأربعُ بناتٍ .
(9) لي خمسةُ إخوةٍ وستّ أَخَـواتٍ .
(10) في هذا الكتاب عَشَـرَةُ دروسٍ.
(11) لنا أربعةُ أعمام وخمسُ عمّـاتٍ .
(12) في بلدي خمسُ جـامعـاتٍ .
(13) في ذلك الدرس ثَمانِي كَلِماتٍ جديدة.
(14) عندي ثلاثُ مَجَـلّات.

(3)أجب عن الأسئلة الآتية مستعملاً العدد المذكور بين قوسين: (ئىككى تىرناق ئارىسىدا سۆزلەنگەن سانلارنى ئىشلىتىپ تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) كـم أخاً لك؟ ....(6)
(2) كـم أختاً لك؟ .... (5)
(3) كـم بقرة في الحقل؟ ....(10)
(4) كـم طالبة جديدة في الفصل؟ .... (9)
(5) كـم طبيبة في مستشفى الولادة .... (8)
(6) كـم حافلة في الجامعة؟ .... (6)
(7) كـم ابناً لك؟ .... (4)
(8) كـم بنتاً لك؟ .... (7)
(9) كـم جامعة في بلدك؟ .... (3)
(10) كـم كتاباً عندك؟ ....(8)
....

(4) اقرأ الجمل الآتية واكتبها مع كتابة الأعداد الواردة فيها بالحروف: (تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇڭ ھەمدە ئۇنىڭدا كەلگەن سانلارنى ھەرىپ بىلەن يېزىڭ)

(1) لي 4 إخوة و3 أخوات.
(2) محمد له 5 أبناء و8 بنات.
(3) عندي 10 كتب و7 مجلاّت.
(4) في المستشفى 9 طبيبات و6 ممرّضات.
(5) عندي 4 قمصان.
(6) لهذه السيارة 4 أبواب.
(7) في هذه الكَلِمة 5 حروف.
(8) في مدْرستنا 8 مدرِّسات.
(9) في بيتنا 10 رجال و 10 نساء.
(10) ذهب أبي إلى الرياض قبل 3 أيام.

(5) اكتب الأعداد من 3 إلى 10 واجعل كلاً من الكلمات الآتية معدوداً له: (ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلارنى يېزىڭ ھەمدە تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ھەربىرىنى ئۇ سانلارنىڭ سانالغۇچىسى قىلىڭ)

سيارة. أخت. طالبة. مجلّة. بنت. ساعة.

الكلمات الجديدة: (يېڭى سۆزلەر)

إِنْدُوْنِيْسِيَا ـ ھىندونوزىيە	المَجَلَّةُ ج مَجَلاَتٌ ـ ژورنال
الكَلِمَةُ ج كَلِمَاتٌ ـ سۆز	الحَرفُ ج حُرُوفٌ ـ ھەرپ

(21) الدَّرْسُ الْحَادي والعشرون

مدرستي

(بۇ مېنىڭ مەكتىپىم)

هذه مدرستي .هي قريبة من المسجد .هي مدرسة كبيرة لها ثلاثة أبواب. أبوابها مفتوحة الأن .

بۇ مېنىڭ مەكتىپىم . ئۇ مەسجىدگە يېقىن . ئۇ چوڭ مەكتەپ بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈچ دەرۋازىسى بار.

في المدرسة فصول كثيرة . هذا فصلنا .وهو فصل واسع . فيه نافذتان كبيرتان .

مەكتەپتە سىنىپلار كۆپ. بۇ بىزنىڭ سىنىپ. ئۇ بەك كەڭرى سىنىپ . ئۇنىڭدا چوڭ ئىككى دىرىزە بار.

وفيه مكاتب وكراسيّ . وفيه سبورة كبيرة. هذا مكتب المدرس وذلك كرسيه . وتلك مكاتب الطلاب وكراسيّهم .

ئۇنىڭدا ئۈستەل ۋە ئورۇندۇقلار بار . ۋە ئۇنىڭدا چوڭ بىر دوسكا بار . بۇ ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى. ئاۋۇ بولسا ئۇنىڭ ئورۇندىقى. ئاۋۇ بولسا ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۈستەللىرى ۋە ئورۇندۇقلىرى .

مكتب المدرس كبير ومكاتب الطلاب صغيرة .

ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۈستىلى چوڭ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۈستەللىرى كىچىك .

في فصلنا عشرة طلاب .وهم من بلاد مختلفة . هذا محمد وهو من اليبان وهذا خالد وهو من الصين .

بىزنىڭ سىنىپىمىزدا ئون ئوقۇغۇچى بار . ئۇلار ئوخشىمىغان شەھەرلەردىن . بۇ مۇھەممەد، ئۇ ياپونىيلىك . بۇ خالىد ئۇ جۇڭگولۇق .

وهذا أحمد وهو من الهند . وهذا إبراهيم وهو من غانا . وهذا إسماعيل وهو من نيجيريا .

بۇ ئەھمەد، ئۇ ھىندىستانلىق . بۇ ئىبراھىم، ئۇ بولسا گانالىق . بۇ ئىسمائىل ئۇ بولسا نىيگىرىيىلىك .

وهذا يوسف وهو من إنكلترا . وهذا بيرم وهو من تركيا . وهذا عمار وهو من ماليزيا .

بۇ بولسا يۈسۈپ، ئۇ ئەنگلىيىلىك. بۇ بەيرۇم، ئۇ تۈركىيىلىك . ۋە بۇ ئەممار، ئۇ بولسا مالايسىيالىق .

وهذا علي وهو من أمريكا . وهذا أبوبكر من اليونان .

بۇ ئەلى، ئۇ بولسا ئامرىكىلىق . بۇ ئەبۇبەكرى، ئۇ يۇگۇسلاۋىيىلىك .

هم من بلاد مختلفة ، ولغاتهم مختلفة ، وألوانهم مختلفة ، ولكن دينهم واحد .

ئۇلار خىلمۇ ـ خىل شەھەرلەردىن ، ئۇلارنىڭ تىلى ھەر خىل ، ئۇلارنىڭ رەڭلىرىمۇخىلمۇ خىل ،ۋە لىكىن ئۇلار نىڭ دىنى بىر .

وربهم واحد .ونبيهم واحد . وقبلتهم واحدة . هم مسلمون . والمسلمون إخوة .

ۋە ئۇلارنىڭ رەببى بىر ، ئۇلار نىڭ پەيغەمبىرى بىر ، ئۇلارنىڭ قىبلىسىمۇبىر، ئۇلار مۇسۇلمان . مۇسۇلمانلار بولسا قېرىنداشتۇر.

هذا مدرسنا . اسمه الشيخ بلال . وهو من المدينة . وهو رجل صالح . نحن نحبه كثيرا.

بۇ بىزنىڭ ئۇقۇتقۇچىمىز . ئۇنىڭ ئىسمى شەيىخ بىلال . ئۇ بولسا مەدىنىلىك. ئۇ بىرياخشى ئادەم . بىز ئۇ شەيخنى بەكلا ياخشى كۆرىمىز.

«نُحِبُّ» توغرىسىدا

«نُحِبُّ» ــــ ئەر-ئايالغا ئورتاق ئىشلىتىلىدىغان I شەخس كۆپلۈك ئېنىق كەلگۈسى زامان پېئىلى بولۇپ، پائىلى ئۆز ئاستىغا يوشۇرۇنغاندۇر. پەرەزىي (تەقدىرىي) ئىبارىتى: «نُحِبُّ نَحْنُ».

مەسىلەن:

نَحْنُ نُحِبُّهُ كَثِيْرًا (بىز ئۇنى ناھايىتى ياخشى كۆرىمىز)

دېگەنگە ئوخشاش.

تمارين

(1) أجب عن الأسئلة الآتية: (تۆۋەندىكى سۇئاللارغا جاۋاب بېرىڭ)

(1) أين هذه المدرسة؟ **(2)** كم باباً لها؟

(3) أمُغْلَقةٌ أبوابها الآن أم مفتوحة؟
(4) كم نافذةً في هذا الفصل؟
(5) كم طالباً في هذا الفصل؟
(6) أكلّهم من بلد واحد؟
(7) من أين أبو بكر؟
(8) من أين أحمد؟
(9) من أين يوسف؟
(15) من أين محمد؟
(11) من مدرسهم؟
(12) من أين هو؟

(2) ضَعْ هذه العَلامة (✔) أمام الجمل الصحيحة، وهذه العَلامة (✖) أمام

الجمل التي ليست صحيحة: (توغرا بولغان جۇملىنىڭ ئالدىدا بۇ(✔) بەلگىنى، توغرا بولمىغان جۇملىنىڭ ئالدىدا بۇ(✖)بەلگىنى قويۇڭ)

(2) لها ثلاثة أبواب.
(1) مدرستي قريبة من المطار.
(4) مكاتب الطلاب كبيرة.
(3) أبوابها مغلقة الآن.
(6) في فصلنا عشرة طلاب.
(5) مكتب المدرس كبير
(8) بيرم من تركيا.
(7) عـمّار من اليونان.
(10) مدرسنا من المدينة.
(9) يوسف من ماليزيا.

(2) اذكر البلاد الواردة في الدرس من آسِيَا وإفْرِيْقِيَا وأورُبّا:(دەرستە كەلگەن ئاسىيا ۋە ئافرىقىدىكى شەھەرلەرنى سۆزلەڭ)
(3)

البلاد التي في أورُبّا	البلاد التي في إفْرِيقِيَا	البلاد التي في آسياَ

الكلمات الجديدة (يىڭى سۆزلەر)

الكُرْسِيُّ ج كَراسِيُّ-ئورۇندۇق الَمكْتَبُ ج مَكاتِب ـئۈستەل القِبْلَةُ ـقىبلە ذاك: ذلك ـئاۋۇ اللَّوْنُ ج أَلْوانٌ ـرەڭ، رەڭگى
ولَكِنْ ـ ۋە لىكىن، بىراق،ئەمما

(22)الدَّرْسُ الثَّانِي والْعِشْرُونَ

حامد طبيب. زوجته مدرسة .

هامد دوختۇر .ئۇنىڭ ئايالى ئوقۇتقۇچى .

اسمها آمنة .حامد له أربع أبناء . هم : حمزة وعثمان وأحمد وإبراهيم . أحمد وحمزة طالبان . أحمد طالب مجتهد . وحمزة طالب كسلان .

ئۇنىڭ ئىسمى ئامنە. هامدنىڭ تۆت ئوغلى بۇلۇپ . ئۇلار : ھەمزە ، ئوسمان ، ئەھمەد ، ئىبراھىم . ئەھمەد بىلەن ئوسمان ئوقۇغۇچى. ئەھمەد تىرىشچان ئوقۇغۇچى. ھەمزە بولسا ھۇرۇن ئوقۇغۇچى.

قال يوسف : عندي خمسة أقلام هذا قلم أحمر، وهذا قلم أزرق ، وهذا قلم أخضر ،وهذا قلم أسود ،وهذا قلم أصفر .

يۈسۈف مۇنداق دىدى : مېنىڭ بەش قەلىمىم بار ، بۇ قىزىل قەلەم ، بۇ كۆك قەلەم ، بۇ يېشىل قەلەم ،بۇ قارا قەلەم ، بۇ سېرىق قەلەم .

قالت زينب: عندي مناديل كثيرة .هذا أبيض ،وهذا أصفر ، وهذا أحمر ،وهذا أزرق .

زەينەب مۇنداق دىدى : مېنىڭ نۇرغۇنلىغان لۆڭگىلىرىم بار. بۇ ئاق لۆڭگە، بۇ سېرىق لۆڭگە، بۇ قىزىل لۆڭگە، بۇ كۆك لۆڭگە.

قالت لها فاطمة : أعندك منديل أخضر ؟

فاتىمە زەينەبكە مۇنداق دىدى : سىزدە يېشىل لۆڭگە بارمۇ ؟

قالت :لا . ماعندي منديل أخضر .

زەينەب مۇنداق دىدى : ياق ، مەندە يىشىل لۈڭگە يوق .

قال طلحة : عندي مفاتيح كثيرة . هذا مفتاح الغرفة ،وهذا مفتاح الحقيبة ،وهذا مفتاح السيارة .

تەلھە ئېيتتى : مەندە نۇرغۇن ئاچقۇچلار بار . بۇ ياتاق ئۆينىڭ ئاچقۇچى، بۇ سومكىنىڭ ئاچقۇچى ، بۇ بولسا ماشىنىنىڭ ئاچقۇچى .

قال سفيان : في بلدنا مساجد ومدارس كثيرة ،وفنادق قليلة .

سۇفيان ئېيتتى : بىزنىڭ شەھىرىمىزدە نۇرغۇن مەسجىدلەر ۋە نۇرغۇن مەكتەپلەربار ، مىھمانخانىلار بولسا بەكلا ئاز .

أهؤلاء أطباء ؟

بۇلار دوختۇرمۇ ؟

لا . هم مدرسون . وهم علماء كبار.

ياق . ئۇلار ئوقۇتقۇچى . ئۇلار بولسا چوڭ ئالىملار .

بۇ دەرستىكى گىرامماتىكىلىق قائىدىلەر:

تۆرلىنىشتىن چەكلەنگەن ئىسىملار توغرىسىدا

تۆرلىنىشتىن چەكلەنگەن ئىسىملار تۆۋەندىكىچە:

1) ئاياللارنىڭ ئىسىملىرى. مەسىلەن: زَيْنَبُ، مَرْيَمُ، فَاطِمَةُ، عَائِشَةُ ... لارغا ئوخشاش.

2) خاس ئىسملار. مەسلەن: مَكَّةُ، جُدَّةُ ... لارغا ئوخشاش.

3) ئاخىرىغا «ة» ئۇلانغان ئەرلەرنىڭ ئىسملىرى. مەسلەن: حَمْزَةُ، أُسَامَةُ، مُعَاوِيَةُ، طَلْحَةُ ... لارغا ئوخشاش.

4) ئاخىرىدا «ان» (ئەلىف نۇن) كەلگەن ئىسملار. مەسلەن: عُثْمَانُ، عَفَّانُ، سُفْيَانُ، مَرْوَانُ ... لارغا ئوخشاش.

5) «فَعْلانُ» ئۆلچىمىدىكى سۈپەتداش ئىسملار. مەسلەن: كَسْلانُ، جَوْعَانُ، عَطْشَانُ، شَبْعَانُ ... لارغا ئوخشاش.

6) «أَفْعَلُ» ئۆلچىمىدىكى ئىسىم ۋە رەڭنى ئۇقتۇرىدىغان سۈپەتلەر. مەسلەن:

أَنْوَرُ (ئەنۋەر ـــ ئىسىم)؛ (بەك نۇرلۇق ـــ سۈپەت)

أَكْبَرُ (ئەكبەر ـــ ئىسىم)؛ (بەك چوڭ ـــ سۈپەت)

دېگەنگە ئوخشاش.

7) ئەرەب تىلىغا باشقا تىللاردىن قوبۇل قىلىنغان ئىسملار. مەسلەن: بَاكِسْتَانُ، يُوْسُفُ، بَارِيْسُ (پارىژ) ... لارغا ئوخشاش.

8) «أَفْعِلاءُ»، «فُعَلاءُ»، «مَفَاعِلُ»، «مَفَاعِيْلُ» ئۆلچىمىدىكى كۆپلۈك ئىسملار. مەسلەن: أَصْدِقَاءُ، فُقَرَاءُ، مَدَارِسُ، مَفَاتِيْحُ ... لارغا ئوخشاش.

تۈرلەنمەيدىغان ئىسىملارنىڭ ئاخىرى تەنۋىن ۋە زېر ھەرىكەتنى قوبۇل قىلمايدۇ، بەلكى تاق پەش ۋە تاق زەبەرلىكلا ئوقۇلىدۇ. شۇنداقلا، زېرلىك ئوقۇلىدىغان ئورۇندا زەبەرلىك ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

هٰذَا إِبْرَاهِيْمُ (بۇ ئىبراھىم)

هٰذَا الْكِتَابُ لِإِبْرَاهِيْمَ (بۇ كىتاب ئىبراھىمنىڭ)

أَنَا مِنْ بَاكِسْتَانَ (مەن پاكىستاندىن)

دېگەنگە ئوخشاش.

المَمْنُوعُ مِنَ الصَّرْفِ

(تۈرلەنمەيدىغان ئىسىملار)

الأنواع الآتية من الأسماءِ ممنوعةٌ من الصرف:

(1)زينب . مريمُ. فاطمةُ. عائشةُ. مكّةُ. جُدَّةُ .

2)أُسامَةُ. مُعاوِيَةُ. طَلْحَةُ .حمزةُ..

(3) ـ (أ) نُعْمانُ .عثمانُ. عَفَّان. سُفْيانُ. مَرْوانُ

(ب) ملآنُ .كَسْلانُ. جَوْعانُ. عَطْشانُ. شَبْعانُ

(4) ـ (أ)أحمدُ، أَنْورُ. أَكْبَرُ. أَسْعَدُ

(ب)أَبيضُ. أسودُ. أحمرُ. أصفرُ. أخضرُ. أزرقُ

(5) ـ (أ)باكســتانُ. بغدادُ .ولْيَمُ. إِدْوَرْدُ. لندنُ. باريسُ

.إسماعيلُ. إسحاقُ. يعقوبُ. يُونسُ. يُوسُفُ .(ب) إبراهيمُ

(6) ـ (أ)أطِباءُ .أَغْنِياءُ. أَصْدِقاءُ. أَقْوياءُ

(ب) فُقَراءُ. وُزَرَاءُ. زُمَلاءُ. عُلَماءُ

(ج) دَقائِقُ .مَساجِدُ. مَدارِسُ. فنادِقُ. مكاتِبُ

(د) كَراسِيُّ .مَنادِيلُ. مَفاتِيحُ. فَناجِينُ

تَمْرِيْنٌ

(1)اِقْرأْ الكلمات الآتية واكتبها مع ضبطِ أَواخرِها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ھەمدە ئۇنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ يېزىڭ)

.مَسَاجد. كُتُب .خالد. مَرْيَم. فاطمة. عبّاس. حَمْزة .محمد

.سُفْيان. حامد. أحمد .مَنادِيل. بُيُوت. زُمَلاءُ. لَنْدَن .أقلام

.محمود. بَغْداد .مكّة. زَيْنب. أَصْدِقاءُ. مُدَرِّسات .إبراهيم

.فُقَراءُ .كبير. أكبر. مجتهد. طويل. كَسْلان.طُلاّب .جميل

.باريس .باكستان. عمّار. سيارات. أحمر. إسماعيل .عليّ

.مدْرَسة.مَلآن .قَلَم. مَدَارس. جُدّة. مَفَاتِيح .باب

.قريب. أُسامة .مَكاتب

الكَلِمَاتُ الْجَدِيْدَةُ: (يىڭى سۆزلەر)

الفِنْجَانُ ج فَناجِين ـ پىيالە   المِنْدِيْلُ ج مَنادِيْلُ ـ لۆڭگە   المفتاح ج مَفاتِيْحُ ـ ئاچقۇچ   المَدْرَسَةُ ج مَدارِسُ ـ مەكتەپ
المَسْجِدُ ج مساجِدُ ـ مەسجىد   الدَقِيْقَةُ ج دَقائِقُ   منۇت   أَبْيَضُ ـ ئاق   أحمَرُ ـ قىزىل   أَخْضَرُ ـ يېشىل
أَسْوَدُ ـ قارا   أَزْرَقُ ـ كۆك   أَصْفَرُ ـ سېرىق   قَالَ، ـ ئۇ ئەر مۇنداق دېدى   قَالَتْ ـ ئۇ ئايال مۇنداق دېدى

(23) الدَّرْسُ الثَّالِثُ والْعِشْرُوْنَ

المدرس : من أنت يا أخي ؟

ئوقۇتقۇچى : قېرىندىشىم سىز كىم ؟

أحمد : أنا طالب جديد .

ئەھمەد : مەن يېڭى ئوقۇغۇچى .

المدرس : ما آسمك .

ئوقۇتقۇچى : ئىسمىڭىز نىمە ؟

أحمد : إسمي أحمد .

ئەھمەد : ئىسمىم ئەھمەد .

المدرس : من أين أنت ؟

ئوقۇتقۇچى : سىز قەيەردىن ؟

أحمد : أنا من باكستان .

ئەھمەد : مەن پاكىستاندىن .

المدرس : عندي سبعة دفاتر . لمن هي ؟

ئوقۇتقۇچى : مېنىڭ قېشىمدا يەتتە دەپتەر بار . ئۇلار كىمنىڭ ؟

عباس : هات ياأستاذ . هذا لي . وهذا لمحمد وهذا لحامد وهذا لإبراهيم وهذا لعثمان وهذا ليوسف وهذا لطلحة .

ئاباس : ئى ئۇستاز! ئەكىلىڭ . بۇ مېنىڭ . بۇ مۇھەممەدنىڭ ، بۇ ھامىدنىڭ ، بۇ ئوسماننىڭ ، بۇ يۈسۈپنىڭ , بۇ بولسا تەلھەنىڭ .

المدرس : أهذا كتابك يامحمد ؟

ئوقۇتقۇچى : ئى مۇھەممەد! بۇ سىنىڭ كىتابىڭمۇ ؟

محمد :لا, هذا كتاب حمزة .

مۇھەممەد : ياق , بۇ ھەمزىنىڭ كىتابى .

المدرس : أين علي ياإخوان ؟

ئوقۇتقۇچى : ئى قېرىنداشلار! ئەلى قەيەردە ؟

حامد : ذهب إلي الرياض .

ھامىد : ئۇ رىيازغا كەتتى .

المدرس : وأين يعقوب ؟

ئوقۇتقۇچى : ياقۇپ قەيەردە ؟

حامد : ذهب إلي مكة .

ھامىد: ئۇ مەككىگە كەتتى .

المدرس : أين إسحاق ؟

ئوقۇتقۇچى : ئىسھاق قەيەردە ؟

محمد: خرج إلي المدير .

مۇھەممەد : ئۇ مۇدىر قېشىغا چىقىپ كەتتى .

المدرس : متى خرج ؟

ئوقۇتقۇچى : قاچان چىقىپ كەتتى ؟

محمد : خرج قبل خمس دقائق .

مۇھەممەد : ئۇ بەش مىنۇت ئىلگىرى چىقىپ كەتتى .

بۇ دەرستىكى گرامماتىكىلىق قائىدىلەر

هَاتِ» توغرىسىدا»

.«مەنىسى: «ئېلىپ كەل»، «كەلتۈر

.(ئاتىلىشى: بۇيرۇق پېئىلنام (اِسْمُ الفِعْلِ

.ئىشلىتىلىشى: كېرەكلىك شەيئىنى ئېلىپ كېلىش توغرىسىدىكى بۇيرۇقنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ

ئەسكەرتىش: پېئىلنام (اسم الفعل) توغرىسىدا ئاللاھ خالىسا كېيىنكى دەرسلەردە تەپسىلي توختىلىمىز

تَمَارِين

(1)تأَملْ الأمثلة الآتيـة(تۆۋەندىكى مىساللارنى ئويلىنىڭ)

محمدٌ : من محمدٍ ، إلى محمدٍ ، لِمحمدٍ ، كتابُ محمدٍ .
زينبُ : من زينبَ ، إلى زينبَ ، لِزينبَ ، كتابُ زينبَ

(2)اِقرأ واُكتُب: (تۆۋەندىكىلەرنى ئوقۇڭ ۋە يېزىڭ)

(1)هذا الكتاب لمحمد وذلك لزينب

(2)ذهب خالد إلى أحمد
(3)ذهب أبي إلى مكّة وذهب عميّ إلى جُدّة
(4)أخت مَرْوان مريضة
(5)أين زوج خديجة؟ هو في لندن
(6)سيارة حامد جديدة وسيارة إبراهيم قديمة
(7)بيت خالد كبير وبيت أسامة صغير
(8)أين ذهب أبوك يا ليلى؟ ذهب إلى بغداد
(9)في إصطنبول مساجد كثيرة
(10)عندي خمسة مفاتيح
(11)الكعبة في مكّة
(12)في هذا الشارع ثلاثة مساجد
(13)هذا الطبيب اسمه ولْيم وهو من لندن وذلك اسمه لُويْس وهو من باريس
(14)سيارتي لونها أخضر
(15)عندي قلم أحمر
(16)"البيتُ الحرام في مكة"
(17)ذهب أحمد إلى محمد
(18)ذهب محمد إلى أحمد
(19)أأنت من مكّة؟ لا. أنا من الطّائف
(20)أخت فاطمة طالبة

(3)اُقرأ الكلمات الآتية واكتبها مع ضبطِ أواخِرها: (تۆۋەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ ھەمدە ئۇنىڭ ئاخىرىغا تاۋۇش بەلگىسىنى قويۇپ يېزىڭ)
آمنة. مِن آمنة. لأحمد. أحمد. عثمان . مِن باكستان. باكستان . لخديجة. لندن . إلى بغداد. إصطنبول. مكّة. في مكّة. جُدّة مساجد. في مدارس. يعقوب. لإسحاق. مُعاوية. من مُعَاوِيَة . لعائشة. عائشة. محمد. خالد. من عباس. نُعْمَان. حامد

(4)اكتب الأعداد من 3 إلى 10 واجعل كلاً من الكلمات الآتية معدوداً لها: (ئۈچتىن 10غىچە بولغان سانلارنى يېزىڭ ھەمدە

تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ھەربىرىنى ئۇ سانلارنىڭ سانالغۇچىسى قىلىڭ)

مسجد. فندق. منديل. مفتاح. صديق. زميل. كرسيّ. مدرسة. دقيقة

تَمَّتْ بِعَوْنِ اللهِ تَعَالَى

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

وصلى الله على سيدنا ونبينا محمد، وعلى آله وصحبه وسلم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين..